

aile

DİYANET AYLIK DERGİ'NİN ÜCRETSİZ EKİDİR EYLÜL 2018

**ENGELLİ ÇOCUK
ANNESİ OLMAK**

**BEBEKLIK
DÖNEMİNDE
MAHREMİYET**

**SONSUZLUĞA
AÇILAN YELKEN:
"ERTUĞRUL
FIRKATEYİNİ"**

**SONBAHARIN
NOTALARI**

**İHTİŞAMLILIK
BİR ŞEHİR:
ANİ**

Gençliği anlamak

**HASAN KAÇAN İLE
SANAT ÜZERİNE...**

Her yazdığımızda
her çizdiğimizde
insanımızı,
muhatabımızı
daha yükseğe
çıkarmak ve
ileriye götüreceğiz
fikirlere sahip
olmamız icap
eder.

Dinî Değerler Serisi

İlköğretim 1. kademe için hazırlanan seri, 10 kitaptan oluşuyor. Her bir kitapta, günümüzden ve İslam tarihinden öykülerle bir değer işleniyor. Ayrıca öyküleri pekiştirmek amacıyla etkinlikler ve oyunlar bulunuyor.

Gençliği Anlamak

çocukluktan yetişkinliğe atılan adımın eşiği olan gençlik, aynı zamanda geçmiş ve gelecek arasında muvazenesini her dem koruması gereken bir köprüdür. Yetişkin bireyler, toplumsal belleği o toplumun gençleri üzerinden geleceğe taşırlar. Millî ve manevî değerler, kültürel birikimler; çocukluk çağlarından itibaren bireysel kodlara işlendiği ölçüde muhafaza edilir. Zira dünün çocukları, bugünün gençleri ve yarının yetişkinleridir. Gençlerin yaşamın içinde bir fert olarak var olma, çocukluğun kendine ait dünyasından sıyrılarak toplumda bir yer edinme endişeleri "kimlik" sorununu da beraberinde getirmektedir. Ergenlikle başlayıp devam eden süreç, bireyde fizyolojik ve psikolojik açıdan sarsıntılara neden olabilmektedir. Doğduğu, büyüdüğü çevreye yabancılaşmak, aileden uzaklaşmak, dinî ve ahlaki değerleri yeniden yorumlamak gibi bir dizi tehlikeli adımı da barındıran bu dönemde gencin, akranlarına yönelimi gözlemlenir. Bu sarsıntılı sürecin sağlıklı bir şekilde atlatılmasında önemli rol oynayan din, gencin zihnindeki kimi kritik boşlukların doldurulmasında, huzursuzlukların giderilmesinde onarıcı bir işlev görür. İnsanın bir inanca, bir dünya görüşüne en çok ihtiyaç duyduğu devresi şüphesiz gençliğidir. Bu bağlamda gencin dünyasındaki değişimleri anlamak, yetişkinliğe ve olgunlaşmaya giden yolda genç bireylerle sağlıklı ve nitelikli iletişim kurmak büyük önem arz etmektedir. Peygamber Efendimiz de (s.a.s.) "Beş şey gelmeden önce beş şeyin kıymetini bil; ihtiyarlık gelmeden önce gençliğin, hastalık gelmeden önce sağlığın, fakirlik gelmeden önce zenginliğin, meşguliyet gelmeden önce boş vaktin, ölüm gelmeden önce hayatın." (Hâkim, Müstedrek, IV,341.) buyurarak gençliğin önemine işaret etmiş ve gençliğin doğru değerlendirilmesine yönelik telkinlerde bulunmuştur.

Diyabet Aile Dergisi olarak bu ay "Pencere" mizi gençler için açtık. Sema Bayar "Gençliği Anlamak" yazısında uzman görüşler eşliğinde gençliğin kendine has dünyasının kapısını araladı. Gençlik döneminde, dinin, kimlik gelişiminde başat unsur olduğunun altını çizdi. Hz. Peygamber'in örneğinde, gençlerle sağlıklı ve doğru iletişimin yol haritasını sundu.

"Aile-ce" bölümümüzde Gülsüm İnal Karapınar, "Engelli Çocuk Annesi Olmak" başlıklı yazısında engelli annelerinin yaşadığı sorunlara değindi. Karapınar, bir annenin fedakârlığının sınırlarının aslında ne denli geniş olduğunu anlatırken aynı zamanda toplumsal bir farkındalık oluşturmayı amaçladı.

Eylül ayıyla bizlere merhaba diyen güz mevsimi, "Sonbaharın Notaları" ile Eda Saklı Köksal'ın yazısında ses buldu. Yine bir Eylül günü, Japonya kıyılarında sulara gömülen ve yüzlerce mürettebatını şehit veren Ertuğrul Fırkateyni'nin hikâyesini, Mustafa Mirza Demir kaleme aldı: "Sonsuzluğa Açılan Yelken: Ertuğrul Fırkateyni".

Nagihan Aydın, "Kültür Sanat" köşemizde Şehzadebaşı Camii'nden Selimiye'ye uzanan bir tekâmülün izlerini sürerek bizleri Mimar Sinan'ın eşsiz eserleriyle buluşturdu. Cânân Cehri Akyol "Akıl Pusulasıyla Dinlemek" adlı bilgelik hikâyesiyle okurlarını selamladı. "Bakış Açısı" köşemizde Zeynep Demir, bir yandan Suriyeli bir genç kızın dilinden mültecilerin yaşadığı zorlukları dile getirirken diğer yandan onların yardıma koşan Anadolu insanının yüce gönlünü satırlarımıza taşıdı.

Bu ayki söyleşimizi mizah dünyasının önemli isimlerinden Hasan Kaçan ile gerçekleştirdik. Kaçan, "Niyet hayır akıbet hayır" prensibiyle hareket edilerek ortaya konan ürünlerin toplum üzerinde olumlu tesirleri olacağına altını çizdi. Sanatçının emek verdiği her üründe yerli ve millî olanı gözetmesi, insanları ve bilhassa gençleri iyiye ve doğruya yönlendirmesi gerektiğini vurguladı.

"Ters köşe", "Çocuğum Büyürken", "Kalbe Dokunan Hikâyeler", "Biz Bize" ve ismini sayamadığımız diğer köşelerimizde birbirinden değerli yazılar yer aldı. Sizleri kıymetli yazarlarımızla baş başa bırakırken geleceğin, sağlıklı yetişmiş gençler üzerinde inşa edildiğinin bilincinde olmayı, gençlerimizi anlamak yolunda bütün bir toplum olarak üzerimize düşen sorumluluğu hakkıyla yerine getirebilmeyi temenni ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

36 HASAN KAÇAN İLE SANAT ÜZERİNE...

Mahir Kılınc

Her yazdığımızda her çizdiğimizde insanımızı, muhatabımızı daha yükseğe çıkaracak ve ileriye götürecektik fikirlere sahip olmamız icap eder. Bir eser oluştururken bunu hep hatırd tutmak lazım. Sanat ile insanların ruhunu yükseltmek ve ilerletmek; azim olmadan, gönül olmadan yapılabilecek bir şey değildir.

10 KAHVE MOLASI
Esmâ Türkseven

12 ENGELLİ ÇOCUK ANNESİ OLMAK
Gülsüm İnal Karapınar

16 BİRİNİ AL, BİRİNİ KOY!
Büşra Küçüksu

20 BEBEKLİK DÖNEMİNDE MAHREMİYET
Zehra Koç

PENCERE Sema Bayar

GENÇLİĞİ ANLAMAK

Resûlullah (s.a.s.) gençlerin içinde buldukları duygu yoğunluğu ve anlık duygu değişimlerinin bilincinde olup onlarla kurduğu iletişimde son derece mutedil davranmış, samimi ve sıcak bir dil kullanarak mümkün oldukça heyecanlarını mazur görmüş, onları anlamaya çalışmıştır. Her dem zarafet, letafet ve müsamaha ile onlara yaklaşmıştır.

22 ÇOCUKLARA OBEZİTE
Doç. Dr. İbrahim Sakçak

24 BİLGİNİN EFENDİSİ
Dr. Hafsa Fidan Vidinli

26 TAZİYE ADABI
Halime Karabulut

30 SORUMLULUK BİLİNCİNE SAHİP OLMAK
Nur Sultan Turhan

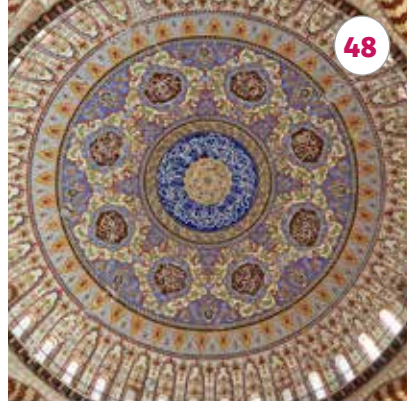
32 SÖZ TAMİRİ
Sümevra Çelik

34 SONBAHARIN NOTALARI
Eda Saklı Köksal

40 İKİ HAYAT
Zeynep Demir

42 İHTİŞAMLILIK BİR ŞEHİR: ANI
Seher Meriç

46 SÜKÛT
Abdülhak Şinasi Hisar

47 VATANIM HER ŞEYİM
Muhammed Kâmil Yaykan

48 SIR DOKULU ZARİF MİMARİ
Nagihan Aydın

**50 SONSUZLUĞA AÇILAN YELKEN:
"ERTUĞRUL FIRKATEYİNİ"**
Mustafa Mirza Demir

**52 "AKIL PUSULASIYLA"
DİNLEMEK**
Cânân Cehri Akyol

54 ÜSÂME B. ZEYD (R.A.)
Doç. Dr. Salih Kesgin

56 ÇÖLYAK HASTALIĞI
Dr. Burak Bahar

58 KIRKAMBAR
Ali Erdoğan

60 AKLİYAT
Zeynel Özyurt

62 BULMACA
Ali Osmanoglu

64 FOTOĞRAFIN ANLATTIKLARI
Mesut Özünlü

aile

Diyanet İşleri Başkanı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Fatih KURT

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Elif ARSLAN

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Bünyamin KAHRAMAN

Yayın Koordinatörleri
Muhammed Kâmil YAYKAN
Esmâ TÜRKSEVEN
Sema BAYAR

Tashiş
Muhammed Kâmil YAYKAN

Arşiv
Ali Duran DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
Even Medya
www.evenmedya.com

Baskı
Çağlayan A.Ş.
Tel: 0232 274 22 15

Abone İşleri
Tel : 0312 295 71 96-97
Faks: 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr
Online Abonelik
yayinsatis.diyane.gov.tr

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800, Çankaya/Ankara

Tel: 0312 295 86 61-62
Faks: 0312 295 61 92
ailedergisi@diyanet.gov.tr

Diyanet Aile Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayınıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

「PENCERE」

Gençliği anlamak

SEMA BAYAR

Resûlullah (s.a.s.) gençlerin içinde buldukları duygu yoğunluğu ve anlık duygu değişimlerinin bilincinde olup onlarla kurduğu iletişiminde son derece mutedil davranmış, samimi ve sıcak bir dil kullanarak mümkün oldukça heyecanlarını mazur görmüş, onları anlamaya çalışmıştır. Her dem zarafet, letafet ve müsamaha ile onlara yaklaşmıştır.

Çocukluk yıllarının geride bırakıldığı fakat yetişkin bir insan olmanın bütün şartlarına da henüz ulaşamadığı, bireyin yaşadığı fiziksel değişimlere paralel olarak psikolojik ve sosyal sorunlarla baş etmek zorunda kaldığı bir dönemdir gençlik. Çocuklukta edinilen bilgi, kazanılan davranışlar erişkinliğe geçiş sürecinde yeni değerlerle ve davranış kalıplarıyla karşılaşır. Bu karşılaşma bir tür çatışmayı da beraberinde getirir. Fizyolojik ve biyolojik açıdan büyük bir değişim yaşayan birey; eğitim, toplumsal rol, meslek seçimi gibi alanlarda da yoğun bir çaba harcar. Kimi genç içe kapanarak yaşadığı çatışmayı akranlarına göre sessiz sedasız atlatır kimi ise fırtınalar koparır. Bununla birlikte genel olarak her insan için gençliğe adım, çetin bir süreçtir.

Ortalama olarak 12-20 yaş arası için kullanılan ergenlik dönemi, büluğa erişilmesi ile başlar. Her ne kadar büluğ çağına ermek gençliğin bir belirtisini teşkil etmekteyse de gençlik, aslında büluğ da içine alan ve ardından bu çağın etkileriyle devam eden uzun bir süreci ifade eder. Bu bağlamda gençlik; biyolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşma evresi olarak telakki edilebilir.

GENÇLİĞİN ROL MODEL ARAYIŞI

Çocukluk çağında özdeşimi baba yahut annesiyle kuran çocuk, ergenlikle birlikte anne babasının harika olduğu ön kabulünü bir kenara

itirir. Artık rol model dışarıdadır. Çünkü genç, ailesi ile değil onlara rağmen varlık gösterme eğilimindedir. Ailesine karşı bağımsızlık mücadelesi veren genç, başka gruplara yahut arkadaş çevrelerine bağımlı hâle gelebilir. Toplumun ve ailesinin beklentilerini ne yaparsa yapsın karşılayamayacağı yanılığına düşebilir, onların istediği gibi olma fikrini tamamen reddedebilir ya da tam tersi bir kimliği benimseyebilir. Toplumun değer yargılarını yadsımak da bu durumun bir diğer sonucu olarak karşımıza çıkabilir.

Genç, kimlik arayışı sürecinde ailesinden uzaklaşarak öncelikle akranlarıyla özdeşim kurar. Onlara benzemek ister; akran çevresinde beğendiği, özendiği kişi ile kendini mütemadiyen kıyaslar. Ardından daha popüler, tanınmış kişilerle özdeşim kurmaya başlar. Onların giyim kuşamını, konuşma biçimi ve davranışlarını bir süre kendine uyarlar. Aldığı yeni rol modeller bir yönüyle gencin taklide yönlenmesine sebep olurken bir yönüyle de hayatında, inanç dünyasında ve dünya görüşünde birtakım kalıcı izler bırakır. Özdeşim örneklerinden geçen genç, süreç sonucunda kimliğini oluşturmaya ve geliştirmeye başlar. Bu sebeple gencin kimlerle özdeşim kurduğu hayatını şekillendirmesinde önem kazanır.

Bu konuda görüşüne başvurduğumuz Uzman Psikolog Feyzullah Gürdaş, anne babaların, çocuklarının dünyasını yakından takip etmeleri gerektiğinin altını çizerek

Gencin hayata, kendine ve başkalarına bakış açısının oluşması onun kimlik gelişiminin bir göstergesidir. Bu dönemde başta yaratılışla ilgili olmak üzere temel varoluşsal sorular gencin zihnini kurcular.

ailelere rehberlik etmesi açısından şu açıklamalarda bulundu: "Ebeveynlerin yapacağı en önemli şeylerden biri çocuğu, özdeşim kurabileceği örnek şahsiyetlerle tanıştırmaktır. Bu örnek kişiler günümüzde yaşıyor olabilecekleri gibi tarihimizden de önemli fikir adamları, âlimler, münevverler, bilim insanları olabilir. Peygamberlerin hayatları, tarihî kahramanlarımızın hayatları, çocuğun gelişim dönemine uygun içerik ve tarzda hazırlanmış hikâyeler, çizgi film ve çizgi romanlar aracılığıyla çocuklarımıza, gençlerimize tanıtılmalıdır. Okunan ya da izlenen materyaller üzerine yapılacak hoş sohbetler de sağlıklı özdeşim kurma sürecinin pekişmesini sağlamada etkin rol oynar."

GENÇLİK VE DİN

Gencin hayata, kendine ve başkalarına bakış açısının oluşması onun kimlik gelişiminin bir göstergesidir. Bu dönemde başta yaratılışla ilgili olmak üzere temel varoluşsal sorular gencin zihnini kurcular. Toplumdaki statüsü, gelecekte ne yapacağı ya da ne olacağı, hayattan beklentileri de gencin temel meseleleri arasında yer alır.

Din, gencin kimlik kazanımında önemli katkılar sağlar. Bu katkıların başında güven duygusu gelmektedir. Güven duygusu, Sosyolog Şerif Mardin'in ifadesiyle "Bireyin karşılaştığı güçlüklerle başa çıkabilecek gücü olarak kendine ve başkaları tarafından aldatılmayacağı hissiyle de çevresine güven" esasına dayanır. Din; gencin öncelikle güven duygusunu pekiştirir, ardından da Allah'a inanmış ve dinî değerlere bağlanmış insanlarla kaynaşmasını sağlar. Ferdi yalnızlık ve bir başıyalık his-sinden kurtarır. Toplu olarak yapılan ibadetler ile birey, kendini kuvvetli hisseder. Din, genci dinî değerler ve ibadetler etrafında birleşen bir topluluk içinde tutarak ona yaşadığı toplumda bir yerinin olduğu bilincini verir. Toplumsal statüsünü tanımlamada ona yardımcı olur ve güven ortamı tesis eder. İnanç, bireye bir dünya görüşü de kazandırmakta böylelikle anlam arayışlarına tatmin edici cevaplar vermektedir. Zira gencin zihninde yankılanan varlıkla ilgili sorular din ile cevabını bulur. Aynı zamanda bir yaşam biçimi sunan din, ferdin

Ergenlik döneminde artan dinî şüphe ve tereddütler karşısında ailelerin tutumu nasıl olmalıdır?

Dinî inancın temelleri çocuklukta atılır, ergenlik döneminde şekillenmeye başlar. Ergenlik, hem kimlik hem de inanç inşası için kritik bir dönemdir. Genç, birçok konuda olduğu gibi dinî konularda da tereddüt ve şüphe duymaktadır. Ailelerin üzerine düşen görev, çocuklarının sorularına açık yüreklilikle ve ellerinden geldiğince cevap vermektir. Oluşan şüphe, soru ve tereddütlere cevap verebilmek için ergenin dünyasını tanımak ve ona eşlik etmek ise ön şartlardan birisidir. Ailelerin, yetersiz kaldıklarını düşündüklerinde, gençleri öfkelenmeden ve sabırla dinleyip en azından sorularına cevap bulabilecekleri uzman ya da âlimlere yönlendirmeleri yerinde olacaktır. Yetişkinlerin, sorulan sorulara bilmiyorum demelerinin hiçbir zararı yoktur ama sert cevaplar vermek, korkutmak, aşağılamak veya tehdit etmek bir ergenin dünyasında onulmaz yaralara sebep olabilir.

Uzman Psikolog Feyzullah Gürdaş

hayatını doğumundan ölümüne bütünlüklü olarak kuşatır. Gencin çevresi ile olan ilişkilerini birtakım kurallara bağlayarak hayatını disipline etmesine yardımcı olur. Toplum içinde ne yapacağı ve insanlara nasıl daha faydalı olacağı hususunda hedefler koyarak ona ulvi amaçlar kazandırır.

GENÇLİK DÖNEMİNDE DİNİ ŞÜPHE VE TEREDDÜTLER

İlk gençlik olarak adlandırılan ergenlik dönemi, bireyin dış etkilere oldukça açık olduğu ve iç dünyasında çeşitli bunalımların ortaya çıkabildiği bir dönemdir. Çocukluk çağında merak ve öğrenme içgüdüsüyle sürekli dinî meseleler hakkında sorular soran fakat bununla birlikte inançları üzerinde olumsuz düşünceden kaçınan birey, ergenlikle birlikte daha önce öğrendiği pek çok şeyi sorgulama evresine geçer. Çocuklukta sorular şüpheden ve tenkitten uzaktır, ergenlikle birlikte ise gencin hayatında şüphe ve tereddütler boy verir. Bu dönemde sorgulayıcı

bir tutum gösteren genç, dinî değerlere de aynı ruh hâliyle yaklaşır. Toplumun değerlerini ve inançlarını sorgular. "Ergenlik şüphesi" olarak adlandırılan bir şüphe biçimi gözlemlenir. Fakat bu şüphe, kaynağını inanılan değerlerden almaz. Aksine asıl sebep içinde bulunulan gelişim evresinin özellikleridir. Ergenlik şüphesi, 16-17 yaşlarında yatışarak yerini daha olgun bir inanca yani imana bırakabilir.

Din psikolojisi alanında çalışmalarıyla tanınan Prof. Dr. Abdülkerim Bahadır, ergenlik dönemini, gelecekte benimsenecek inancın şekillenmesine hazırlık olarak, dinî kabullerin rasyonel temellerle bilinçli şekilde ele alınıp tenkit süzgecinden geçtiği dönem şeklinde tanımlamaktadır. Bahadır'ın ifadesiyle, ergenlikle başlayan ve zamanla yoğunlaşarak daha belirgin bir hâl alan fiziksel ve ruhsal değişimlere çevrenin de etki etmesiyle birlikte birey çocukluk çağında edindiği dinî kabulleri yeni bir teste tabi tutar, bütün bilgi

Çocukluk çağında merak ve öğrenme içgüdüsüyle sürekli dinî meseleler hakkında sorular soran fakat bununla birlikte inançları üzerinde olumsuz düşünceden kaçınan birey, ergenlikle birlikte daha önce öğrendiği pek çok şeyi sorgulama evresine geçer.

birikimini yeni sorularla harmanlayarak eleştirel tarzda yeniden ele alır.

Bahadır, din psikolojisi açısından bakıldığında ergenliğin dinî uyanış ve dine dönüşün ortaya çıktığı karakteristik bir yapısının olduğunu da dile getirir. Diğer taraftan ise dinî şüphe ve kararsızlıkların yoğun olarak görüldüğü, çelişki ve çatışmaların da gittikçe arttığı bir süreç olduğunu vurgular. Bahadır'a göre, her ne kadar dinî şüphe; yoğun duygusal gerginliklere, sıkıntı ve ıstıraplara yol açıyorsa da aynı zamanda o, şuur genişlemesinin önemli bir başlangıcı ve ruhi açılmanın açık bir belirtisidir. Bu durumda olumlu bir bakış açısıyla şüphe olayı, zihnin en doğruyu bulmaya yönelik etkinliğinde, yüksek düzeyde yorumlama gücünü sağlayan itici bir kuvvet olarak kabul edilebilir.

Prof. Dr. Hanifi Özcan da *Epistemolojik Açından İman* eserinde şüpheyi inanca ilişkin konumuna göre "imana zıt olan" ve "imana götüren" şüphe olarak ikiye ayırmaktadır. İmana zıt olan şüphe, inanılan varlığın irrasyonel olduğu düşüncesinden kaynaklanır. Bu irrasyonel durum ortadan kaldırılmadan imana ulaşamaz. Bu durumda, insanın yaşadığı zihinsel süreçler, onu imandan uzaklaştırır. Diğer taraftan imana götüren şüphe ise "bilimsel şüphedir". Bu şüphe inanca ulaşmak için başvurulacak bir şüphe biçimidir. Yani bu şüphe iman için bir anlamda gereklidir ve iman onunla kemale ulaşır, demektir.

GENÇLERLE DOĞRU VE ETKİLİ İLETİŞİM

Genç insanlarla iletişim ve onların geleceğe hazırlanması, yetişkinliğe adım attıkları bu geçiş sürecinde kimliklerinin doğru inşası; ailelerin, toplumların ve hatta devletlerin ana gündemlerini oluşturur. Yeni kuşakların dilini anlamak bazı yetişkinler için gerçekten zordur. Bu nedenle sadece anne babaların değil, eğitimcilerin, din görevlilerinin, gençlerle ilgili çalışmalarında bulunan akademisyenlerin de bu konuda çaba harcaması gerekmektedir.

Bozulan denge ile baş etmeye çalışan genç, kendini ifade etmekte zorlanır. Benzer bir durum anne babalar için de geçerlidir. O zamana kadar bazı aksaklıklarla birlikte genel olarak yürüttükleri ebeveyn çocuk ilişkisinde müthiş bir değişim gözlemlenir. Ebeveyn bu süreçte çocuğuyla nasıl bir iletişim kuracağını bilemez. Öncesinde ilgilerini, seçimlerini, beğenilerini, tepkilerini az çok tahmin ettiği çocuğu artık başkalaşmıştır. İşte tam bu noktada yeni kuşak ile iletişimi sağlıklı bir zeminde tesis edecek bir dil ihtiyacı ortaya çıkar.

Yüce Allah, Rahman suresinde insana verilen özelliklerden birinin de anlama ve anlatma yetisi olduğuna işaret etmektedir. (Rahman, 55/4.) İnsan, duygu ve düşüncelerini ifade edebilme melekesine sahip olarak yaratılmıştır. Konuşma yetisi fitri varlığımıza nakşolunmuş bir nimettir. Dinî gelişim açısından sorgulamaların üst düzeyde seyret-

Bozulan denge ile baş etmeye çalışan genç, kendini ifade etmekte zorlanır. Benzer bir durum anne babalar için de geçerlidir. O zamana kadar bazı aksaklıklarla birlikte genel olarak yürüttükleri ebeveyn çocuk ilişkisinde müthiş bir değişim gözlemlenir.

tiği gençlik evresinde bireyin din ile ilişkisinin sağlıklı gelişmesi için duygu ve düşüncelerini korkmadan yansıtabileceği yetişkinlere ihtiyacı vardır. Aileler, "Çocuğumuz bizimle hiçbir şeyi paylaşmıyor." derken gençler de ailelerinin kendilerini anlamadığından ve hatta dinlemediğinden yakınmaktadırlar.

Gençlerle kurulacak iletişimde aslolanın dinlemek olduğu unutulmamalıdır. İyi bir dinleyici olmayı başarmak genel olarak iletişimde özellikle de gençlerle kurulacak iletişimde mihenk taşıdır. Ancak samimi bir dinleyici karşısında genç, hakiki duygu ve düşüncelerini ifade edebilmekte, böylelikle çözüme giden yolda ilk adım atılabilmektedir.

Gençler, "Sen anlamazsın!" diyerek kenara itilmeme-

li, enerjileri doğru kanallara aktarılmalıdır. Onlara ilgi ve yeteneklerine uygun faaliyet alanları sunmak fazla gelen duygusal ve bedensel enerjilerini olumlu bir yönde kullanmak anlamına gelecektir. Zira gençlerin sahip olduğu sorgulama refleksi aslında toplumların yenilenmesi için gereken enerjiyi içinde barındırır. Çünkü insan, mevcudu koruma eğilimindedir. Bu nedenle kimi zaman yanlış işleyen mekanizmaları göremez, görse de onları değiştirme dönüştürme gücünü kendinde bulamaz. Fakat genç, yanlış gördüğü şeyleri değiştirme cesaretini gösterebilir. Yetişkinler, onların sahip olduğu bu bitimsiz enerjiyi iyi okursa toplumsal bir dönüşüm ve yenilenmenin temelleri atılabilir.

HZ. PEYGAMBER VE GENÇLİK

Heyecanın, cesaretin ve bir şeyleri değiştirme azminin zirvede yaşadığı gençlik döneminde birey, enerjisini yanlış kanallara yönlendirirse bir girdaba düşebilir. Hz. Peygamber (s.a.s.) gençliğin bu bağlamda çetin bir imtihan süreci olduğundan hareketle; iradesine hâkim olan, arzu ve ihtiraslarına esir düşmeyen, günahattan sakınan genci; Allah'ın himayesinin dışında hiçbir himayenin bulunmadığı kıyamet gününde Rabb'in himayesi altında bulunan yedi kimse arasında saymıştır. (Buhârî, Ezân, 36.)

Resûlullah (s.a.s.) gençlerin içinde buldukları duygu yoğunluğu ve anlık duygu değişimlerinin bilincinde olup onlarla kurduğu iletişimde

son derece mutedil davranmış, samimi ve sıcak bir dil kullanarak mümkün oldukça heyecanlarını mazur görmüş, onları anlamaya çalışmıştır. Her dem zarafet, letafet ve müsamaha ile onlara yaklaşmıştır. Bu ince ruh ve anlayış karşısında ahabın gençleri de Hz. Peygamber'e (s.a.s.) muhabbet beslemişlerdir. O; gençleri toplumun saygın birer üyesi olarak göz önünde bulundurmış, onları ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirmiştir. Gençlerin aşırılıklarıyla karşılaştığı zamanlarda ise onları kırmadan ve rencide etmeden hatalarını görmelelerini sağlamıştır.

Hız. Muhammed'in (s.a.s.) peygamberliğinin ilk yıllarından itibaren etrafında gençlerden oluşan inananlar mevcuttur. Hatta ilk müminlerin çoğu gençlerden oluşmaktadır. Onun terbiyesi altında yetişen bu gençler tevhit mücadelesinde aktif ve etkin rol oynamışlardır.

Hız. Peygamber (s.a.s.) gençlere bir iş yükleyeceği vakit

onların tecrübesizliklerinden doğan tedirginliklerini ve tereddütlerini bertaraf etmek için gençlere güven telkin etmiştir. Hız. Ali; Yemen'e kadı olarak vazifelendirildiği zaman bu konuda çekingen davranmış, bunun üzerine Allah Resulü elini onun göğsüne koyarak "Allah'ım onun kalbine hidayet, diline sebat ver." buyurmuş ve işleri nasıl yürüteceği konusunda rehberlikte bulunmuştur. (ibn Mâce, Ahkâm, 1.)

Resûlullah (s.a.s.) gençlerin özgüvenlerinin gelişimi noktasında telkinlerde bulunmakla birlikte toplumun gençlere güven duygusunun pekişmesi yönünde de adımlar atmıştır. Henüz on sekiz yaşındaki Üsâme'yi, Hız. Ömer ve Hız. Ebû Bekir gibi ileri gelen sahabelerin de aralarında bulunduğu bir topluluğa komutan tayin etmesi ve böylelikle toplumun ileri gelenleri ile ihtiyar sahabelerin de ona itimadını sağlaması buna örnektir. Ahabın tereddütleri karşısında da Üsâme'nin bu göreve layık

Resûlullah (s.a.s.) gençlerin özgüvenlerinin gelişimi noktasında telkinlerde bulunmakla birlikte toplumun gençlere güven duygusunun pekişmesi yönünde de adımlar atmıştır.

olduğunu vurgulayarak onların güven duymasını sağlamıştır. (Buhârî, Meğâzî, 88.)

Genç sahabilerden Mus'ab b. Umeyr'i diplomatik ilişkilerde görevlendirmiş, Zeyd b. Sâbit'e vahiy kâtipliği görevini tevdi etmiş, Muaz b. Cebel'i Yemen'e tebliğ ile vazifelendirmiştir.

Sonuç olarak güven, inanç ve ilgi, gencin ihtiyaç ajandasında ilk sıralarda yer alır. Aileye düşen görev ona bir çevre ve söylem dayatmak yerine, iletişim kanallarını açık tutmak suretiyle huzurlu ve güvende hissedeceği bir atmosfer sağlamaktır. Bu dönemi sağlıklı atlatabilen birey, enerjisini kendisinin ve toplumun lehine kullanmayı da öğrenmiş olacaktır. Gençlik, bir toplumun geleceğidir. Onlarla iletişim kurarken gelecekle iletişim kurduğumuzu, onları inşa ederken istikbali inşa ettiğimizi bir an olsun unutmamamız gerekmektedir. Bugünün yetişkinleri dünün gençleri olduğu gibi bugünün gençleri yarının yetişkinleridirler.

BİLİM İÇİNDE BİLİM

Yeni Doğan Bebekler Mikroorganizmalarla Nasıl Baş Ediyor?

Bebekler hayata gözlerini açtığı anda başta bakteri ve diğer mikroorganizmalar olmak üzere birçok çevresel etkenle karşılaşır. Bu etkenlerle mücadele edebilmeleri için doğumdan hemen sonra vücutlarında yüksek oranda antikor sentezlenmeye başlar ve bu süreç bir yıl boyunca devam eder. Antikor yoğunluğu, bebek bir yaşını doldurduğunda yetişkinlerle aynı seviyeye ulaşmış olur. Doğumdan sonra bebeğin antikorları belli seviyeye ulaşmaya kadar süren birkaç aylık zaman diliminde anneden geçen bazı antikorlar sayesinde hastalıklara karşı korunurlar. Ayrıca bol miktarda antikor içeren anne sütü, bebeklerin bağışıklık sistemlerinin gelişmesine yardımcı olur ve onları enfeksiyonlara karşı korur.

DAĞARCIK

Lafla Peynir Gemisi Yürümez

Rivayete göre İstanbul'da Edirneli bir peynir tüccarı varmış. Edirne'den getirttiği peynirlerin bir kısmını dükkânında satar, bir kısmını da deniz yoluyla İzmir'e gönderirmiş. Biraz cimri olduğundan nakliye ücretini peşin vermez, "Hele peynirler sağ salim yerine varsin, fazlasıyla öderim." diyerek kaptanları oylar dururmuş. Birkaç kez bu vaatlere kanan kaptanlardan biri, peynirler gemiye yüklendikten sonra "Tayfalarımın maaşını ödeyeceğim, gemiye kömür, yağ alacağım. Eğer paramı peşin vermezsen gemi yerinden bile kimildamaz." diyerek diklenmiş. Cimri tüccar her zamanki gibi "Hele peynirler sağ salim yerine..." demeye kalmadan kaptan "Efendii, efendiii! Lafla peynir gemisi yürümez!" diye cevap vermiş.

PORTRE

Darüşşafaka'dan Saray Nişanına

1894'te İstanbul Fatih'te doğan Ahmet Rasim'i annesi Nevbahar Hanım bir başına ve büyük zorluklara göğüs gererek büyütür. Rasim, ilkokulun ardından yoksul ve kimsesiz öğrencilere parasız eğitim veren Darüşşafaka'ya girer. Edebiyatla tanışması bu döneme rastlar. Kısa süre memuriyetle işgal etse de gönlü yazmaktan yanadır. Fransızcadan yaptığı çevirilerle Ahmet Mithat Efendi'nin beğenisini kazanır. Ardından roman, deneme, fıkra türünde pek çok eser kaleme alır. Ahmet Mithat ile başlayıp Hüseyin Rahmi ile devam eden halkçı edebiyat anlayışını devam ettirmeyi tercih etmiştir. Aynı zamanda ilk fıkra yazarımız olan Rasim, gazetecilik mesleğini sürdürdüğü dönemde köşe yazarlığının yerleşmesini temin eden öncü yazarlardan biridir. Yüze yakın esere imza atan Ahmet Rasim, Menâkıb-ı İslâm adlı kitabı ile II. Abdülhamit'ten Mecidi nişanı alır. Gazeteci, tarihçi, yazar Ahmet Rasim; 1932'de Heybeliada'daki evinde 68 yaşında hayata gözlerini yumar.

KISA KISA

Tırnak renginiz sigara içtiğinizi ele veriyor!

Tırnaklarımızın normal rengi pembedir. Ancak kandaki karbondioksit oranı arttığında tırnaklar morarmaktadır. Kandaki karbondioksit oranı sigara içenlerde ve kirli hava soluyanlarda daha fazladır.

Yapay şekerle dikkat!

En çok patates, mısır ve pirinçten endüstriyel biçimde elde edilen nişasta bazlı şeker; pancar ve şekerkamışından elde edilen şekerle göre üç kat daha tatlı, doğal olmadığı için de en risklisidir. Endüstriyel olarak üretilmiş gıdaların hemen hepsinde bulunur. Karaciğere gitmeden kan şekerini hızla yükseltir ve pek çok sağlık sorununa yol açabilir.

NELER OLUYOR HAYATTA?

Su Kirliliğinde Çağın Tehdidi: Zebra Midyeler

Adlarını kabukları üzerindeki şeritlerden alan zebra midyeleri, dünyanın en istilacı midyeleri arasında gösteriliyor. Koloni halinde yaşıyor, canlı cansız her şeye yapışıyorlar. Kuluçka süresi 3-5 gün olan bu midyelerin dişileri, hayatı boyunca 5 milyon üzerinde yumurta bırakıyor. Doğal ekosistemde problem teşkil etmeyen midyeler; içme suyu tesisleri, hidroelektrik santralleri ve baraj göllerinde büyük sorun oluşturuyorlar. Tutundukları yüzeylerde su akışını engelliyor, motorlara yapışıp baraj kapaklarının açılmamasına ve su tünellerinin tıkanmasına neden oluyorlar. Uzmanlar, bu midyelere karşı sistematik önlemler alınmadığı takdirde bazı şehirlerin susuzluk tehlikesiyle karşı karşıya kalabileceğini söylüyor.

TAKVİM YAPRAĞI

Türkiye'de ilk telgraf haberleşmesi başladı.

(10 Eylül 1855)

II. Dünya Savaşı başladı.

(1 Eylül 1939)

İslam İşbirliği Teşkilatı kuruldu.

(25 Eylül 1969)

Cengiz Dağcı vefat etti.

(22 Eylül 2011)

Moskova Merkez Camii ibadete açıldı.

(23 Eylül 2015)

TAVAN ARASI

Penisilin'in İcadı

Bakterileri yok etmek üzerine çalışmalar yapan İngiliz bilim insanı Alexander Fleming, bir tatil dönüşü laboratuvarına geldiğinde, içinde farklı türlerde bakteriler bulunan petri kabını açık unuttuğunu fark eder. Küf mantarı ile dolan kabı temizlerken mantarın kenarında bulunan jel kıvamındaki yapıda herhangi bir bakteri bulunmadığını görür. Bunun Penicillium Notatum adı verilen küf mantarı olduğunu düşünür ve jöle kıvamındaki yapıya penisilin adını verir. Fakat penisilini küf mantarından ayırmayı başaramadığı için çalışmalarını sonlandırır. Onun çalışmalarını inceleyen bilim insanları Howard Florey ve Ernst Chain, 1939 yılında penisilini laboratuvar ortamında saflaştırmayı başarır; 1941 yılında da ilk defa bir insan üzerinde kullanırlar. Fleming, Florey ve Chain bu çalışmalarıyla 1945 yılında Nobel Barış Ödülü'ne layık görüldüler.

ENGELLİ ÇOCUK ANNESİ OLMAK

GÜLSÜM İNAL KARAPINAR

Halkla İlişkiler ve İletişim Uzmanı

Zordur anne olmak... Ama ondan çok daha zoru engelli çocuk annesi olmak... Mücadele ettikleri yüzlerce sorundan öte bir korkuları vardır o annelerin: "Ya evladımın önce ölürsem!" Ağızlarında değişmez duaları: "Allah'ım bana biçtiğin süre evladımınla aynı olsun!"

Omuzlarında dağlarca yük taşıyabilen güçlü annelerdir

onlar. Tükenmeyen enerjisiyle yuvasını ayakta tutmaya uğraşan; yüreğine nakşedilmiş annelik sabrını, sevgisini, dayanıklılığını son damlasına kadar kullanmaya çalışırken çoğu zaman yalnız bırakılan; sosyal yaşamı sıfırlanan; dışlanan; çareyi Yaradan'a sığınmakta bulan annelerdir onlar...

Bu öyle bir süreçtir ki dokuz ay boyunca nasıl bir çocuk olacağı, kime benzeyeceği,

ona nasıl bir hayat sunulacağına dair kurulan hayaller bebeğin doğumu ile yok olur. Âdeta zaman durur. Gelecek denilen kavram tahayyül edilemez; geçen süreç ise hafızalardan kazınmak istenir. Rüyaları süsleyen ideal bebek ile mükemmel olmayan gerçek bebeğin arasındaki fark belirginleştikçe anne de kendi dünyasında yalnızlığa itilir.

Önce "şok evresi"nden geçer. Gerçek bütün soğukluğuyla

çarpar yüzüne. Tamamen hazırlıksız olmasıdır yaşadığı ruhsal çöküntünün baş müsebbibi. Çaresizlik içinde kıvrır, durumu bir türlü kabul edemez. Ağlama krizleri içinde süresi meçhul gerçek bir trajedi yaşar. Yakın çevresi ile etkileşimini tamamen kesmiştir. En çok desteğe ihtiyaç duyulan, en kritik evredir bu. Eğer atlatmayı başaramazsa çok daha vahim sonuçlar doğurabilir.

Şok evresini atlatırsa ikinci evreye geçer: "inkâr" Çocuğundaki farklılığı kabul etmeyerek uzmandan uzmana dolaşır, çareler arar. Bekler ki biri çıkıp "Çocuğunda herhangi bir problem yok." desin. Aslında asıl korku, engelin getireceği ek sorumluluklar, karşılaşacağı düşünülen zorluklar ve "Çocuğumuza ne olacak?" sorusunun oluşturduğu baskıdır.

Zamanla gerçeğin farkına varır ve "depresyon evresi"ne doğru sürüklenir. Bu aşırı yas bazen hayat boyu sürebilir. Çevresiyle ilişkilerini minimum düzeye indirir, sağlıklı bir çocuk özlemi duyar. Tüm çabalarına rağmen, çocuğunun durumunda herhangi bir değişiklik olmadığını farkına varır, yoğun bir üzüntü ve keder duygusu içinde kendisini umutsuz hisseder.

Süreç ilerledikçe karmaşık duygu durumları içerisine girer. Sevgi ve öfkeyi bir arada yaşar. Bu karmaşık duygular içerisinde ya kendini engelli çocuğuna tam adar ya da onu reddetme yolunu seçer. Gerçeği kabul etmeyerek çocuğundan yapabileceğinin

Bu öyle bir süreçtir ki dokuz ay boyunca nasıl bir çocuk olacağı, kime benzeceği, ona nasıl bir hayat sunulacağına dair kurulan hayaller bebeğin doğumu ile yok olur. Âdeta zaman durur.

fazlasını ister veya onun sadece fiziksel ihtiyaçlarını karşılar, duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelir.

Annenin yaşadığı duygular arasında üstesinden gelmesi en zor olanı suçluluk duygusudur. "Bu niye benim başıma geldi?", "Ne hata yaptım ki bedelini ödüyorum?" şeklinde çocuğun özüne kendisinin neden olduğunu ve geçmişte yaptığı bir hatadan dolayı cezalandırıldığını düşünür. Bu nedenle çocukla birlikte dışarıya çıkmak istemez ve çoğunlukla eve kapanmayı tercih eder. Toplumun çocuğa yönelik reddetme, acıma ve garipseme duygularıyla baş etmeye çalışır.

Bu şekilde birçok aşamadan geçer; sonunda farklı bir çocuğa sahip olduğunu ve neler yapabileceğini gerçekçi bir biçimde düşünmeye başlar. Yakınlarının da deste-

ği ile çocuğuyla daha etkili, daha verimli bir ilişki oluşturmaya çalışır. Zamanla kendisi ve çocuğu hakkında birçok şey öğrenir. Böylece yalnız çocuğunun değil, kendisinin de zayıf tarafları olduğunu fark eder.

Durumu ne kadar çabuk kabul eder, ne kadar çabuk kendini toplarsa, hayatı o kadar çabuk düzene girer. Çünkü ancak kendisinin yardımı, sevgisi ve ilgisi ile ayakta durabilen bir çocuğa sahip olmak daha fazla sorumluluğu omuzlamak demektir.

Ailenin yaşamı çoğu zaman engelli çocuğun gereksinimleri etrafında döner. Bu gereksinimleri karşılamada anne daha fazla sorumluluk yüklenir; ilgisinin, vaktinin ve enerjisinin çoğunu engelli çocuğuna vermek durumunda kaldığı için zamanla eşinden ve diğer çocuklarından uzaklaşabilir. Bu nedenle zaman

zaman engelli olmayan diğer kardeşlerde uyum ve davranış problemleri ortaya çıkabilir, evlilik ilişkisinde de bozulmalar yaşanabilir.

Hiç engelli bir çocuk annesinin yerine koydunuz mu kendinizi? Bir düşünün: Yirmi yaşına gelmiş, 1.80 m boyunda fakat zekâ yaşı yedi olan bir çocuğunuz var. Mütemediyen çığlıklar atan, kafasını duvarlara vuran, yaklaşmaya çalışan herkesi ısırın, tuvalete gidip doğal ihtiyacını gidemeyen... Uykudan uyandığı andan itibaren yanından ayrılamıyorsunuz ve hiçbir yardımcıncınız yok. Onu bir saatliğine de olsa bırakıp kendinize zaman ayırmak şöyle dursun diğer çocuklarınızın ihtiyaçlarını ertelemek zorunda kalıyor, onlara sevgi göstermeye bile vakit bulamıyorsunuz. Çocuklarınız bu durumu görüyor, izliyor, hepsi yaşamak zorunda oldukları hayattan şikâyetleniyor içten içe, sessizce... Siz bunu biliyorsunuz, farkındasınız, acı içinde kıvranıyorsunuz fakat yapabilecek hiçbir şeyiniz yok. Buna bir de çocuğa yönelik maddi manevi ihtiyaçları tedarik etmek, evin düzenini, temizliğini, huzurunu var etmekle yükümlü olmak da ekleniyor. Bunu üstlenen anne, ne denli bir iradeye sahiptir, bu yükü hangi raddeye kadar taşıyabilir? Ne kadar düşünürsek düşünelim gerçek, tahayyülün çok ama çok üzerindedir.

Ailelerde çoğu zaman engelli çocuğun temel bakımı anneye, finansal destek babaya düşmektedir. Toplum açısından en ideal çözüm olarak görünse de bu iş bölümü

Özellikle babanın bu süreçte anneyi desteklemesi, onun duygu ve düşüncelerini dinlemesi ve iş yükünü paylaşması annenin zorluklarla baş etmesinde ciddi bir kolaylık sağlar.

çoğu zaman babanın olayların tamamen dışında kalması ve bakım veren annenin tükenmesiyle sonuçlanmaktadır. Onun için özellikle babanın bu süreçte anneyi desteklemesi, onun duygu ve düşüncelerini dinlemesi ve iş yükünü paylaşması annenin zorluklarla baş etmesinde ciddi bir kolaylık sağlar. Araştırmalar gösteriyor ki eşinden destek gören kadınların ve engelli çocuklarının beden/ruh sağlıkları; destek görmeyen kadınlara oranla çok daha iyi durumda. İşte tam da bu sebeplerden dola-

yı engelli çocuğun bakımını üstlenen annelerin; arkadaşlarıyla buluşmak, bir hobiyle uğraşmak, sevdikleri sosyal faaliyetleri yapmak gibi kendilerini iyi hissedecek zaman dilimleri oluşturmasının ne derece önemli olduğu ortaya çıkıyor. Annenin bedensel/ruhsal yönden sağlıklı olması, pek çok güçlüğüne sahip olan çocuklarına daha rahat destek olmasını sağlayacak, üzerindeki baskı azalınca sağlıklı çocuklarına zaman ayırabilmenin ve diğer görevlerini yerine getirebilmenin tarif edilemez iç huzurunu yaşayacaktır. Zira engelli olsun ya da olmasın her çocuğun hem ruhen hem bedenen sağlıklı, huzurlu, mutlu annelere ihtiyacı vardır.

Engelli ailelere destek konusunda toplum olarak bize düşen görevler de elbette vardır. Engelli birey denince çoğumuzun zihninde "acıacak birey" imajı canlanıyor. "Hepimiz engelli adayız." derken bile aslında engelli olmanın "sıkıntılı, düşkünlük içeren bir hâl" olduğunu, vurgulamış oluyoruz bir bakıma. Fakat bizim asıl yapmamız gereken şey, engelliler için yasaların emrettiği görevleri yapmaktan; ayrımcılıktan, ötekileştirmekten ve önyargılardan arınmış bir bakış açısı geliştirmekten daha da öte, gün ışığına çıkmamış muhteşem hikâyelerin kahramanları olan engelli annelerine destek olmaktır. Engelli olan çocuğuna bunca özveriye gösteren anneler, takdiri en çok hak edenlerdir. Onlar, toplumun gönlündeki madalyasız kahramanlardır.

ENGELLİ ANNELERİNE TAVSİYELER

Bebeğiniz dünyaya geldiğinde arkadaşlarınızdan ve akrabalarınızdan ortak bir takım sosyal tepkiler gelmesi kaçınılmazdır. "Kaç kilo doğdu?", "Cinsiyeti ne?", "Kime benziyor?" gibi ardi arkası gelmeyen sorular... Bu sorular normal şartlarda gayet doğal karşılanırken doğan çocuk engelli ise insanlar; nasıl bir tepki verilmesi gerektiğini, ne söyleyeceklerini ya da soracaklarını bilemezler. Teselli mi etsinler, hiçbir şey olmamış gibi mi davransınlar, görmezden mi gelsinler?

Bazıları, bebeğiniz ve sizin için duyduğunuz üzüntüyü samimi bir şekilde dile getirebilirken bazıları ise herhangi bir art niyeti olmaksızın sadece doğru kelimeyi seçemediği için duygularını aktarmakta başarılı olamayabilir. Sizi rahatlatmayı amaçlarken aksine daha çok rahatsız edebilirler. "Bu da bir imtihan, sabret." diyenler de olacaktır, "Daha kötü durumda olanlar da var, kıymetini bil." diyenler de. Hatta daha ileri gidip "Allah kurtarsın!" diyenler de... Sizin neler hissettiğinizi asla tam olarak anlayamayacak olan bu kişilerin söylediklerini çok da yadırgamayın, muhtemelen onlar da ellerinden geldiğince yardımcı olmak için çabalyorlar, sadece teselli etmek adına seçtikleri cümleler yanlış. Eğer bir arkadaşınız ya da akrabasının çocuğunuzla ilgili sarf ettiği cümleler sizi üzüyorsa hassasiyetiniz geçene kadar onunla bir araya gelmemeye çalışın.

Tepkilerin çocuğunuzunuzu eve hapsedmesine asla izin vermeyin. Çocuğunuzla birlikte dışarı çıktıkça sosyal yaşantının bir parçası olarak kabul edileceksiniz, dolayısıyla bakışlar ve yorumlar da azalacaktır.

Eğer çocuğunuzun durumunu paylaşmak sizi rahatsız ediyorsa konuları daha farklı alanlara çekin fakat eğer rahatsız olmuyorsanız konuyu siz gündeme getirin ve çocuğunuzun problemleri hakkında açıkça konuşun. Şayet gelişim geriliği olan bir çocuğunuz varsa bazı insanlar ona gereğinden fazla yardımcı olmaya çalışabilir. Böyle biri olursa onu hemen durdurun ve bunun neden gereksiz olduğunu anlatın. Bunu yaparken de mümkün olduğunca nazik davranmaya çalışın. Eğer kabalık ederseniz o kişinin gerçekten ihtiyacı olan birine yardımcı olmasının önünü kesebilirsiniz.

Engeli dışarıdan fark edilir bir çocuğa sahip ailelerin ortak problemi, çevrelerinde gözlerini dikip öylece bakan insanların varlığıdır. Aslında birçoğu, çocuğunuzla, çirkin bulduğu ya da acınacak hâlde olduğu için bakmaz, merakından bakar. Görmezden gelin. Şayet yapamıyorsanız o kişilerle konuşarak çocuğunuzun durumunu açıklayın. Eğer meraklarını dindirebilirlerse ilgileri de kaybolacaktır. Uzun uzun incelemek, genelde insanların farklı bir şey gördüklerinde verdikleri ilk tepkidir. Bu tip tepkilerin çocuğunuzunuzu eve hapsedmesine asla izin vermeyin. Çocuğunuzla birlikte dışarı çıktıkça sosyal yaşantının bir parçası olarak kabul edileceksiniz, dolayısıyla bakışlar ve yorumlar da azalacaktır.

Birini Al, Birini Koy!

BÜŞRA KÜÇÜKSU

Müzeyyen Hanım; kapıdan girerken buruşmuş ellerini dizlerine koyup bir lahza soluklandı, torununun evinden gelen rayihaları içine çekti. Torunu anneannesinin her ziyaretinde, yüreğinde bir bayram kıpırtısı duyardı. Gözlerinde yıldızların ışıltısını andıran minik parıltılar boy verirdi. Torun ve anneanne, bu buluşmaları hasretle beklerlerdi. Müzeyyen Hanım; aksatmadan içtiği ikindi çayının yanında bir tutam tarçınla harmanlanmış, taze pişirilmiş incirli keki pek bir severdi. Genç kadın, anneanesi için çoktan hazırlıklara başlamıştı.

Anneannesini içeri buyur etti. Sevgiyle karıştırdığı kekin hamurunu son defa spatulayla düzelttikten sonra önceden ısıttığı fırına sürdü. Minik gözlerinin, kırışmış yüzünde taze açan menekşeleri andırıldığı anneanesi; dalgın bakışlarını balkondaki kış bahçesine doğru çevirerek, "Ben, çiçeklerimi öyle herkese emanet edemem, etmem. Dilinden anlamazlar, kırarlar çiçeklerimi, küstürürler. Ama Hatice... O başka! Bir ona emanet ederim ben nazeninlerimi. Çünkü o, üç kız evlat yetiştirdi. Kız evlat yetiştiren, çiçeklerin dilinden iyi anlar. Kızlarını bir çiçek hassasiyetinde büyütür, çiçeklerini de kızları gibi. Onun için komşum Hatice'ye bıraktım işte onları."

Genç kadın gülümseyerek anneannesinin nur gibi parlayan yüzüne baktı. Bu ihtiyaç beden, kendi kendine konuşurken dahi âdeta nadide bir sanat eserine dönüşüyordu. Anneanesi 78 yaşında olmasına rağmen gözlüğe ihtiyaç duymadan mutfaktaki tüm ayrıntıları görür, bunlara müdahale etmekten de hiç çekinmezdi. Aslında sadece mutfaktakileri değil, torununun aklından geçenleri, kalbinde hissettiklerini de büyük bir rikkatle okurdu. Tezgâhın üzerinde bekleyen incir kabı canını sıkılmış olmalı ki dolaba koymak için onu eline alırken diline pelesenk ettiği, kendisiyle özleşen o meşhur sözü söyledi, "Bak kızım! Yanlış anlama ama birini al, birini koy. O zaman mutfak dağılmadan rahatça çalışırsın."

Kısa bir sessizlikten sonra kendisini başıyla onaylayan

torununa bakarak, "Olmadı mı daha kek?" diye sordu. Torunu, bardaklara çayı doldururken mütebessim çehresini ona yöneltti, "Biz balkonda çaylarımızı içerken kekimiz de pişer anneanneciğim. O arada biraz hasbihâl ederiz. Senin güzel sohbetini özledim." dedi.

Erguvanların uzandığı bu şirin balkon, bir yandan da torununun özene bezene baktığı fesleşenin kokusu sarmıştı. Büyük saksıdaki ortancalar, onların gelişinden memnun; "Hoş geldiniz." diyorlardı gülümseyerek. Genç kadın, anneannesinin yanına oturdu, "Dedem çok aksi bir insandı ama senelerce onunla huzur ve insicam içinde yaşadınız. Bunun bir sırrı var mı anneanne?" diye aklından geçenleri bir bir sordu.

"Var elbette kızım. Çok basit, birini alıp birini koyacaksın." diye cevap verdi anneanesi.

Tezgâhın üzerinde bekleyen incir kabı canını sıkılmış olmalı ki dolaba koymak için onu eline alırken diline pelesenk ettiği, kendisiyle özleşen o meşhur sözü söyledi, "Bak kızım! Yanlış anlama ama birini al, birini koy. O zaman mutfak dağılmadan rahatça çalışırsın."

Biraz önce mutfakta konuştuklarını anımsayarak, "Onu biliyorum. Temiz, düzenli bir ev hanımı olmamız için senelerce bunu söylediniz. Mesele bu kadar basit mi? Düzen olunca evde, huzursuzluk olmuyor mu?" diye sorularına devam etti genç kadın.

Anneanesi önce bir soluklandı. Mesele sadece evi derleyip toparlamaktan ibaret değildi. O, "Birini al, birini koy." derken aslında bütün bir hayatı şamil nasihatten haber vermekteydi. Başladı anlatmaya:

"Önce dinle bakalım evlat. Ben senelerce birini aldım, birini koydum. Eşimin iyi huylarını, güzel özelliklerini yanıma aldım; kötü huylarını çöpe koydum. Şeker hastasıydı, o yüzden çok sinirlenirdi. Hastalık ve öfkesini aldım, sevgi ve sabrıyla şifasını önüne koydum. Unutma evladım; sevgi devaların başıdır.

Sevginin olmadığı yerde mad-
di manevi hastalık bitmez!

Kayınpederim, deden daha çok küçük yaşta vefat etmiş. Onlara hem anne hem baba olan kayınvalidem, o zamanın getirdiği şartlar içinde hayat ile mücadele etmiş; hayatla savaşmış âdeta! Kadınlığını unutmak zorunda kalınca annelikten de uzaklaşmış. Evlatlarını sevgi ve şefkatten mahrum büyütmüş. Deden büyük erkek kardeş olunca hayatın acımasız çehresiyle erken tanışmış. Bu etkenler onun içindeki merhameti öldürerek hırs ve öfkeyi, güçlü olma arzusunu karakterinde hâkim kılmış. Ben, onun içinden kin ve öfkeyi aldım; Rabb'immin lütfuyla ona üç evlat vererek kalbine mer-

hamet tohumlarını ektim. Çocuklarımız büyürken o tohumlar da büyüdü. Evlatlarının her düşüşünde, dizleri kanadığında, gözyaşları aktığında biraz daha sulandı, büyüdü, yeşerdi her biri. Şimdi torunlar yiyor o tohumların meyvelerini.

Kayınvalidem bana söylediğinde, kötü sözleri aldım pencereden açık havaya savurdum; 'Büyüktür; yaptığı eleştiri kendimi geliştirmem için bir vesile.' deyip yerine hoşgörüyü koydum. Bunu yaparken canım acımadı mı? Çok acıdı... Acıyı aldım, seccademe sürdüm, duama katık yaptım.

Kendi ailemin örf ve âdetlerini, orada gördüğüm naze-

Erguvanların uzandığı bu şirin balkonu bir yandan da torununun özene bezene baktığı fesleğenin kokusu sarmıştı. Büyük saksıdaki ortanca- lar, onların gelişinden memnun; "Hoş geldiniz." diyorlardı gülümseyerek.

nin muameleyi aldım; kilitli dolaplara sakladım. Onun yerine eşimin ailesindeki örf ve âdetlere açılan kapının kilitini koydum. Kapı şifreli gibi geldi önceleri... Onu açmak için epey çaba sarf etmem gerekti ama halis niyetin açamayacağı kapı yoktu. Sabrım ve emeğim ile o kapıyı da fethettim. Sadece çevrem bana uymasını beklemek yerine, ben de adım atınca ben onlara, onlar bana uyum sağlamaya çalışınca yaşam daha da kolaylaştı. Onlar beni, ben de eşimin ailesini kısa sürede candan ve özden görmeye başladık.

Gurbetin uzaklığını aldım; serçenin kanatlarına takıp bir gün mevsimi çok uzaklara

gönderdim. Serçelerin o denli güçlü olacağını bilemezdim. Hırkamın içine yama yapıp 'Eşimin, çocuklarımın yanıdaysam bana her yer memleketidir.' düsturunu kendime azık diye içine koydum.

Nefsimin sürekli kendisini savunan, haklı çıkarmak için avaz avaz bağırın sesini aldım; kavanozlara doldurup sıkıca ağzını kapattım. Onun yerine, kavga bitirici olan diğer kâmlığı ve nefis muhasebesini koydum.

Her tanıştığım insanı kendimi geliştirmek için vesile bilip başka mutfaklardan farklı tarifler aldım. Mutfakta hayal gücümü sonuna kadar kullanıp damaklarını şaşırtacak lezzetleri ailemin tabağına koydum.

Bencilliğimi aldım, yerine her an yuvamın menfaatini düşünme erdemini koydum. Baktım ki; ben dedeni düşünüp onun yaralarını sarmak için kendi merhemlerimi tükettikçe o bana merhem oluyor, üşüsem nefesiyle ısıtıyor.

Onun dağınıklığını aldım, yerine hayranlıkla seyredeceği ev düzeni koydum. Gördüm ki; evimde tertip ve düzen hâkim oldukça deden, benim özverime hayran kalıp kendine çekidüzen verdi.

Nefsimin emrettiği tembeliği alıp uzaklara saldı. Yerine 'O hâlde bir işi bitirince hemen başka işe giriş.' ayet-i kerimesini koydum. Bu prensibi yaşadıkça harekette bereket olduğunu, bereketin ise cömertçe huzur dağıttığını temasa ettim.

Şeytanın vesveselerini kulağıma ve kalbimden söküldüm; yerine tüm güzelliklerin ve yegâne saadetin başı, burhan olan Kur'an'ın sesini koydum. Vahyin sesi evime hâkim oldukça gelen tüm misafirlerim evimde cennet bahçesi saadeti ile tanıştı.

Hadiseler karşısında suizanni aldım, yanan odunlarla sobaya attım; yerine hüsnüzan koyarak tüm bidayetlerimi temize çektim.

Bilirsin; biz hanımlar evimize, eşyamıza, üstümüze başımıza özenmeyi pek severiz. Ben, içimdeki bu heveslerin tüm aşırılıklarını aldım, yerine 'Güzel ahlakım ve zarafetim en değerli zinetimdir.' düsturunu koydum.

Elini torunun sırtına koyarak; "Hadi bakalım! Kokusu-nun tüm evi sardığı incirli kekten bir dilim getir de, hüznü alıp mutluluğu koyalım yerine." dedi, genç kadının dolu dolu olmuş bal rengi gözlerine bakarken.

Mal konusundaki haset ve mukayeseyi benliğimden aldım, yerine 'hayırdan yarışanlar' olma gayesini koydum.

'Dünya geçicidir, dünyalık olan da geçicidir.' diyerek, beni kötülüğe ve günaha heveslendiren arkadaşlarımı hayatımdan çıkarttım, yerine ahretlik dostlar koydum.

İşte evladım; evlilik, birini alıp birini koymakla kerpiçten bir çatının altını cennet bahçesine çevirebiliyor. Ne sürekli her şeyi içine alıp sırtına yüklemekle bu yol yürünür ne de konuşup her şeyi dışarı atarak... Doğru da yanlış da işte tam da şuracıktadır; özünde, sinende! Kulağını yüreğine, bakışlarını yuvanın menfaatine, aklını kişisel tekâmülüne raptet! Kendinle kavgan olmadıkça hiç kimseyle problemin kalmaz. Kadın, ailenin çekirdeğidir evladım. Sen kendini tanıdıkça eşini, evlatlarını tanıyacaksın. Tanıdıkça anlayacak, anladıkça mutluluk şerbetini yudum yudum tadacaksın. Ama bir an bile bu alışverişlerde öz saygını yitirmemek alışverişinin akdi olsun. Evlilik; duyguların, düşüncelerin zirvede yaşandığı ömürlük bir ticarettir. Göster bakalım bu ticarete mahir misin?"

Elini torunun sırtına koyarak; "Hadi bakalım! Kokusunun tüm evi sardığı incirli kekten bir dilim getir de, hüznü alıp mutluluğu koyalım yerine." dedi, genç kadının dolu dolu olmuş bal rengi gözlerine bakarken. Önüne gelen kekten bir dilim aldıktan sonra "Tarçın," dedi. "tam kıvamında olmuş."

Bebeklik döneminde mahremiyet

ZEHRA KOÇI

Psikolojik Danışman

Çocuklara mahremiyet bilincinin kazandırılmasına yönelik eğitimler daha çok okul öncesi dönemle birlikte başlıyor. Oysa doğumdan itibaren çocuğa mahremiyet bilincinin kazandırılması mümkündür.

Son yıllarda gündemde sıkça yer alan çocuk istismarı olaylarıyla birlikte mahremiyet eğitimi konusu daha çok önem kazanmaya başladı. Bu durum mahremiyet eğitiminin nasıl, ne düzeyde ve hangi yaş gruplarına verileceği yönünde de pek çok çalışmanın yapılmasını beraberinde getirdi. Bilindiği üzere çocuklara mahremiyet bilincinin kazandırılmasına yönelik eğitimler daha çok okul öncesi dönemle birlikte başlıyor. Oysa doğumdan itibaren çocuğa mahremiyet bilincinin kazandırılması mümkündür.

Doğumdan iki yaşına kadar olan süreci kapsayan bebeklik döneminde bilinç düzeyinde bir mahremiyet eğitimi vermek mümkün olmasa da bilinç dışına verilen mesajlar

çok önemlidir. Bu dönemdeki yaşantılar bebeğin bilinç dışına resimler, fotoğraflar, kelimeler, duygular, hisler olarak kodlanır ve bilinç dışında yer alan bu imgeler bebeğin ilerleyen yaşlarındaki duygu, düşünce ve davranışlarını etkiler. Dolayısıyla bebelere de mahremiyetin korunmasına dikkat edilen yaşantılarla mahremiyet bilinci kazandırmak mümkündür. Bebeğin altını mümkün olduğu ölçüde hep anne ve babanın temizlemesi, farklı kişilerin alt temizlemeye dâhil olmaması önemlidir. Çocuk; tuvalet alışkanlığı kazandırılırken diğer çocukların ya da yetişkinlerin içinde olmamalı, özel bir alanda bu alışkanlık teşvik edilmelidir. Böylelikle mahrem bölgelerin yabancı kişiler tarafından görülmemesi gerektiğini öğrenmiş olur. Ban-

yo yaptırırken de sadece ebeveyn ile bebeğin bulunduğu kapalı bir alanda, mümkün olduğu ölçüde sadece ebeveyn tarafından yaptırılması yine aynı mesajı verecektir. Yine benzer olarak ebeveynin de çocuğun yanında üst değiştirmemesi ve birlikte banyo yapmaması mahrem bölgelerin özel olduğu mesajını verecektir.

Mahremiyet bilinci, bedenin korunması önemini yanı sıra çocukların sağlıklı gelişimi için de gereklidir. Mahremiyet; kişinin, bedenini, kendisine ait alanını ve eşyalarını kapsayan özel alanının farkında olmasıdır. Ayrıca kişinin kendisine ait bilgileri, duyguları, düşünceleri de mahremiyetin kapsamındadır. Bir başkasının korunmasına ve himayesine ihtiyaç duyan bebeklerin mahremiyetini korumak ise ebeveynin

sorumluluğundadır. Bebeğin mahremiyetini korumada ve mahremiyet bilincinin kazandırılmasında en önemli nokta ise ebeveynin bebeği bir birey olarak görmesidir.

Anne babalar çocukların sahibi değil refakatçisidir. Bu dönemde bebeğin rızasını alabilmek elbette mümkün değildir. Bununla birlikte bebeğin vereceği mesajları doğru okuyarak bu mesajlara göre bebeğe yaklaşımımızı düzenleyebiliriz. Bebeğin bu dönemde sevgiye ve ilgiye çok ihtiyacı vardır. Elbette anne babalar veya bebeğin yakınları bebeği öperek veya ona sarılarak sevgilerini gösterebilirler. Ancak bebeğin rahatsız olduğu durumlarda sevgi gösterme davranışının sonlandırılması gerekir. Böylelikle bebek de arzu ettiği takdirde istemediği davranışı durdurabileceğini öğrenir. Kendine ait olanı kontrol edebileceğini ve dış müdahalelere karşı kendini koruyabileceğini bilir. Yabancıların bu konuya dikkat etmemesi durumunda ise ebeveynin müdahale etmesi gerekir ki bebek kendini güvende hissedebilsin. Bebeği dudağından öpme gibi davranışların da sevgi aracı olarak kullanılmaması gerekir. Bu davranışların bebekte genel sevgi gösterisi olarak kodlanmaması ve normalleştirilmemesi mahremi koruma becerisi noktasında etkilidir.

Mahremi koruyabilme becerisi; güvenli bağlanma ve özgüven gibi kavramlarla da ilişkilidir. Bebeklik dönemi, aynı zamanda bağlanmanın sağlandığı ve kişinin hayati-

nı büyük oranda etkileyecek bağlanma stillerinin geliştiği dönemdir. Dolayısıyla birey olarak bebeğin psikolojik, fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal ihtiyaçları gözetilerek onunla güvenli ve tutarlı bir ilişkinin kurulması önemlidir. Bu dönemde bebekle anne veya bakım veren kişi arasında kurulan ilişki, çocuğun güvenli veya güvensiz bağlanma tarzı geliştirmesinde rol alır ve ilerleyen dönemlerde çok az değişikliğe uğrayabilen bu bağlanma tarzı çocuğun gelecekte kuracağı ilişkilerinin sağlığını da etkiler. Bu dönemde sağlıklı bağlanma tarzlarının (saplantılı, kayıtsız ve korkulu) gelişmesi ise bebeğin ilerde hayır diyebilme becerisini olumsuz yönde etkilemesi sebebiyle bedenini ve özel alanını korumasında ve kendi özelini kontrol etmesinde sıkıntılar oluşturur. Bu sebeptendir ki bebeğin ihtiyaçlarının mümkün olduğu kadar belirli kişiler tarafından

Bebeğin bu dönemde sevgiye ve ilgiye çok ihtiyacı vardır. Elbette anne babalar veya bebeğin yakınları bebeği öperek veya ona sarılarak sevgilerini gösterebilirler. Ancak bebeğin rahatsız olduğu durumlarda sevgi gösterme davranışının sonlandırılması gerekir.

giderilmesi önemlidir. Bebek ağladığında bebekle ilgilenilmemesi, ağlamasının veya rahatsız olduğu durumun göz ardı edilmesi, aç bırakılması gibi durumlarda bebekte güvenli bağlanmanın gelişmesi mümkün değildir. İhtiyaçları giderilen ve ihtiyaçlarına tutarlı bir şekilde cevap verilen bebeklerde güven duygusu gelişir. Güven duygusu gelişen bebeklerin aynı zamanda özgüven duyguları da gelişim gösterir. Mahremiyet bilincinin kazandırılmasıyla aynı zamanda kendine güvenen, kendi kararlarını alabilen, kendi sınırlarını koyan bireylerin yetişmesine imkân oluşur.

Mahremiyet bilincini, ancak, insan olmasından dolayı değerli olduğunu çocuğa hissettirerek kazandırabilmek mümkündür. Ayıp, günah gibi kavramlarla, yasaklamayla sadece çocuğu korkutmuş, belli şeylerden ve durumlardan uzak tutmuş oluruz. Doğumdan itibaren bebeğe; değerli olduğunu her mesajımızda hissettirmek, ağlama/gülme gibi olumlu/olumsuz sözlü/sözsüz tepkilerini dikkate alarak yaklaşmak, mahremine saygı duyduğumuzu bebeğe gösterir. Sınırlarına saygı duyulduğu hissi de bebeğin, özel alanını koruyabilme ve diğer insanların özel alanlarına saygı duyabilme becerisinin gelişmesinde anahtar rol üstlenir. Özetle; anne babaların bebeklik döneminde sağlıklı bir mahremiyet bilincinin oluşmasına yönelik hassasiyetleri ile özgüvenli, kendinden emin, huzurlu ve güvenli çocuklar yetiştirebiliriz.

ÇOCUKLARDA OBEZİTE

DOÇ. DR. İBRAHİM SAKÇAK
Genel Cerrahi Uzmanı

Çocuklardaki obezitenin temel sebepleri, tatlandırıcı ve yağ içeriği yüksek gıdalarla beslenme ve hareketsiz yaşamdır.

Teknolojinin getirdiği yapay, katkılı maddeleri eklenmiş, lezzeti artırılmış gıdalar ve bunların kolay ulaşılabilir hâle gelmesi; özellikle çocuklarda obezitenin yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Obezite basit bir kilo artışından çok, sebep olduğu pek çok yandaş hastalık nedeniyle büyük risk oluşturmaktadır. Bu hastalıklardan bazıları kalp krizi, hipertansiyon, şeker hastalığı, bazı

kanser çeşitleri, uyku problemleri, sosyal problemler ve depresyondur.

Çocuklarda obeziteyi tanımlamak için bazı bilimsel ve pratik ölçüm yöntemleri vardır. Cilt kalınlığının ölçülmesi bu yöntemlerden biridir. Bunun için omuz ile dirsek arasında bulunan kasın alt kısmındaki deri kalınlığının ölçülmesi veya kalça kemiklerinin hemen üstündeki deri kıvrımının ölçülmesi basit ve pratik yöntemlerdir.

Vücut kitle indeksinin ölçülmesi de obeziteyi değerlendirmede yaygın olarak kabul edilen bir yöntemdir. Bunun için vücut ağırlığı boyun metre cinsinden karesine bölünmektedir. Örneğin 150 cm boyundaki birinin metre cinsinde boyunun karesi 2.25 m²'dir. Aynı kişinin kilosunu 90 kg olarak farz edelim. $90/2.25=40$ kg/m² etmektedir. Yani bu kişinin vücut kitle indeksi ikinci derece obezite olarak kabul edilen

40 kg/m²'nin üst sınırındadır. Çocuklarda bu ölçümler aynı yaştaki çocuklar içindeki yüzdelik oranı ile karşılaştırılmaktadır. Oran %85-95 ise fazla kilolu, %95'in üzerinde ise morbid obezite (çeşitli hastalıklar oluşturacak düzeyde aşırı şişman olmak) olarak kabul edilmektedir.

Çocuklardaki obezitenin temel sebepleri, tatlandırıcı ve yağ içeriği yüksek gıdalarla beslenme ve hareketsiz yaşamdır. Bilgisayar ve televizyon başında fazla zaman geçirmek, servisle okula gidip gelmek, park ve oyun alanları yetersiz olan apartman ortamında yaşamak gibi sebepler çocukların harcadığı enerji oranını azaltmaktadır. Son yapılan bir araştırmada 8 ile 18 yaşları arasındaki çocukların bir günde ortalama 7,5 saatini bilgisayar, televizyon ve video oyunları ile geçirdiği ortaya çıkmıştır. Bir örnek daha vermek gerekirse, günde birden fazla meşrubat içen bir çocuk fazladan ortalama 120 kcal almaktadır. Bu da çocuğun 10 yaşında 50 kg'ın üzerinde olmasının en basit nedenlerinden biridir.

Çocukluk çağındaki obezite bu yaşlarda kalp krizi riskini arttırmaktadır. Oyun oynaması gereken yaştaki çocuk evden dışarı çıkmak istememektedir. Arkadaşları gibi rahat yürüyüp oynayamayan çocuk âdeta eve mahkûm olmaktadır. Günümüz teknolojinin sonucu olarak elektronik cihazlar da buna âdeta tuz biber ekmektedir. Bu cihazların cazibesine kapılan çocuk, kilo nedeniyle zaten hantallaşmış gövdesini hare-

ket ettirmekten kaçınmaktadır. Bu bir kısır döngüye yol açmaktadır. Yani çocuk hareketsiz kaldıkça kilo almaktadır, kilo aldıkça hareketsiz kalmaktadır. Bu kısır döngü bir noktada kırılmaz ise üzücü fiziksel ve ruhsal sorunlar kaçınılmaz olarak karşımıza çıkacaktır.

Obezitenin tedavisi için çocuklarda davranış modifikasyonu dediğimiz, yaşam tarzı değişiklikleri ilk düşünülecek yöntemlerdendir. Bunun için çocukları haftada en az 3-4 kez 30-60 dk. sportif faaliyetlere yönlendirmek, ev yemekleri yemelerini sağlayarak düşük glisemik indeksi olan gıdalarla beslemek, evde mümkün olduğunca az fabrikasyon gıda bulundurmamak bunlardan bazıları olabilir. Bu önlemlerle %10 kadar kilo kaybı sağlamak mümkündür. Ancak bunun

Geleceğimiz olan çocuklarımızı sağlıklı gıdalardan mümkün olduğunca uzak tutmak, çocuk oyun alanlarını artırmak, teknolojik aletlerin kullanımını sınırlandırmak, ileriki yaşamlarında fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı bireyler olmasını sağlamak hepimizin ortak hedefi olmalıdır.

sürekli olması önemlidir. Bu tür yaşam tarzı düzenlemeleri bırakıldığında tekrar kilo alımı söz konusudur.

Günümüzde kilo vermek için bazı ilaçlar kullanılmaktadır. Bu ilaçların da kilo verdirici etkisi %3-8 oranında değişmektedir. Tüm bu önlemlere rağmen gerekli kilo kaybı sağlanamıyorsa ve tekrar kilo alımı söz konusu ise hemen hemen tüm obezlerin ideal kilolarına ulaşabildiği obezite cerrahisi 12 yaşından itibaren yapılabilmektedir. Kiloları yüzünden oyun gruplarına arkadaşları tarafından alınmayan, dışlanan çocuğun psikolojisi olumsuz etkilenebilmektedir. Bu nedenlerle obezite çocuk için sadece fiziksel görüntü, sağlık problemi kaynağı değil aynı zamanda çocuğun sosyal ve psikolojik gelişimini olumsuz etkileyen bir rahatsızlıktır. Bu nedenle obezitenin tedavisine; özellikle erken yaşlarda başlamak, eğer spor, diyet ve ilaçlar ile sonuç alınmıyor ise 12 yaşından itibaren obezite ameliyatını gündeme almak yerinde bir yaklaşım olacaktır.

Sonuç olarak; geleceğimiz olan çocuklarımızı sağlıklı gıdalardan mümkün olduğunca uzak tutmak, çocuk oyun alanlarını artırmak, teknolojik aletlerin kullanımını sınırlandırmak, ileriki yaşamlarında fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı bireyler olmasını sağlamak hepimizin ortak hedefi olmalıdır. Bu konuda hem bireysel hem de idari çalışmaların yapılması büyük önem arz etmektedir.

Bilginin Efendisi

DR. HAFSA FİDAN VİDİNLİ

Günlük tutmaya başlayalı iki yıl oldu. Yaşadığım veya öğrendiğim her şey aklımda kalmaz değil mi? Ya da aklımda kalması gereken yeni yeni bilgilere yer açmak için bazı düşüncelerimi kayda geçirmek iyi bir fikir olabilir. Her şeyi merak ederim ben. Aslını öğrenmek isterim. Babam: "Bizim oğlan bilim insanı olacak galiba!" der anneme arada sırada. On bir yaşındayım, ama yine de çocuklar gibi göğsüm kabarıyor böyle zamanlarda. Kim bilir, belki de ileride bir bilim insanı olabilirim.

Meraklıyım diyordum. Mesela az önce "günlük tutmak" yazdım. Neden "günlük yazmak" demiyoruz da "günlük tutmak" diyoruz? Günlüğü elimizde tutup yazdığımız için olabilir mi? Ben hep dizimde tutarım mesela günlüğümü. Uyumadan önce iki satır da olsa yazmak, bilgi ve tecrübelerimi kayıt altına almak isterim. Ama işte esas yaptığımız "yazmak" ise neden "tutmak" diyoruz? Bu

gibi sorularına genelde anne ve babamdan yanıt alamıyorum. Annem: "Efe, oğlum, şimdi yemek hazırlıyorum, git babana sor!" diyerek beni başından savıyor. Babama koşu koşu gidiyorum, onun da bu sorunun cevabını çok merak etmiş olabileceğini düşünüyorum. Babam ise yattığı yerden kımıldamıyor bile. Genelde tepkisi, "Uyku saatin gelmedi mi oğlum?" oluyor. Sorularına soruyla karşılık verilmesi bence hiç doğru değil. Sahi düşündüm de belki de günlük, bilgilerimizi bizim yerimize içinde tuttuğu için "günlük tutmak" diyoruz. Neden olmasın?

Arabalara çok meraklıyım. Babamla yolculuğu çok seviyorum. Şimdiden öğrendim aslında trafikte nelere dikkat etmem gerektiğini. Bu sabah trafikte önümüzde giden bir otobüsün arkasındaki kocaman reklam yazıları ilgimi çekti. Nasıl çekmesin ki? "Bana takıl, kazan!" yazıyordu. "Hadi baba peşine takılalım!" dedim. Kazanma vaadi bana her

zaman cazip gelir. Babam bir süre daha arkasından gitti. Meğer istikametimiz aynı yöneymiş. Işıklarda peşini bıraktık. Vaadin sonunu göremedim tabii ki. Ama bilim müzesini gördüm. Babam iki hafta önceden bilet almıştı gezi için. Sorularına kendi cevap vermese de cevap arayışlarımda hep yanımda oluyor. Onu bu yüzden takdir ediyorum.

Geçenlerde bebeklik resimlerime baktığımda gördüm ki Örümcek Adam çorapları giyerek başlamışım hayatıma resmen. Ya da hayata film kahramanlarıyla başlatılmışım. Yarasa Adam çizgi filmlerini çizgi romanlar takip etmiş, okuma yazmayı öğrenince. İnsan televizyon aşamasından kitap aşamasına geçmekte acele etmeli diye mi düşündü ailem bilemiyorum ama işte namım bir kere "akıllı çocuk"a çıkınca beş buçuk yaşında okula gönderilmişim ve hemen öğrenmişim okuma yazmayı. Ne diyordum? Kahramanlar. Doğduğumda sarıldığım kundakta bile kahramanların resimleri var. Yeni doğan bir bebekten ne tür kahramanlıklar beklediklerini o günlerde soramamışım tabii anne ve babama. Şimdilerde, sinema ve romanlarda pek çok şeyin "Efendisi"ni tanıyorum

kahramanlar arasında. Kahramanları ben de seviyorum elbette, ama en çok da "efendi" olanlarını.

Ben üç, dört yaşlarımdayken duvarlara tırmanmaya başlamışım. Koltukların tepesinden uçacağım sanıp kendimi halılara atmışım. Süper kahramanların yaptıklarını o kadar çok taklit etmeye çalışmışım ki babam: "Hanım, bu çocuğun içine bir süper kahraman kaçmış olmasın?" diye sormuş bir gün. Sonra eklemiş: "Ayağındaki çoraptan kafasındaki şapkasına kadar o kadar çok süper kahramanlı eşya aldın ki Efe'ye, sonunda içi dışı süper kahraman oldu." Fena fikir değil ama kendisi bilmesede benim asıl kahramanım babam. Onun çalışkanlığını kendime örnek almaya karar verdim. Sadece, baba olunca çocuklarıma daha çok vakit ayıracağım.

Babamı çok seviyorum. Çünkü o, beni sevdiğini korkmadan belli ediyor. "Canım yavrum!" deyip sık sık kucaklıyor. Beş yaşından beri beni elimden tutup camiye götürüyor. O zamanlar namaz dualarını okumayı bilmiyordum. Babamın yaptığı hareketleri yapıp dudaklarımı kıpırdatıyordum. Ama bunu da kimse bilmiyor. Benim istediğim şeyleri de yapmaya çalışıyor babam çoğu zaman. Bir gün ondan tek parmağıyla koltuğu kaldırmasını istedim. Yapamadı ama en azından denedi. İki eliyle denedi. Sonra iki haftalık rapor vermiş doktor belini incittiği için.

Babamla balık tutmaya gitmeyi de çok seviyorum. Genelde ikimiz de eli boş dönüyoruz. Annem, o akşam marketten aldığımız balıkları pişiriyor. Ama balık tutmaya çalışırken babamla konuşmaktan çok keyif alıyorum. Beni mahalledeki en iyi okula yazdırdığını söylüyor. Okulun da en iyi öğretmenini seçmeye çalışmış. "Eğitim şart!" sözünü de sık sık duydum ondan. Eğitimin sadece okul ile olmadığını, hayatın en iyi eğitmen olduğunu da söylüyor. Beni yavaş yavaş hayata hazırlamaya çalıştığını da ilave ediyor.

"İnsan şunda bunda değil, bilgide yarışmalı." gibi sözleri hep işittim büyüklerden. Büyüklerin isimlerini şimdi hatırlayamıyorum. Ben bilgide yarışan bir süper kahraman da tanımak isterdim. Ne çizgi filmlerde ne çizgi romanlarda bilginin kahramanlarına rastladım. Onlardan öğrendiğim bir şey var ama. Kahramanların varmak istedikleri bir hedefleri mutlaka olur. Benim de bir hedefim var elbette; -bu sır seninle benim aramda günlük- büyüyünce bilginin Efe'ndisi olmayı çok isterim.

TAZİYE ADABI

HALİME KARABULUT

Kimi cennet kokulu yavrusunu henüz koymuştur toprağa kimi hayat arkadaşının ardından kalmıştır ıssızlığıyla. Kiminin de yeri hiçbir şeyle dolmayan annesinin açmamak üzere kapadığı gözleri geldikçe aklına, bin bir pişmanlıkla hıçkırıklarını yutuyordur belki. Kiminin sırtını dayadığı dağ gibi babası bir daha dönmek üzere ayrılmıştır evden ve evin direği yıkılmış, enkazında kalmıştır düşen başı. Bir daha "baba" diyemeyeceğinin hüznüyle kopmuştur sessiz çığlığı, iki büklüm otururken bir köşede, taziyesine gelenlere "hoş geldiniz" bile diyemeye-

cektir günlerce. Çünkü kalbi hoş değildir. Kalp; en hassas, en kırık anlarını yaşıyordur. İşte tam da böylesi bir an ve ortamdır "taziye" denilen şey. Öyleyse böylesine mahzun olan kalbin yamacına geliş güzel yanaşmak olur mu?

Acı ve elem içindeki kalbi ferahlatmak, yalnızlığını gidermek, ateşine su serpmektir taziye. Musibete uğramış, yakını/sevdikleri ölmüş olanların yanında olmak, onlara sabır telkin etmek, maddi ve manevi gereken desteği vermektir. Allah'ın ayetlerini ve Hz. Peygamber'in (s.a.s.) hadislerini hatırlatarak acılı yüreği teskin etmektir.

Müslüman'ın görevlerinden olan bu manevi desteğin elbette bir adabı vardır. Büyük bir hassasiyetle seçilecektir söylenecek her cümle. Susmak bile mana ifade edecektir taziyede. Giyilen kıyafetler dahi anlayacaktır hüznün dilinden. Bütün bunlar, cenaze yakınının hâliyle hemhâl olmaktır. Sabrı cemil dilemek tir tahammülü zor durumla karşı karşıya kalana.

"Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele." (Bakara, 2/155.) ayet-i kerimesini hatırlatmak, "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn"

Acı ve elem içindeki kalbi ferahlatmak, yalnızlığını gidermek, ateşine su serpmektir taziye. Musibete uğramış, yakını/sevdikleri ölmüş olanların yanında olmak, onlara sabır telkin etmek, maddi ve manevi gereken desteği vermektir.

[Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aitiz ve şüphesiz O'na döneceğiz (Bakara 2/156.)] diyerek acıya tahammül göstermek, mükâfatını Allah'tan bekleyerek sabretmeyi telkin etmektir taziye. Fakat sözü uzatmamak, abartmamak gerekir taziyede. Belki bazen sarılmak bazen de susmak en uygunu olacaktır. İhtiyaçları olması durumunda bütün samimiyetimizle yanında olduğumuzu hissettirmek taziyenin amacı aslında.

Ölüm, hakkında en az bilgiye sahip olduğumuz konulardan bir tanesi. Geride kalanlar elemli, gidenler de geri dönmedi. Fakat ahirete iman

eden Müslümanlar, sabır ve vakar ile karşılar geri dönüşü olmayan bu göçü. Kavuşma umuduyla susar ya da belli belirsiz cümleler dökülürken cenaze yakınının dilinden, sadece hüznü melodisi kalır kulağımızda. Onun neye yandığını tam olarak bilmez hiç kimse. Bilemediğimiz acılarla, ahuvahlarla geride kalan cenaze yakınlarına nasıl davranmamız gerekir? İnsan hayatındaki en kritik anlardan olan ölüm karşısında takınılması gereken tavır ne olmalıdır?

Ölüm soğuktur. Her ölen ardında bir hikâye bırakır belki de. Cenaze evinde ne fırtı-

nalar kopuyor bilinmez. Bu sebeple, adabımuaşerete dikkat edilmeli; taziye mümkün mertebe uzatılmamalı, üç gün ile sınırlandırılmalı; cenaze yakınlarını yoracak, masrafa sokacak, kalbini kıracak her türlü davranışlardan uzak durulmalı. Hassas davranıldığı hâlde bazen bilmeyerek de olsa yanlış ve kırıcı durumlar sergilenmektedir taziyelerde. Örneğin taziye evinde karşılaştığı arkadaşıyla sohbet ederken çocukluk anlarına kadar inmek ve gafilce yükselen kahkaha sesleri... "Ateş düştüğü yeri yakar." gerçeğiyle birlikte, Müslümanlar bir vücudun azaları gibi olup acısıyla uykusuzluk çeken,

derdiyle dertlenen kimse-lerdir aynı zamanda. Ölenle ölmese de geride kalanların acısına ortak olmak, hafifletecektir eleme, hüznü...

İnsanın ölüsünün de hürmete layık olduğunu telkin, tekfin, teçhiz ve taziye değın her aşamasındaki uygulamalarla ortaya koyan dinimiz ve kültürümüz, cenaze yakınına karşı sorumluluğumuzu, söz ve davranışlarımızı da belirlemiştir. "Allah, merhum/merhumeye rahmet eylesin. Mekânı cennet olsun. Sizlere de Rabb'im sabrı cemil ihsan etsin. Geride kalanlara hayırlı, uzun ömür versin. Başınız sağ olsun." şeklindeki dua ve temennilerle cenaze yakınına taziyede bulunmak âdet hâline gelmiştir. Peygamber'in (s.a.s.), "Ölülerinizin iyiliklerini anın, onların kötülüklerini zikretmekten kaçının." (Ebû Dâvûd, Edeb, 42.) sözü de, ölü- nün arkasından iyiliklerini ko- nuşmayı, cenaze yakınına

üzecek her türlü söz ve davranıştan kaçınmayı özetleyecek niteliktedir.

Cenaze törenlerinde ve taziyelerde zaman zaman nahoş durumlarla karşılaşırız maalesef. Yaygın olarak görülen uygulamalar, gafletler ve cenaze yakınlarını üzen bu durumlar ile yanlışları bertaraf edecek önerileri şöyle sıralayabiliriz:

Taziye üç gün yapılmalı, fazla uzatılmamalıdır. "kara bayram" vb. isimlerle, cenaze yakınlarına bayramda ayrıca başsağlığına gitmek, acılarını artırmaktan başka bir şey sağlamayacaktır.

Cenaze törenlerinde ve programlarda amacını aşan, israfa kaçan uygulamalar yapılmamalıdır.

Cenaze yakınlarının hüznünü artırıcı sözler ve davranışlardan kaçınmak gerekir. Uzunca sarılıp mevtanın bahtsız-

Taziye evinde konuşulacak her cümle özenle seçilmeli, ölenin arkasından iyilikleri konuşulmalı veya susulmalıdır.

lığını, son anlarını anlatmak taziyenin amacına terstir.

Taziye evinde konuşulacak her cümle özenle seçilmeli, ölenin arkasından iyilikleri konuşulmalı veya susulmalıdır. Ölülerini güzel hasletleriyle anmak, yakınlarını teskin edecektir. Taziye evi; sanat, spor, siyaset ve felsefi tartışma/paylaşma yeri değildir.

Taziye evinde uzun süre oturmak, farklı mevzulardan bahsetmek, espri yapmak hem mevtaya hem de yakınlarına saygısızlıktır. Dost ve akrabalarını görmüşken çocukluk anılarına gidecek kadar muhabbeti koyulaştırmanın yeri değildir taziye evi.

Sabahın erken vakitlerinde veya geceleyin geç saatlerde taziye evine gitmekten kaçınmak gerekir.

Taziye evine meşrubat, çikolata vb. götürmenin ve taziye gelenlere de bunları ikram etmenin cenaze yakın-

larının acısını artıracığı muhakkaktır. Mümkün merteye taziyeye evinde yiyip içmemek en doğrusu olacaktır. Komşu ve akrabalar tarafından yapılmış olsa dahi ikram ve hizmetlerin "Taziyeye evi mi, düğün evi mi?" dedirtecek kadar abartılmaması gerekir.

Taziyeye evi, kendi derdi ve hüznünü yaşama yeri ve zamanı da değildir. Ölenin yakını ve arkadaşı olmadığı hâlde, yakınlarından daha çok ağlamak da abestir.

Cenaze yakınlarını teselli etmek amacıyla kişi; kendi tecrübelerini, başından geçen felaketleri örnek verirken abartıya kaçılmamalıdır. "Senin bu yaşadığın ne ki..." diye başlayan hikâyeleri taziyeye sahibi dinleyecek durumda olmayabilir.

Cenaze yakınlarını endişelendirecek, korkutacak şekilde Kur'an ve hadislerde olmayan bilgiler vermemek gerekir. Cenaze yakınının içini ferahlatan Allah'ın merhameti, Hz Peygamber'in (s.a.s.) şefaatini anlatılabilir.

"Ağlarsan kabirde azap görür." gibi sözlerle cenaze yakınlarının merhamet göz yaşlarına engel olunmamalıdır. Belki, Hz. Peygamber'in (s.a.s.) oğlu İbrahim için gözyaşı döktüğü ve kendisine: "Ya Resûlallah sen de mi?" denildiğinde: "Göz yaşarır, kalp üzülür fakat biz Rabb'imizin razı olacağı sözlerden başkasını söylemeyiz." (Ebû Dâvûd, Cenâiz, 23,24.) hadis-i şerifi hatırlatılarak varsa bu konudaki endişesi giderilmelidir.

Uzak yerden gelen cenaze yakınlarının taziyeye evinde

uzun süre yatıya kalması, ev sahiplerinin normal hayata geçmesini geciktirecektir. Taziyeye evinde oldukları sürece akrabaların ev sahibine maddi ve manevi anlamda yardımcı olmaları hüznü giderecek ve muhabbeti artıracak, ortamın uygunluğunu da dikkate alarak üç günden sonra evlerine dönmeleri uygun olacaktır.

Taziyeye evine gelen gidenin çetelesini tutan, yenip içilene, konuşulanları rapor edip cenaze yakınlarına ileten veya cenaze yakınlarının söz ve hâllerini taziyeye gelenlere anlatan meraklı akraba ve

"İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" [Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aitiz ve şüphesiz O'na döneceğiz] diyerek acıya tahammül göstermek, mükâfatını Allah'tan bekleyerek sabretmeyi telkin etmektir taziyeye.

komşular varsa bunları dinlememek, hatta uygun bir üslupla uyarmak gerekir.

Cenazenin defnedilmesi, uzaktan gelecek yakınları için bekletilmesi, vasiyeti, mirası vs. özel ve ailevi durumlara müdahale etmekten kaçınmak; cenaze yakınlarını bir ömür pişmanlığa sebep olabilecek konularda yönlendirmek gerekir. İhtiyaç duymaları hâlinde cenaze yakınlarına maddi ve manevi olarak yardımlarında olduğumuzu hissettirmek, bunun dışındaki işlere ve kararlara müdahale etmemek isabetli olacaktır.

Cenazeyi yıkayanlar veya mevtanın son anlarına şahit olanlar, cenazenin mahremiyetine dair bilgileri kimseyle paylaşmamalıdır.

Cenazeyi yıkamak, namazını kılmak, cenazenin kabre taşınmasına yardım etmek ve yakınlarına sabır telkin etmek yani taziyede bulunmak, Müslüman'ın Müslüman kardeşine karşı görevidir. Bu görevi en güzel şekilde yapmak, hem cenaze hem cenaze yakınları hem de kendimiz için tefekkür, teslimiyet, teskin ve duadan ibarettir.

Taziyede "Ya Rabbi! Sen her şeye kadirsin. Bizler aciziz. Sen rahmetinle merhuma/merhumeye muamele et. Mekânını cennet eyle. Geride kalan yakınlarına sabrı cemil ver. Ya Rabbi! Sen bizden memnun olduğun hâlde, iman ile ruhumuzu teslim etmeyi nasip et." diyerek cenaze ve yakınlarına, kendimize ve taziyede bulunanlara dua etmek ihmal edilmemesi gereken güzel bir uygulamadır.

Sorumluluk bilincine sahip olmak

NUR SULTAN TURHAN

Sorumluluklarımızın en önemli boyutunu, Allah'a karşı sorumluluklarımızı oluşturmaktadır. Çünkü yaratılış gayemiz, Kur'an-ı Kerim'de de belirtildiği gibi O'na kulluk etmektir. Yüce Allah, "Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." buyurmuştur.

Güneş, ısı ve ışık kaynağı olmasıyla anlam kazanır. Yeryüzünün en güzide varlığı olarak yaratılan insanı anlamlı kılan da İlahi Kudret tarafından ona birtakım sorumluluklar verilmesi, onun mükellef derecesine yükseltilmesidir.

İnsan, hayata adımını attığı andan itibaren sorumluluk bilincini üstlenir. Bu bilinç, insanın varoluş gayesinin esasını oluşturur; Yaratıcıyla, varlıkla, toplumla, kendisiyle olan ilişkisini belirler. "İnsanı ayakta tutan iskelet ve kas sistemi değil, prensipleri, sorumlulukları ve inançlarıdır." diyen Albert Einstein, sorumluluğun önemine dikkat çeker.

İnsan olarak bize düşen, toplumun bizden beklediği tutum ve davranışların farkında olarak üzerimize düşen görevleri yerine getirmektir. "Her insanın amelini boynuna yükledik. Kıyamet günü kendisine, açılmış olarak karşılaşıcağı bir kitap çıkaracağız. 'Oku kitabını! Bugün hesap sorucu olarak sana nefsin yeter.' denilecektir. Kim doğru yolu bulmuşsa,

ancak kendisi için bulmuş; kim de sapıtılmışsa kendi aleyhine sapıtılmıştır..." (İsrâ, 17/13-15.) ayetinde olduğu gibi Kur'an bizlere sorumluluklarımızı sık sık hatırlatmakta, bir yandan omuzlarımızdaki yükün ağırlığı ve ciddiyetine işaret ederken diğer yandan sorumluluklarımıza uygun davranmanın gereğine dikkat çekmektedir. Yalnız unutmamak gerekir ki insan, ancak gücü yettiği kadarından sorumludur. İnsana yüklenen sorumluluk onun imkân ve kabiliyetleriyle doğru orantılıdır. "Her insan, her şey karşısında, her şeyden sorumludur." diye özet-

lemektedir Dostoyevski, sorumluluğumuzun boyutunu.

Sorumluluklarımızın en önemli boyutunu, Allah'a karşı sorumluluklarımızı oluşturmaktadır. Çünkü yaratılış gayemiz, Kur'an-ı Kerim'de de belirtildiği gibi O'na kulluk etmektir. Yüce Allah, "Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." buyurmuştur (Zâriyât 51/56.). Rabb'imize karşı sorumluluğumuz; onun emir ve yasaklarına uymak, rızasına uygun yaşayan bir kul olmaktır. Zira O, bizi kendisine ibadet edelim diye yaratmıştır. İbadetler yaşamın her alanını kuşatır; bireye, bütün varlıklara karşı

sorumlu olduğunu fark ettirir. Birey, ibadet etmekle kendini tanır. Ayrıca ibadet kişinin sorumluluk bilincini geliştirir. Yaradan'ına karşı görev ve sorumluluklarını bilen Müslüman; tüm ilişkilerini, geçmişini, geleceğini düşünüp kendini sorgular. Maddi ve manevi hayatına çeki düzen verir.

İnsan bu dünyada ne ekerse ahirette de onu biçecektir. Sorumluluk bilincinin farkında olan birey, dünya ve ahiret saadetine erişmiştir. Ölmekle her şeyin son bulmayacağını aksine yeni ve sonsuz bir hayatın başlayacağını bilir. Bu dünyada iken ahiret hazırlığını yapan, yaptıklarının karşılı-

İnsan bu dünyada ne ekerse ahirette de onu biçecektir. Sorumluluk bilincinin farkında olan birey, dünya ve ahiret saadetine erişmiştir. Ölmekle her şeyin son bulmayacağını aksine yeni ve sonsuz bir hayatın başlayacağını bilir.

ğını da ahirette alacağını düşünerek yaşayan, mükâfatını alacaktır. İnsan iyi ya da kötü yaptığı her işten sorumlu olacağını aklından bir an bile çıkarmamalıdır. Dünya, imtihan dünyasıdır. İnsan başıboş ve sorumsuz yaratılmamıştır. Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "İnsanoğlu kıyamet günü beş şeyden; ömrünü nerede ve nasıl tükettiğinden, gençliğini nerede ve nasıl geçirdiğinden, malını nerden kazanıp nerede harcadığından, öğrendiği bilgilerle yaşayıp yaşamadığından hesaba çekilmedikçe hiçbir tarafa hareket edemeyecek, yerinden kımıldayamayacaktır." (Tirmizî Sıfatü'l-kıyâme, 1.)

Bireysel sorumluluklarımız dışında bir de sosyal sorumluluklarımız vardır. Sosyal sorumluluktaki en önemli amaç, toplumsal faydadır. Kişisel çıkarlar gözetilmeksizin toplumun ihtiyaç ve sorunları hedef alınarak gerçekleştirilen işlemler, gerçek bir sosyal sorumluluk olarak değerlendirilebilir.

Topluma karşı sorumluluklarımızın başında; birbirimizi sevmek, karşılıklı haklarımıza saygı göstermek, birbirimize zarar verecek söz ve davranışlardan uzak durmak ve paylaşmak gelir. "Müminler, birbirlerini sevmede, birbirlerine merhamet ve şefkat göstermede, tıpkı bir organ gibi rahatsızlandığında diğer organları da uykusuzluk ve yüksek ateşle bu acıyı paylaşan bedene benzer." (Buhârî, Edeb, 27.)

İslam dini, fert ve toplum haklarına yönelik bütün tecavüz çeşitlerini yasak-

lamıştır. Kişisel çıkarlar uğruna toplum menfaatlerini çiğnemek, görevi kötüye kullanmak, rüşvet ve faiz almak, karaborsacılık yapmak, alışveriş ve ticarete hile yapmak, aldatmak, gıybet etmek, iftira atmak şiddetle yasaklanmıştır. Hz. Peygamber'in: "Ümmetim içinde asıl müflis, kıyamet gününde namaz, oruç ve zekâtla(rıyla) beraber gelir. Ama dünyada iken şuna sövmüş, buna iftira atmış; ötekinin malını yemiş; berikinin kanını dökmüş; diğerini dövmüştür. (ihlal ettiği bu hakların karşılığı olarak) onun iyiliklerinden alınıp hak sahiplerine verilir. Şayet hesabı görülmeden iyilikleri biterse onların günahlarından alınarak bunun üzerine yüklenir; sonra da cehenneme atılır." (Müslim, Birr, 59.) hadisi ise bunun delili niteliğindedir.

İnsan, amellerine karşı bir rehin(e)dir. Gerçek şu ki, göklerin, yerin ve dağların yüklenmekten kaçındığı ve korkuya kapıldığı emaneti yüklenen insan; ya Yaradan'ın gösterdiği şekilde sorumluluğunu yerine getirip mükâfata ulaşacak ya da bu gerçeğe sırt dönerek sorumsuzca bir hayat yaşayacak ve sonunda da ceza görecektir. İnsan olarak hepimizin yapması gereken en doğru şey, sorumluluklarımızın ne olduğunu anlamaya çalışarak hayatın her alanında kulluk görevine denk düşen bir tavır sergilemektir. İnsanın, yeryüzünde kendisine biçmesi gereken rol, üstlenmesi gereken sorumluluk bu olmalıdır. Kurallar gayet açık ve net olmasına rağmen emanete ihanet etmek ise ancak cehaletin ta kendisidir.

SÖZ TAMİRİ

SÜMEYRA ÇELİK

Kulağa küpe olacak kelimelerin yerini eğreti laflar alınca sancılardan huylar. Ve zorlaşır hayat. Hâllere sirayeti için itina ile seçilmelidir sözler...

Evvel zaman içinde, bir varmış bir yokmuş diye başlayan; diz dibi mesafesinde muallimlik eden kıssalar ve menkıbelerle toktu kulaklarımız. Sadece cankulağı ile değil ciğer yangınlarıyla dinlenen bir tutam ses ve nefesle, insicamlı, itinayla seçilmiş kelimelerle doluydu dilimiz. Hissesi layığıncaya alınsın diye sarraf kıvamında işlenen sözcüklerle inşa edilirdi zihinler, seçiyeler. Tesirini anlamından,

tınısından, mevkiinden alanlarla girilirdi gönül dünyasına. Tadı damaklarda mukim olan şiirler, kasideler, mevlitler vs. dolanırdı ortalıkta. Toplumların adreslerini gösteren dil, medeniyetimizin ufuklarını haber verirdi. Günlük hayatta veya yazıda kullanılan sözcükler o kültürün vitrini olduğundan ucu bucağı görülmeyen anlam enginlikleri ikram ederdi bize. Geçmiş aktardığı gibi geleceği de gösterirdi lisanımız. Cümleler, canlı olduğu devir-

lerde işitene hayat verirdi. İsrâf edilmeden ikram edilen söylemler şifa olurdu kederlere. Duymak, dinlemek kadar mühimdi; sükût kelimesi. Her harfin kattığı anlam ince ince hesap edilir, zamanı gelince söylenirdi. Aradan uzun vakitler geçmemesine rağmen uçurum mesafesine dönüştü muallimlikler. Sarraf hassasiyeti kalmayınca avare kelimeler işgal etti bizi. Hafife mi alındı yahut meşguliyetlerin kalabalıklığından mı hisseler kayboldu kıssalardan

bilmiyorum. Ama bugün gelinen noktada, başı da savaşı da kesen sözcükler pek duyulmuyor artık.

İnsanoğlunu mahlûkattan ayıran belirgin özelliğidir beyanı. Bunu yaratılışın alametifarikasıdır diye öğretir Rahman. Kulağa okunan ezandan çok daha önce başlayan bir şahsiyet seferidir duymalar, kelimeler, kelimeler. Sözler, sözcükler, söylemlerilmek ilmek işler karakteri ve kişilik desenini ortaya çı-

Önce kıymetli bir söz düşecek dilimize, sonra filizlenecek gönlümüzde, kök salacak zihnimizde, meyveye duracak sonunda. Hasat edilip davranışlara sirayeti de görülünce dünya daha güzel bir yer olacak.

karır. Bir söz açabildiği gibi tüm kapıları kilit de vurabilir sudurlara. Has bir hitapla coşkuyla sarılırken yaşama, adresiz bir söylem yaralar yürekleri. Bir söz dallanıp budaklanınca tufan olurken bir söz kök salıp derinleşince bayram olur. Nesillerin yeşerip gürleşmesini de yine hakikat sözcükleri belirler. Kulağa küpe olacak kelimelerin yerini eğreti laflar alınca sancılanır huylar. Ve zorlaşır hayat. Hâllere sirayeti için itina ile seçilmelidir sözler...

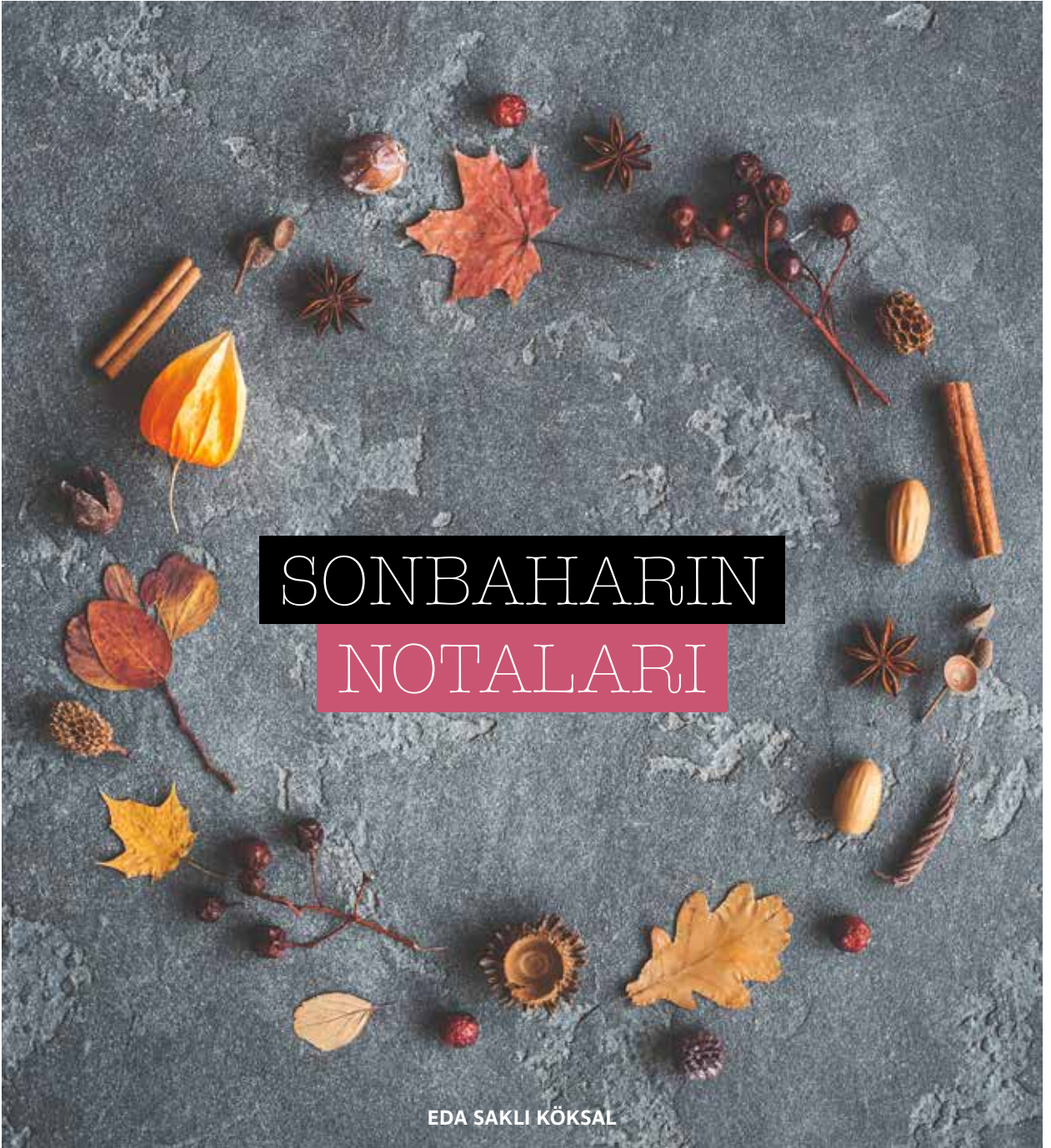
"Cömert yavrum..." hitabını duymadan büyüyen çocuğun paylaşmayı öğrenmesi dolayısıyla da diğerkâm olması zorlaşır. "Şecaat" kelimesini kullanmadan yetişen bireylerde hakikati savunma eylemi tam olarak gerçekleşmez. "Hayâ" sözcüğü kulağına dökülmeyen kimselerin iffetli davranışlar sergileyebilmesi güçleşir. Dünyasında "Salât" sözcüğü olmayanların namaz ibadetinde süreklilik göstermesi çetindir. "Vefa"yı hâlâ bir semt adı zannederek geçirilen ömürde millî ve manevi değerler taltif görmez. "İkram", lügatinde olmayandan merhamet etme, şefkat gösterme, usulünce verme davranışı beklemek anlamsızdır. Çağımızın hastalıklarından şefkatsizliğin ahlaki değerleri tehdit eden boyutlara varması, ihmal edilen kelimelerin yitikliğindedir.

Amaçsız ve anlamsız kullanılan her laf, farkında olmadan çok şeyler götürür insandan. Sözler zihne girince bir algı başlar ve bu algı sonucunda

olumlu ve olumsuz davranışlar meydana gelir. Dolayısıyla her kelimenin tasavvurda oluşturduğu bir anlam vardır.

Resûlullah (s.a.s.), kendisine indirilen vahiyyle bir medeniyet kurmuş ve asırlarca Nebî'nin izinden gidenler bu medeniyeti dünyaya yine aynı yöntemle tanıtmışlardır. Bu bazen bir nakkaşın "vela galibe illallah" ayetini duvarlardan öğretmesi olarak çıkar karşımıza bazen de nasıl bir hayat sorusuna cevap veren "edep ya hu" serlevhasıyla. İslam dünyası bunlar gibi sayısız örneklerle doludur. Evvelce olan ahirde de olur. Kolları sıvayıp "Nereden başlamalı?" sorusuna cevabımız selamdır. "Aranızda selamı yayınız." buyruğu ile yola girmek gerekir. Ta yüreğinden; kesmeden, eksiltmeden, kırpmadan selamlaşmak; yerinde bir başlangıç olur. Taltif ve takdir eden hitaplarla, naif ve nazik tavırlarla aksaklıklar giderilir. Müsaade isteme ve teşekkür etme gibi hayati önemi haiz inceliklerle yok edilir kabaklıklar.

Vakit, "Zararın neresinden dönersen kârdır" şiarınca harekete geçme vaktidir. Bir sözcük mü yapacak bütün bunları? Bu kadar basit mi yani? Tabii ki hayır. Bir tanesi değil birçok sözcük, kelime, his, tavır, hâl, davranış vs. yapacak bunları. Önce kıymetli bir söz düşecek dilimize, sonra filizlenecek gönlümüzde, kök salacak zihnimizde, meyveye duracak sonunda. Hasat edilip davranışlara sirayeti de görülünce dünya daha güzel bir yer olacak.

SONBAHARIN NOTALARI

EDA SAKLI KÖKSAL

Gölgesine sığınmış, çayımı yudumlarken düşünüyorum; o sert gövdeden çıkan kırılğan dallar, bir yandan hisırdarken diğer yandan düşmek için ömrünün tamamlan-

masını bekleyen yapraklar... Dünyanın en eski ve bilindik yerlisi onlar. Biz onlar için sonbahar hüznü yaşarken onların hayata karşı duruşlarından alacağımız örnekler var. Sınırlı alanlarında kimse bir diğerinin dallarından

rahatsız değil. Dünyada bir gün daha kalmanın isteği, telaşı, yarışı yok. Görevinin hakkını verebilme isteğinden ve doğal teslimiyet dairesinden şaşmıyorlar. Bir yandan esen tatlı rüzgâr, ruhu temizlerken diğer yandan "insan"

diyorum, "başaramaz mı bir ağaç kadar doğal ve sade bir yaşamı?" Basitlik, bize göre ayırıcı ve üstünlük getirmeyen sıradanlık...

Bir serçe iniyor yere. Piknikçilerin ya da istifçi bir karganın onun payını ayırdığını biliyor gibi nasibine düşenin yanına konuveriyor. Sevgili serçe, Üsküdar'daki bir martı kadar önemsenmediğini düşünüyor musun bazen sen de? Peşi sıra geçen herkesin seni besleme telaşının olmamasına üzülmüyor musun? Biz öyleyiz mesela; şartlarımızı kıyaslamadan yaşayamıyoruz. "Nasip." deyip geçemiyoruz. Mahrem sadece dört duvar içinde değil ya, çekiniyorum daha fazla bakmaya. İçimden geçirdiklerimle onu rahatsız edip iştahını kaçırmaktan korkuyorum.

Serçeyi gözlemlerken "İyi ki ağaçlar var." diyorum. Ya onlar da insanlar gibi bir gün giderlerse ve giderken gölgelerini de götürürlerse; ne bu eşsiz senfoninin konuğu kuşlar uğrar bu diyarlara, ne de bir kelebek sanat harikası kanatlarını çırpıştırarak neşe verir insana. Ya bir çocuk saklambaç oyununda saklanacak bir gövde, salıncağını asacak bir dal bulamasa...

O esnada ritmik bir ses dikkatimi çekiyor. Belli belirsiz biraz da kararsız damllar avucuma düşüyor. Sağlıklı bir nefesin emekçisi bir yaprak iniyor toprağa, üzerindeki damlacıklar mikroskobik bir manzara ihtiva ediyor dikkatle bakana. Gölgesinden ayrılırsanız sizi bir selle peşinden sürükleyecek yağmur-

Belli belirsiz biraz da kararsız damllar avucuma düşüyor. Sağlıklı bir nefesin emekçisi bir yaprak iniyor toprağa, üzerindeki damlacıklar mikroskobik bir manzara ihtiva ediyor dikkatle bakana.

dan koruyan o sınıksız dallar, sizin için seferber olmuş gibiler. Bir şemsiyenin açılmasından daha seri, sizi anne şefkatiyle sarıp sarmalaması. Güzel çınar bu kadar nankörlüğümüze rağmen hep kibâr, hep düşünceli. Gittikçe artıyor yağmur. Şiddetli diyor meteoroloji buna. Şiddet iyi bir şey değil diyorum, hiç yakışmadı yağmura. Bir ses duyuyorum uzaklardan, "Kızım gel burada bekle, çok ıslanacaksın orada. Bak benim hâlime..." Sesindeki memnuniyetsizliğe bakınca; hatırlıyorum, burası dünya, birinin rahmet bildiğini diğeri felaket diye adlandırıyor.

Biraz azalıyor gibi oluyor bulutun bereketi. Geldiğim ağacın altına bakıyorum tekrar. Gölgesini de gövdesini de benden esirgemeyen koca çınara teşekkür ediyorum, kıymetini bilemediğimiz için mahcup bir ifadeyle.

Sen de iyi ki varsın yağmur, bizim hatır gönül bilmez, vefasız sözlerimize, hallerimize bakıp gönül koyma, yine gel olur mu? Gel ki toprak şenlensin, güzel kokusuyla bizi iyileştiresin...

Sararan yapraklarla selamını aldık sonbahar. Sen de hoş geldin. Sana anlamlar yükleyişimiz biraz eksik; yaprak dökümü, bizde yok oluşu çağırıştırıyor. Ölüm bir son değil tertemiz bir başlangıç ömrünün hakkını verene, unutuyoruz. Buruk oluşumuz biraz da bundan...

Takvimden bir yaprak daha düşerken, hazırlıklarımız ağır aksak ilerliyor. Eksiğimizi tamamlayamadan bir mevsimi daha geçiyoruz, hüznümüz bundan. Dedim ya sen hoş geldin sonbahar. Varoluşu hatırlat, tazele bizi. Hüznün sana değil kalbi olana, insana yakışıyor...

HASAN KAÇAN İLE SANAT ÜZERİNE...

Her yazdığımızda her çizdiğimizde insanımızı, muhatabımızı daha yükseğe çıkaracak ve ileriye götürecek fikirlere sahip olmamız icap eder. Bir eser oluştururken bunu hep hatırdta tutmak lazım. Sanat ile insanların ruhunu yükseltmek ve ilerletmek; azim olmadan, gönül olmadan yapılabilecek bir şey değildir.

10 Aralık 1957 tarihinde Kayseri'nin İncesu ilçesinde doğan, 5 yaşındayken ailesiyle Kayseri'den İstanbul'a yerleşen Hasan Kaçan; sanatla iç içe bir hayat sürmüş, sanatın pek çok alanında mesleğini icra ettirmiştir. Henüz orta okulda iken çizdiği karikatürler Oğuz Aral ile mukayese edilmeye başlayınca karikatür sanatına yönelen Kaçan; ünlü bir mizah dergisinde "15 yıl boyunca çizerlik yapmıştır. Zaman içinde sinema ve televizyon dünyasında tanınırlığı artan, gazetelerde köşe yazarlığı da yapan Hasan Kaçan; bugün bile hafızalarda yer alan pek çok tiplene ve karakterle izleyici karşısına çıkmıştır. Bu tiplmelerden en önemlisi ise hemen herkesin bildiği, Hasan Kaçan'ın senaryosunu da yazdığı "Ekmek Teknesi" isimli dizideki "Heredit Cevdet"tir. Hâlen pek çok projede yer alan ve sanat dünyasının önemli simalarından biri olan Hasan Kaçan, iki çocuk babasıdır.

Heredot Cevdet, Kaptan Küstü, Pilot Nadir, Settar Gönlübol... Listeyi ve isimleri uzatmak pekâlâ mümkün... Hasan Kaçan'ın sanat serüveni ile söyleşimize başlayalım isterseniz.

Ben; sanat hayatıma bir çizir, bir karikatürist olarak adım attım. O zamanın ünlü bir mizah dergisinde yazıp çizmeye, bir takım çizgi tipler oluşturmaya başladım. Böylelikle mizahla ilişkim çizgiyle başlamış oldu. Çok uzun bir süre çizgi hayatımı sürdürdükten sonra yani kırk yaşımdan sonra sinemayla tanıştım. Malum herkesin bildiği "Ekmek Teknesi" adlı dizi benim ilk televizyon denememdi. İçinde bulunduğum en etkili, en iyi ve diğer yaptığımız dizilerle mukayese edildiğinde unutulmamış; âdeta fenomen hâline gelmiş bir diziydi.

Bütün bunlar, yani Ekmek Teknesi'ndeki Heredot Cevdet ya da Kaptan Küstü tiplmelerine baktığımızda genellikle bir mahalle abisi portresi, bizden, içimizden bir insan tiplemesi görürüz. Bugüne kadar içinde bulunduğum projelerin hiçbirinde kötü bir karakter canlandırmadım. Öyle bir tercihim zaten olmadı, teklifleri de değerlendirmedim. İzleyicinin sevdiği, üzerimize yakışan, bizim insanımızı anlatan karakterleri yazmayı ve canlandırmayı tercih ettim. Ben bunu hep sevdim, bundan hoşlandım.

Heredot Cevdet karakteri üzerinde biraz daha konuşalım. Üzerinden yıllar geçmesine rağmen canlılığını hâlâ kaybetmeyen ve toplumsal hafızamızda yer edinen bir karakter olan Heredot Cevdet kimdir ve toplumsal misyonu aslında nedir?

Ekmek Teknesi'nde canlandırdığım, unutulmayan, başka projelerde de kullandığım, sahne oyunlarında ve gösterilerinde yer verdiğim Heredot Cevdet karakteri; herhâlde Türk televizyon tarihinde bir dizinin içerisinde neredeyse dizinin kendisi kadar sevilen, beğenilen hatta diziden bağımsızmış gibi algılanan bir karakter oldu.

Heredot Cevdet'in bu kadar sevilmesinin sebebini soracak olursanız cevabım çok basit. Bizim öteden beri bildiğimiz ve icra ettiğimiz bir anlatı kültürümüz var. Doğru'ya ait olan bu anlatı kültürü hâlâ bizim genel-

rimizde mevcut olmalı ki toplumun her kesiminden ve her yaşta insanımız Heredot Cevdet'i sevdi. "Genelksel anlatı sanatı" dediğimiz şey; kişiye herhangi bir mesele ya da hadiseyi ironi ve mizahla süslenmiş, tatlı bir üslupla, onu sıkmadan ve bıktırmadan anlatma metodu. Geçmişe baktığımızda kiraathaneler, halka açık meydanlar, köy odaları gibi insanların toplandığı yerlerde anlatıcılar olurdu. Bu anlatıcılar oradaki insanlara hikmet dolu hikâyeler anlatır, o hikâyelerle insanları hem eğlendirir hem de bilgilendirirdi. Bunun herhâlde mikro örneği dedelerimizin ve ninelerimizin anlattığı masallardır. Heredot Cevdet de bu masalları, hikâyeleri ve efsaneleri esprilerle süsleyerek televizyon izleyicisinin karşısına çıktı ve onlarla bir tür gönül ilişkisi kurdu. Bana göre Heredot Cevdet tiplemesi klasikler arasına girebilecek, Hasan Kaçan'dan sonra da başkaları tarafından canlandırılabilir bir tipleme olmuştur.

Bugüne kadar seyirci karşısına pek çok karakterle çıktınız ya da senaristliğini üstlendiğiniz projelerde seyirciye pek çok karakter sundunuz. Bu karakterlerin inşası ve sahnelenmesinde başlıca kriterleriniz ne oldu?

İzleyici karşısına çıkarken benim bir kriterim var. O da ne olursa olsun yerli olması, bizden olması. Son dönemin tabiriyle yerli ve millî olması. Bu, bir taraftan bir tercihken bir taraftan da kaçınılmaz bir şey. Çünkü bizim heybemizde anlatacağımız başka bir şey olmayacaktır, olmamalı da zaten.

Sinemada ya da sanatın diğer alanlarında kurguya mutlaka yer var ve kurgu diye de bir gerçek var. Fakat ben genellikle kurguyu değil gerçek olanı, yaşanmış olanı anlatmayı tercih ettim. Şimdiye kadar yazıp çizdiklerimiz de büyük bir oranda başımızdan geçen ya da şahit olduğumuz olaylardır.

Gel gelelim sanatçının izleme yapması bir taraftan gereklidir fakat bunu teknik olarak yaparsa yanlış olur. Çünkü samimi durmaz. İşte sorunun tam da cevabı şudur: Samimiyet. Yazıp çizdiğimiz, canlandırdığımız her şeyde ilk başta aradığımız şey, samimiyettir. O yüzden de kurguda samimiyetin çok fazla olmadığını, olmadığını gördüğüm için genel-

Sinemada ya da sanatın diğer alanlarında kurguya mutlaka yer var ve kurgu diye de bir gerçek var. Fakat ben genellikle kurguyu değil gerçek olanı, yaşanmış olanı anlatmayı tercih ettim. Şimdiye kadar yazıp çizdiklerimiz de büyük bir oranda başımızdan geçen ya da şahit olduğumuz olaylardır.

likle kurgu hikâyelerden kaçındım. Gerçekçi tiplere eğildim.

**Toplumun hemen her kesiminden, pek çok kimse-
nin kendini seyredebileceği karakterleri izliyoruz
sizin içinde bulunduğunuz yapımlarda. Bunun al-
tında yatan sebebi de öğrenmek isteriz.**

Toplum içerisinde bir şeyler yazma, oynama ya da canlandırma; benim aynı toplumdan ve aynı toplum katmanından bir insan olmamdan kaynaklanıyor. Aynı havayı soluyan, aynı şeylere gülüp ağlayan bir insan olmamdan kaynaklanıyor. Ben bir erkek berberinin evladıyım. Allah rahmet eylesin, babacığımın dükkânına hemen her görüşe ve yaşantıya sahip değişik müşteriler gelirdi ve bu müşteriler başlarından geçenleri babama anlatırlardı. Onlar anlatırdı ben de dinlerdim. Özellikle rahmetli amcam, olmamış hikâyeleri başından geçmiş gibi o kadar güzel süsler ve o kadar abartılı bir şekilde anlatırdı ki ben okuldan çıktıktan sonra amcamın o güzel hikâyelerini dinleyebilmek için dükkâna çıraklık yapmaya giderdim.

Amcam bir sanatçı değildi, bir erkek berberiydi babam gibi. Onun bir numaralı izleyicisi, kendisi farkında olmasa bile bendim. Rahmetli babam, amcamdan daha usta berber olmasına rağmen amcamın müşterisi daha fazlaydı. Çünkü onun muhabbeti,

eğlenceli ve komik anlatımları dükkâna gelenler tarafından çok beğeniliyordu. Babam amcamdan daha ciddi biri olduğu için sadece mesleğiyle ilgileniyordu, tam anlamıyla mesleğini konuşuyordu.

**Gelelim irfan geleneğimize... Geçmişle bugün,
bugünle gelecek arasında bir köprü nevinden
karakterlere can verdiniz. Bu süreçte irfan gele-
negimiz ve kültürel mirasımız size nasıl ve hangi
noktalarda yardımcı oldu?**

Yazılan, çizilen ve üretilen şeylerde feraset ile letafeti harmanladığımızda irfan geleneğini kendiliğinden devam ettirmiş oluyoruz. Bizim kültürümüzde var olan irfan, tabii ki ilimle de içi içe... İrfanı ilimsiz düşünmemek gerekir.

Eğer biz senaryo yazım tekniğini yani ilmini bilmiyorsak ne kadar çok irfanımız olursa olsun mutlaka teknik bir eksikimiz olacaktır. Aslına bakarsanız irfan sahibi olmak da bu işin ya da işlerin ilimsiz olmayacağını kavramış olmak demektir. Hem senaryoda hem oyunculukta hem de sinemanın çeşitli alanlarında mutlaka bu işin ilmini bilmek ve sonra bunu irfanî bir şekilde uygulamak lazım. Bu nedir: "Bir şeyi neden yazıyorsun ya da canlandırıyorsun?" bu soruların cevaplarını önceden vermiş olmak, cevapları da bilmiş olmak gerekiyor. İnsanın bir şey yazıp çizerken

mutlaka kriterleri ve sınırları olmalı. Yani yazıp çizdiğimiz ya da canlandırdığımız herhangi bir karakterin "Kime, ne faydası var?" sözünden yola çıkarak vücuda getirilmesi gerekir. Kimi zaman insanlar bütün bunları düşünmeden de üretim yapabilirler, bir sanat eseri meydana getirebilirler. Bu, o kişinin tamamen kendi sanatıyla alakalı bir tercihtir. Meydana getirdiğiniz bir sanat eserini insanlarla paylaşma gibi bir iddianız varsa ve böyle bir mecrada bulunuyorsanız ister istemez burada "Kime, ne faydası var?" sorusunun cevabını yazıp çizmeden önce vermiş olmanız gerekiyor.

Sanatla geçen bir ömrünüz var. Sizce sanatçının asıl amacı ne olmalıdır? Sanatçının halk ile olan ilişkisi hakkında ne söylemek istersiniz?

Sanatçı tabii ki halktan kopuk olmamalıdır. Köklerinden ayrı olan kurur gider ve hâliyle köksüz de bir ağaç olmaz. Sanatçı da tıpkı bir ağaç gibi köklerine sınımsız bağlı olmak zorundadır. Kendi kökleriyle irtibatı zayıf olanların ya da bunu eserlerinde kullanmayanların yaptığı şeyler sakız gibi patlayıp söner ve geçici bir lezzet, eğlence ya da heyecan olur. Ve nihayetinde onu izleyen, onu seyreden ya da okuyan kişinin ruhunda bir iz bırakmaz, insanların gönüllerinde yer etmez. Zaten doğru olmaz, yalan olur. Kurgu dediğimiz şeyin içerisinde bu da vardır. Abartma, her türlü sanat eserinde vardır ama hakikati abartmak ya da süslemek başka bir şey, hiç olmayan bir şeyi abartmak ya da süslemek başka bir şey...

Hasan Kaçan'ın yeni projeleri var mı? Ya da Hasan Kaçan'ı yeni projelerde görmeye devam edecek miyiz?

Bizim gibi yazıp çizen, televizyonla ya da sinemayla ilgilenen kişilerin mutlaka çeşitli projeleri vardır. Çünkü kafaları ister istemez hep o yönde çalışır. Tavuk gibidir. Bir tavuğun kuluçkada olduğu gibi yani mutlaka o proje, yumurta gibi hep bulunur. Siz hep kuluçkadasınızdır, o yumurtaların ne zaman çatlayacağı ve içinden ne zaman civciv çıkacağı bir taraftan nasiptir bir taraftan da zamanı gelince olacak olan bir şeydir. Dolayısıyla bizim de projelerimiz mutlaka hep var.

Televizyon sektöründe ise bu iş biraz daha farklı. Televizyon sektörü turizm sektörünün tersi gibidir. Turizm sektörü yazın canlanır, televizyon sektörü ise kışın canlanır. Bizler yazın daha çok yazıp çizerek televizyon sektörü için projeler üretiriz. O üretilen projeler eylül ayı itibarıyla canlanan televizyon sektöründe hayata geçirilir.

Sizi kendine örnek alan, izlerinizi takip eden ve sanata temayülü olan genç kardeşlerimize Hasan Kaçan son olarak ne söylemek ister?

Sanata, sinemaya, mizaha meraklı genç kardeşlerimize acizane tavsiyelerim: Sanata istidatlı olan bu kardeşlerimizin her şeyden önce, mutlaka kendi kültüründen ve köklerinden beslenmeleridir. Yani bu, şuna benzer; biz her ne kadar Çin mutfağını merak etsek de Uzakdoğu, İtalyan ya da herhangi bir Avrupa mutfağını merak etsek de mutlaka en fazla lezzet aldığımız mutfak kendi mutfağımızdır. Özellikle de annelerimizin kendi elleriyle pişirdiği yemekler bizim hayallerimizdedir, o yemeklerin tadı da damağımızdadır. Bu tür işlerle ilgilenen genç kardeşlerimizin kendi tadını, kendi kokusunu, kendi insanının muhabbetini barındıracak eserler üretmeye çalışması iyi olur diye düşünüyorum.

Bizim bir eser üretirken derdimiz olmalı. Yazıp çizdiğimiz şeyin bir amacı olmalı ve bu amaç da sadece şöhret sahibi olmak ya da para kazanmak olmamalı. Eser üretirken sanatçının, insanları iyiye, doğruya yönlendirme amacının olması gerekir. Bunu yaparken de kendimizin de şahıs olarak iyi ve doğru insan olmamız gerekir. Bizler yaşadığımız hikâyeleri kaleme döktüğümüzde ve insanlarla paylaştığımızda çok daha fazla verimli oluruz.

Bizler genç kardeşlerimizi seviyoruz ve onların kültür ve sanat alanında söz sahibi olmalarını muhakkak arzu ediyoruz. Söz sahibi olmak için ise insanın sözünün olması lazımdır. Söyleyecek bir sözümüz yoksa bizi insanlar niye dinlesin ya da yaptığımız şeye niye baksınlar. Bir ya da iki kez bakarlar, sonrasında ise başka bir şeye yönelirler.

Her yazdığımızda her çizdiğimizde insanımızı, muhabbetimizi daha yükseğe çıkaracak ve ileriye götürecektik fikirlere sahip olmamız icap eder. Bir eser oluştururken bunu hep hatırdan tutmak lazım. Sanat ile insanların ruhunu yükseltmek ve ilerletmek; azim olmadan, gönül olmadan yapılabilecek bir şey değildir. Biz böyle yaptığımızda, sanata böyle yaklaştığımızda "Niyet hayır, akıbet hayır." prensibinden yola çıkarsak ürettiğimiz şey de hayırlı ve tesirli olacaktır. Genç kardeşlerimizin bu minvalde çok çalışması, çok okuması ve çok izleyip çok dinlemesi gerekir. Okumak kadar dinlemek de çok önemlidir. Hatta bu işler için dinlemek okumaktan daha önemlidir. Hayata dair anlatacağı bir şeyi olanları araştırmak, izlemek ve dinlemek bu işin sırlarından biri olsa gerek.

İki hayat

ZEYNEP DEMİR

Tanımadığım yüzlerce insanla beraber ülkemizi terk ediyorduk. Günlerce yürüdük. Yiyeceğimiz bitmişti. Suyu idareli kullanıyorduk. Nihayet sınır kapısı görüldü. Herkesin yüzüne bir tebessüm yerleşti.

Bir gece göğü yaran korkunç bir gürültü koptu, bütün şehir koca bir toz yumağını andırıyordu. Yıkıntılar arasında bulabildiğim tek şey günlüğümdü. Ona sıkıca sarıldım. Babamın sesini işittim ardından. Sonrasını hatırlamıyorum. Gözümü açtığımda sedye gibi bir şeyin üzerindeydim. Tanımadığım yüzlerce insanla beraber ülkemizi terk ediyorduk. Günlerce yürüdük. Yiyeceğimiz bitmişti. Suyu idareli kullanıyorduk. Nihayet sınır kapısı görüldü. Herkesin yüzüne bir tebessüm yerleşti. Çocuklar, her zaman eğlenecek, oynayacak bir şeyler bulan çocuklar bile unutmıştı gülmeyi. Özlem her şeyi silip süpürmüştü. Ya annesini özlüyordu çocuklar

ya babasını ya kardeşlerini. Aramızda en şanslılar henüz ailesinden birini kaybetmemiş olanlardı. Onlar da vatanını özlüyordu bu defa. Ben mi? Ben annemi bırakmıştım geride. Onu özlüyordum.

Ayşe Najjar

Bugün, geçen parkurdan daha çok yürüdük. Trekking hocamız yolu uzattı. Bu doğa yürüyüşlerini çok seviyorum. Çıkışa yaklaştıkça yorgunluğumuz arttı. Sonra bitirmenin rahatlığı sardı hepimizi. Hocamız "Hayat bir yol," der hep "yolda kal." Doğa parkının çıkış kapısına geldiğimizde atıştırmalıklarımız ve içeceklerimiz bitmişti. Herkes soluğu çıkıştaki büfede aldı. Kana kana su içip atıştırmalıklarla enerji toplamaya ça-

lıştılar. Bütün arkadaşlarımın yüzünde sıcak bir gülümseme vardı. Yorulmuştuk ama mutluyduk hepimiz.

Ayşe Nur Demirel

Birkaç günü sınırda geçirdik, neden bu kadar uzun sürdü bilmiyorum. Yolda hastalanmıştım. Sınırda beklerken ateşim daha da yükseldi. Bize yiyecek ve içecek dağıttılar. Allah'ım, temiz suyun tadını almalı ne kadar uzun zaman olmuş. Bu birkaç günü yatarak geçirdim. Ah anneciğim, neredesin, keşke yanımda olsan...

Ayşe Najjar

Birkaç günü evde yatarak geçirdim. Parkurdan sonra o soğuk içecekleri kafaya diktiğimde ne kadar da keyifliydi

oysa. Şimdi acısını çekiyorum. Annem ben ateşlenince sabaha kadar başımda bekledi. Evet, büyüyorum ama sanırım hâlâ onun küçük kızım. İyi ki annem var. O gece annesiz çocuklar geldi aklıma. Benim sahip olduğum pek çok şeye sahip olmayanlar. Bir aileye, sıcak bir yuva ya... Haberler savaş mağduru çocukların hikâyeleriyle dolu. Kendimi tutamadım. Annem gözyaşlarımı fark ettiğinde neden ağladığımı, bir ağrım olup olmadığını sordu. "Hayır." dedim ve ona sarıldım.

Ayşe Nur Demirel

Uzun zamandır yazamadım. Nihayet sınırı geçtik. Babam şehir merkezinde bodrum katta ufak bir daire tuttu bizim için. Küçük kardeşim memleketimizdeki evimizi hatırlayıp çok üzüldü. Bahçesinde ağaçlar, renk renk çiçekler olan bir evdi. Baharda kuşlar, kelebekler ziyaretçimiz olurdu. Savaş, tüm şehri yerle bir ettiğinde sadece insanlar değil kelebekler de terk etti şehirimizi. Ben de özlüyordum evimizi. En çok da annemi öz-lüyorum. Geldiğimizi duyan komşular bir halı ile yatak getirdiler. O kadar yorgundum ki uyumuşum. Babamın sabaha kadar oturduğunu gün ağarırken fark ettim. Sabah kahvaltımızı yine komşuların ikram ettiği şeylerle yaptık. Sonra babam hep birlikte camiye gideceğimizi, oradan yardım alacağımızı söyledi.

Ayşe Najjar

Haberlerde, sosyal medyada hep savaştan gelen insanların hikâyeleri anlatılıyor. Onlar için çok üzülüyordum ama elimizden ne gelir ki? Dün akşam babam yemek-

ten sonra bizimle önemli bir konuda konuşmak istediğini söyledi. Savaştan kaçan pek çok insan bizim yaşadığımız şehre gelmiş, hepsi kendi imkânlarıyla bir yerlere yerleşmişler. Merkez Camii'nde onların ihtiyaçlarını karşılamak için kampanya başlatılmış. "Biz de kendi adımıza destek vermeliyiz." dedi. Hep birlikte karar aldık. Temiz olan ama kullanmadığımız ya da artık bize küçük gelen kıyafetlerimizi güzelce hazırlayıp camideki yardım deposuna götürecektik. Kıyafetlerimden, ayakkabılarımdan bir kısmını ayırdım. Annemin daha iki ay önce aldığı ayakkabılarımı da koymuştum. Annem "Kızım bunları vermek istediğine emin misin?" diye sordu. Evet emindim. Benim giyecek başka ayakkabılarım da vardı. Hem önemli olan

Elindeki kutuyu bana uzattı. Birbirimizin dilini bilmiyorduk fakat o an ikimizin de kalpleri birbirine bağlandı. Kutudan güzel mi güzel bir ayakkabı çıktı. Tam da benim ayakkabı numaram.

sevdiğimiz şeyleri bile paylaşabilmek değil miydi? Kardeşim oyuncaklarını ayırdı. Annem ev eşyalarımızdan bir kısmını paylaşmak için paketliyordu.

Ayşe Nur Demirel

Caminin avlusunda bizi gören İmam Efendi hemen yardım paketlerinin bulunduğu depoya davet etti bizi. Henüz fazla kimse yoktu. Hepimiz kendimize göre kıyafet aramaya başladık. En çok da bir ayakkabı bulmayı ümit ediyordum ama denediklerim ya ayağımı sıkıyor ya da büyük geliyordu. Bana yardımcı olan abla üzülmememi, benim ayak numaramda bir ayakkabı gelmez ayracağını söyledi. O sırada depoya bir aile daha geldi. Yanlarındaki kız benim yaşlarımdaydı. Annesi ona "Ayşe" diye hitap ediyordu. Demek benimle aynı ismi taşıyor. Biz hazırlanıp çıkacakken Ayşe ile göz göze geldik. Elindeki kutuyu bana uzattı. Birbirimizin dilini bilmiyorduk fakat o an ikimizin de kalpleri birbirine bağlandı. Kutudan güzel mi güzel bir ayakkabı çıktı. Tam da benim ayakkabı numaram.

Ayşe Najjar

Sabah ilk iş camiye gittik. Yardım paketlerinin hazırlandığı depoya girdik. Ben yaşlarda bir kız. Ayaklarında eskimiş terlikler vardı. Hemen görevli ablaya koşup elimdeki kutuyu gösterdim. Abla çok sevindi. Bu onun ayak numarası dedi. Benim vermeme söyledi. Daha dilini bile bilmiyordum. Meğer ismi Ayşe'ymiş. Kutuyu uzattım. İçini açtığında çok sevindi. Oracıkta giydi. Sonra da bana kocaman sarıldı.

Ayşe Nur Demirel

İHTİŞAMLILIK BİR ŞEHİR ANI

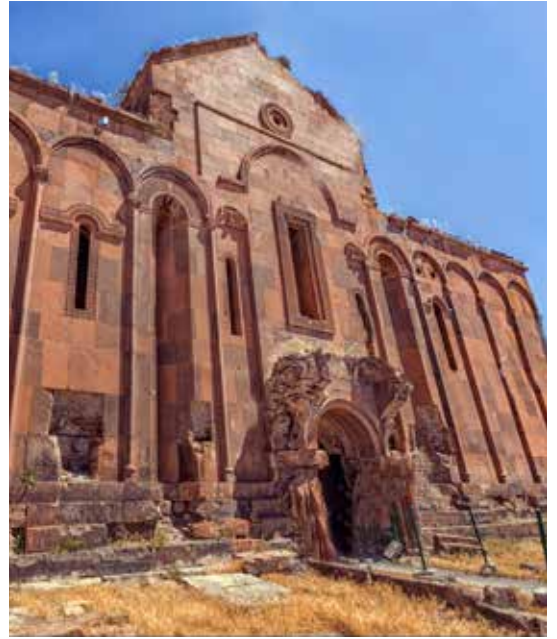
SEHER MERİÇ

Millet tutturmuş bir Doğu Ekspresi; trenle Kars'a kadar gideceğim diye... Evet, gerçekten çok keyifli bir yolculuk bu doğru ama ne yazık ki bu yolculuk için bilet bulmak mümkün değil ya da belki şöyle demek gerekiyor. Yataklı va-

gon için bilet bulmak çok zor. Trende bilet bulamadım diye hiç yolculuktan vazgeçilir mi peki? Elbet vazgeçilmez. Ben de öyle yaptım ve uçağa yöneldim. Kars'a tabii ki ilk gidişim değil. Daha önce de defalarca Sarıkamış'a gitmişim. İşte o soğuk günlerden birinde arkadaşlarla "Ani" isimli

bir kenti gezdik. İnanın hava o kadar soğuktu ki gezdiğimden bir şey anlamamışım. Nasip bu sefereymiş...

"İyi de ne var bu eski kente." diye sorarsanız; hadi biz yolculuğumuza başlayalım... Kars'taki otelimize yerleştikten sonra Ani antik kentine

nasıl gideceğimi soruşturdum. Kars ile Ani arası aslında çok uzak değil, yaklaşık 6 km. İki yöntem var. Birincisi taksisi. Taksi şoförüyle muhakkak pazarlık edin. Ama öncelikle oteldeki yetkililerle muhakkak konuşun. İkinci yöntem ise dolmuş... "Aaa iyiymiş." dediniz değil mi? Evet, iyi

ama dolmuşlar çok sık sefer düzenlememekte. Bu yüzden dolmuş binmeden önce kalış ve dönüş saatlerini öğrenmeniz de fayda var.

Öyle bir coğrafyada yaşıyoruz ki her tarafı tarih, her tarafı paha biçilmez miraslarla dolu. Kervansaraylar, medreseler,

saraylar, kaleler ve niceleri... Ani kenti de... Burası, Kars'ın Ocaklı Köyü'nde ve Arpaçayı boyu üzerinde yer alıyor.

Girişte eğer Müzekart'ınız varsa hiç zorlanmadan içeri girebiliyorsunuz. Ana kapıdan içeri girince masmavi bir gökyüzü ve yemyeşil, uçuz

Öyle bir coğrafyada yaşıyoruz ki her tarafı tarih, her tarafı paha biçilmez miraslarla dolu.

Ana kapıdan içeri girince masmavi bir gökyüzü ve yemyeşil, uçsuz bucaksız bir alan karşıladı bizi. Ve ikisinin arasındaki yüzlerce tarihî eser... Herkes Ani için "Harabe" tabirini kullansa da ben öyle görmedim. Benim için yirmi dört farklı uygarlığın yüzyıllarca yaşadığı görkemli bir kent burası.

bucaksız bir alan karşıladı bizi. Ve ikisinin arasındaki yüzlerce tarihî eser... Herkes Ani için "Harabe" tabirini kullansa da ben öyle görmedim. Benim için yirmi dört farklı uygarlığın yüzyıllarca yaşadığı görkemli bir kent burası. Gezmeye nereden başlasam diye düşünürken ayaklarım kararımdan önce hareket etmeye başladı.

Hem gezeyim hem de size anlatayım. Bu kentin tam yedi giriş kapısı bulunuyor. Kars Kapısı, Aslanlı Kapı ve Sarnıçlı Kapı en bilinenleri. Kırk Kapılı Şehir diyenler de var burası için. 1880'li yıllarda bölgede bir yer altı şehri daha keşfedilmiş ve bu yer altı şehrinde 850'ye yakın yapı ve mağara bulunmuş. Kale, siyah renkli tüf taşından ve Horasan harcından

yapılmış. Şahit olduğu birçok savaş kuşatmasına karşı dimdik ayakta durabilmiş. Yeri gelmişken Horasan harcı hakkında bir şeyler okumanızı da tavsiye ederim...

Hava güzel ve rüzgâr tatlı tatlı esiyor. Şehirde soluduğumuz havadan sonra burası muhteşem diyebilirim. Çünkü buranın rakımı yaklaşık 1800 metre. Yani bir yayla yüksekliğinde...

Fethiye Camii'nin önüne geliyorum. Burası eski bir kiliseymiş. 1000'li yıllarda yapılmış. 1064 yılında Sultan Alparslan'ın Ani'yi fethinden sonra camiye çevrilmiş ve Sultan ilk fetih namazını da burada kılmış. Bu nedenle de Fethiye Camii adını almış. Ne etkileyici değil mi? İçeri giriyorum. Buraya gelen ziyaret-

çilerin hemen hepsi ellerinde cep telefonları ve fotoğraf makineleri ile yanındakilere dediği "Beni şurada çeksene, yok yook burada çek." cümlelerin arasında başımı kaldırıp caminin tavan yüksekliğine bakıyorum. İnanın çok etkileyici... Yerdeki taşlardan birinin üzerine oturup ne anlatıyor camiyi dinlemek istiyorum... Ama onarım çalışması yapan makinaların sesi sohbetimizi kesiyor.

Kalkıp yoluma devam ediyorum çaresiz. Minaresini gördüğüm camiye doğru ilerliyorum. Hemen hatırlatmam lazım eğer tarihe benim kadar meraklıysanız. Burada en az yarım gün kalmanızı tavsiye ederim. Camiye varmadan hemen solumda akan nehrin adı Arpaçay. Buraya kadar tamam da şu aşağıda gördüğüm eski köprü ayakları da neyin nesi? Ben köprüyü daha iyi nereden görebilirim diye sağa sola doğru yürürken yanıma yaklaşan biri, "En iyi Ebu'l Menûçehr Camii'nin pencerelerinden görürsün." diyor. Ve yanımdan geçip gidiyor. Teşekkür ediyorum...

Hızla ilerleyerek caminin içine giriyorum. Evet, içerdeki pencereler İpek Yolu köprüsünün en iyi görüldüğü yer. Hemen elimdeki kitapçığı açıp bakıyorum. Bu köprü 6400 km'lik İpek Yolu'nun Anadolu'ya ilk giriş noktasında bulunuyor... Tarihî köprüyle ilgili belki de en ilginç bilgi, IX. yüzyılda ve iki katlı olarak inşa edilmiş olmasımı. Köprü'nün zemin katı kervan geçişleri için, üst katı ise yaya ve asker geçişleri

için kullanılmış. Köprü'nün gövdesi maalesef yıkılmış, günümüze sadece nehrin her iki yakasında kalan ayakları ulaşabilmiş. Ama olsun, içinde "İpek Yolu" geçen her cümle benim merakımı uyandırmaya yetiyor.

Gelelim içinde bulunduğum Ebu'l Menûçehr Camii'ne... Burası günümüze kadar sağlam bir şekilde ulaşabilen en eski Selçuklu eseridir. Selçuklular Ani'yi 1064 yılında fethettikten sonra şehrin kontrolünü bir Türk beyliği olan Şeddâdîlere veriyor. İşte onların beyi olan Ebu'l Menû-

çehr de bu camiyi yaptırıyor. Gerek minaresinin mimarisi gerekse caminin kendisi muhteşem diyebilirim. Daha çok gezilecek yer var ama bir türlü bu camiden çıkamıyorum.

içerisinde hem İslamiyet'e hem de diğer inançlara dair kalıntılar bulunan Ani Kenti'nde dolaşmak, bir masal diyarında gezmeye benziyor. İyi de ne olmuş da, şimdi hayalet şehir hâline dönüşmüş. Halkın toplu göçü, Moğol istilasıyla başlamış. 1300'lü yıllarda Ani, bir ticaret merkezi olma özelliğini yitirmiş ve kalan ticaret yolları daha güneyden geçer olmuş. En son olarak burada 1700'lerde yaşam varmış. Ama 1800'lere geldiğinde artık insan izi kalmamış.

Eveet, benim söyleyeceklerim şimdilik bu kadar. bu kentin tamamını bence kendi gözlemlerinizle görün. Buraya kadar gelmişken Çıldır Gölü'nü, Kars merkezindeki Rus mimarisiyle yapılmış evleri de görün derim. Kışın Çıldır Gölü'nde cirit müsabakaları yapıyorlarmış. Ben göremedim ama belki size nasip olur. Yörenin soğuğunu ve lezzetli yemeklerini de unutmayalım... Ve belki de en önemlisi bizler için toprağa düşen şehitlerimizi hiç ama hiç unutmayalım. Onlar olmasaydı, bizler şu anda ne bu hikâyeleri anlatabilirdik ne de bu topraklarda yaşıyor olurduk. Hepsine Allah'tan rahmet diliyorum. Nurlar içinde yatsınlar inşallah. Amin.

içerisinde hem İslamiyet'e hem de diğer inançlara dair kalıntılar bulunan Ani Kenti'nde dolaşmak, bir masal diyarında gezmeye benziyor.

SÜKÛT

ABDÛLHAK ŞİNASİ HİSAR

Sükût; gramofonlarla yenilerek, radyolarla kovularak, otomobil, otobüs, tramvay gürültüleriyle delik deşik edilerek gitgide o kadar azalmış, daralmış, ufalmış, yeni hudutlarının içinde kalmış ve bizim saatlerimizin çoğundan o kadar uzaklaşmıştır ki bazen ona rast gelince bir lezzet gibi duyuyoruz. Biraz süren sessizlik bize ilaç diye koklanan bir ruh gibi tesir ediyor ve musiki yerine geçiyor. Vaktiyle Shakespeare de tam bir sessizliğin en tatlı bir musiki makamına geçtiğini söylemekte haklıydı. Sükûta şimdi bir koruya, bir bahçeye girer gibi erişiyoruz. O zamanlarsa bu bizim tabii ve hemen daimi iklimimizdi. Sükût esas ve onun haricinde şarkı ve saz ise nadir tadılır zevklerdi. O zamanlarda bol bol kandıığımız sessizliğe biz elbette şimdiki kadar acıkmış ve susamış değildik. Fakat bilakis ona pek alışkın olduğumuzdan tadını çıkarmasını daha iyi bilirdik.

Hayat mefhumunun düşünülmesi gündelik patırtılar arasında o kadar güçleşiyor ki bunu duyabilmek ve tadabilmek için şehrin gürültülerinden kurtulmuş, yıkanmış olmak lazım geliyor. Şimdi sükûttan öyle mahrumuz ki geçenlerde Boğaziçi kıyılarında dolaşırken eskiden bildiğim bir ruha tekrar kavuşur gibi olmuştum. Onu birdenbire tanıyamadım. Tattığım lezzete akıl erdiremiyordum. Sükût içinde kendi kulaklarımın uğultusunu işitiyordum. Meğer bu beni yavaş yavaş sarmış olan eski, rahat ve tatlı sessizlikmiş. Onun nurunda vücudumun ve ruhumun, eyvah! Ne boş patırtıların kurbanı olarak ne kadar yorgun, ne kadar yıpranmış olduğunu gördüm. Gerçi Boğaziçi'nde sükût belki hiçbir zaman büsbütün sessizlikten hasıl olmaz ve belki her zaman gizli birçok ince, dağınık, uzak, yumuşak seslerden örülmüştür. Bizi götüren sandal suları yırtar ve suların fısıltılarına dalardı. Boğaziçi sularının, bir çalgı aleti gibi, öyle bir hassaslığı vardır ki, üstünden geçen şeyleri, biz görmesek bile, bize uzaktan, seslerinden bildirir. Geçen bir vapurun pervanesi ve çarkları ayrı ayrı sesler çıkarır. İki sahil arasında suların üstü sükûtle dolmuş gibidir.

Boğaziçi Mehtapları,
Sessizliğin Şiiri

Eser, "Salalarla aydınlanan o geceye dair pek çok hatırayı, hikâyeyi, şiiri ve çizgiyi çocuklarımıza nasıl anlatabiliriz?" sorusuna eğilmiş ve titiz bir çalışma ile hazırlanmış olarak karşımıza çıkıyor.

VATANIM HER ŞEYİM

MUHAMMED KÂMİL YAYKAN

Unutulmamalıdır ki 15 Temmuz, yalnızca 24 saatlik bir zaman dilimi değildir. O gece vuku bulan olaylar alelade yaşanmış ve bitmiş hadiselerden mürekkep de değildir. 15 Temmuz; Türk milletinin destanlaşan tarihinin aslında kısa bir özeti, nesilden nesile aktarılagelen Türk tarihinin hatırlarda en çok kalacak sayfalarından biridir. 15 Temmuz; dündür, bugündür, yarındır.

Diyanet İşleri Başkanlığımızca hazırlanan "Vatanım Her Şeyim" isimli eser; direnişle gelen destanı, tonlarca ağırlıktaki tankların iman dolu göğüslere güç yetiremediği o geceyi yeni nesillerimize, minik dimağlarımıza anlatmayı amaçlayan bir hüviyetle çocuk kitabı olarak raflardaki yerini aldı.

"O gece kızım gazi, eşim şehit oldu. Evlatlarım belki babasız büyüdü ama vatansız nasıl kalırdı?" diyor Gazilerin Dilinden 15 Temmuz başlıklı hatırasında Hacer Konuş. "Allah (c.c.), fil ordusuna karşı ebabil kuşları ile Kâbe'yi nasıl korudu ise, 15 Temmuz'da da vatanımızı hainlerden korudu." sözleriyle özetliyor yaşadıklarını Durmuş Arslan yine aynı bölümde. "Vatanım Her Şeyim" pek çok hikâyeyle, şiirle, anlatıyla, karikatürle ve hatırayla okurlarının karşısına çıkıyor. Çocuklarımız, henüz "yakın" denilebilecek bir olayla aslında ne denli derin bir tarihe sahip olduklarını anlasınlar diye...

İyi okumalar...

"Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda"

Mehmet Âkif ERSOY

SİR DOKULU ZARİF MİMARİ

NAGİHAN AYDIN

Tarih, izlerin aktarımıyla yerini alır belleklerimizde. En çok gözle görülen ve ruhuna tanıklık ettiğimiz yapılarla tarihi idrak eder, anlamlandırırız. Uç beyliğinden cihan devletine dönüşen Osmanlı İmparatorluğu'nun bırakmış olduğu eserler, bizlere o döneme ait ustalık harmanından birer kesit sunar ve koca bir medeniyetin capcanlı göstergesi olurlar.

Osmanlı mimarisi fethedilen bölgelerde, şehirlerin imarıyla kendini gösterir. Yapı mimarisi göze olduğu kadar ruha dokunan derinliğiyle de boşluk bırakmayan niteliktedir. Mimari çeşitleri başta camiler, medreseler, cami yapısı içinde ya da ayrı planlanan türbeler, kervansaraylar, hanlar, bedestenler, hisarlar, kaleler, suyolları, bentler, çeşmeler, saraylar, köşkler, köprüler, hamamlar olarak sayılabilir. Yeni eserler daha çok eski mimari anlayışların geliştirilip daha özgün bir hâle dönüştürülmesi ve klasik çizgilerin yeni sanat akımları ile buluşturulması neticesinde ortaya konulur.

Osmanlı döneminde sürekli gelişen mimarinin ve eşsiz sanat işçiliğinin en önemli dilimini camiler oluşturur. XVI. yüzyılda dönemin en parlak padişahları Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim, III. Murat zamanında yaşamış ve mimariyi zirveye taşımış isim şüphesiz Mimar Sinan'dır. Osmanlı sanatının bu en büyük ustası Mimar Sinan, "Mimarbaşı"lığına yükselmiş, asırlar sonrasına bıraktığı eşsiz eserle-

riyle sadece yaşadığı döneme değil yüzyıllar sonrasına da damgasını vurmuştur. Özellikle kubbe mimarisine getirdiği usta çözümleriyle ve mimarlığa katkılarında dolayı "Koca Sinan" unvanıyla anılmıştır. Ona göre kemer, kubbe ve sütun; yapı elemanı olmanın yanı sıra birer süsleme unsuruna da dönüşmelidir. Yapıların içindeki orantılı her bir öge birbirleriyle uyumlu bir bütünlük meydana getirirken zengin ve gösterişli bir atmosfer de oluşturur. Bu da Mimar Sinan'ın sanat bilgisi ve ustalığının yanı sıra estetik yönünün de ne kadar kuvvetli olduğunu ve zarafetin tarifsiz bir incelikle nasıl işlendiğini bizlere gösterir.

İstanbul'un Fatih ilçesindeki Şehzade Camii, Kanuni Sultan Süleyman tarafından 22 yaşında vefat eden oğlu Şehzade Mehmet adına Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Koca Sinan bu eserini "çıraklık eserim" olarak nitelendirir. Caminin gösterişli kubbesi, dört büyük yarım kubbeye yaslanır. On iki sütunlu, on altı kubbeli olan şadırvanı, çift şerefeli çift minaresi bulunur. Medrese, imaret, tabhâne ile türbeler caminin bahçesi ve arka sokakta yer alır.

İkinci büyük eseri "Kiyamete kadar yıkılmayacak kalfalık eserim." diye adlandırdığı yine İstanbul'da bulunan, Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırılan Süleymaniye Camii; görünüşündeki heybet ve incelikle Osmanlı'nın gücünü ve Mimar Sinan'ın sanat dehasını bir kez daha dünyaya kanıtlamıştır. Dünya mimarlık tarihinin en önemli eserlerinden biri olan Süleymaniye Camii, içinde sakladığı sırlarla da sanatkârının imzasını taşır. Akustiğinden kubbelerini taşıyan fil ayaklarına, örümcek ağlarının oluşumunu önlemek için yapının yüksek yerlerine asılan deve kuşu yumurtalarından görkemli minaresine kadar pek çok mimari niteliği haiz olan Süleymaniye Camii'nin "İs Odası" ise, tarihin merak edilen gizlerinden biri olmuştur. Mimar Sinan, cami yapımını tamamladıktan sonra elektrik olmadığı için cami içerisine 275 adet kandil ve mihrabın iki yanına da dev mumlar koydurarak yapının aydınlanmasını sağlar. Bu kandillerden ve mumlardan çıkan isin cami içerisine ve özellikle kubbeye zarar vermesini önlemek üzere orta kapının hemen üst tarafına bir oda yaptırır. Cami içerisinde ve özellikle kubbeye yakın olan bölümlere karşılıklı olan iki adet menfez açarak kandillerden ve iki adet büyük mumdan çıkan isin hava akımına uğrayıp mihrabın tam aksi yönüne hareket etmesini sağlar. Kapının üstünde dışarı açılan dört adet pencereden hava akımı sayesinde içeri çekilen bu is, is odasında hapsolür. Cami içine zarar vermeden toplanan isler, zemine bırakılan suyun da nemlendirici etkisiyle kolaylıkla duvarlardan kazınıp bir kaba konularak mürekkep yapımında kullanılır. Yüzyıllar boyunca dinî ve idari pek çok ferman ve berat yazımında bu mürekkeplerin imzası vardır. Ayrıca is odasına ulaşmak için açılan menfezlerin birinden bakıldığında "Allah" diğlerinden bakıldığında "Muhammed" yazılı levhaların görülmesi de Mimar Sinan'ın üstün bir incelikle bunları yapmış olduğunun kanıtıdır.

Koca Sinan, ustalık eserini seksen yaşında tamamlar. Bu eser; bir zamanların başkenti Edirne'de, âdeta Avrupa'nın nihayete erip Anadolu topraklarının başladığı o çizgide, insanlığa büyük bir medeniyetin görkemini remzeden Selimiye Camii'dir.

Koca Sinan, ustalık eserini seksen yaşında tamamlar. Bu eser; bir zamanların başkenti Edirne'de, âdeta Avrupa'nın nihayete erip Anadolu topraklarının başladığı o çizgide, insanlığa büyük bir medeniyetin görkemini remzeden Selimiye Camii'dir. Mimari özelliklerinin erişilmezliği yanında taş, mermer, çini, ahşap sedef gibi süslemeleriyle de son derece önemlidir bu kıymetli eser. Mihrap ve minberi, mermer işçiliğinin başyapıtlarındandır.

Bıraktığı bütün eserleriyle estetik ve mimari zevkin sırlı kapılarını bizlere aralayan Mimar Sinan, yaşadığı devrin karakterini taşlara büyük incelikle dokumuştur. Bize düşen ise bu tarihî zenginliklere sahip çıkmak ve asırlar sürece zarafeti özümseyip gelecek nesillere aktarmaktır.

Sonsuzluğa açılan yelken: “ERTUĞRUL FIRKATEYİNİ”

MUSTAFA MİRZA DEMİR

Bütün gece dağ gibi dalgalarla boğuşan kazazedelerden çok azı kendi gayretleriyle kıyıdaki fenere ve köye ulaşmayı başarabilse de başta Tuğamiral Osman Paşa olmak üzere 540 vatan evladı Japon sularında şehit oldu.

Ölümün riyası olmaz, derler. Yiğitler, kahraman olayım diye sürmedi atlarını ölümün kournuna. Geriye ad bırakma gayeleri olmadığı gibi ölüme yürürken çoğunun adı bile bilinmez, duyulmaz hatta. Sonsuzluğa yelken açan Ertuğrul Firkateyni ile Japonya sularında yitirdiğimiz 540 vatan evladı gibi. Komutan, er/erbaş, şair, cerrah, mühendis, derviş, babalar ve evlatlar...

Ardı ardına girdiği büyük savaşlardan, ağır mücadelelerden çıkan, Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının ticari ve

ulaşım anlamında kesiştiği noktada bulunan Osmanlı; zaman zaman donanması denizlerden çekilen bir devlet izlenimi verse de kaybedilen topraklara rağmen bir deniz devleti olduğunu kazandı, şanlı deniz zaferleri ve cesur seferleri ile ispatlamıştır. Bu seferler arasında önemli bir yere sahip olan Ertuğrul Firkateyni'nin XIX. yüzyılda gerçekleştirdiği Uzak Doğu seyri, sınır savunması ya da taarruz hareketinin dışında amaçlar taşımaktaydı. Halifenin Uzak Doğu'daki nüfuzunu arttırmak, Uzak Doğu'nun güçlenen imparatorluğu Ja-

ponya ile dostane ilişkiler kurmak, savaşlarda verilen kayıplarla yılgınlığa kapılan Müslümanlara yeniden coşku ve heyecan yaşatmak, yeni dünya düzeninde ve değişen dengeler karşısında başkaca komşuluk ilişkileri başlatmak ve bahriyeli öğrencilerin de katılımıyla ilmî ve teknik tecrübeleri haiz denizcilerin yetiştirmesini sağlamak gibi...

Petersburg'da, Japon sefiri ile Osmanlı elçisi arasında yapılan bir görüşmeyle Osmanlı-Japon ilişkilerinin temeli atılmış oldu. Bu görüşmeyi takiben 1887 yılında dönemin Japon İmparatoru Meiji'nin

amcası Prens Komatsu'nun İstanbul'u ziyareti esnasında gördüğü yakın alâkaya karşılık ertesi yıl Japon hükümeti tarafından Sultan II. Abdülhamid Han'a Krizantem Nişanı'nın verilmesi kararlaştırıldı. Buna mukabil Sultan, Japon imparatoruna verilecek bir nişan ve hediyeleri götürmek üzere derhal bir eğitim gemisinin iade-i ziyarette bulunmasını istedi. Osmanlı sancağını taşıyacak ve bu kutsal vazifeye yelken açacak bir yiğit aranırken 79 metre boyunda, 15,5 metre genişliğinde, iri ahşap cüsseli bir pehlivan, bu iş için aday gösterildi: "Ertuğrul Fırkateyni". Fakat bu geminin seyahate elverişli olmadığı yönünde görüşlerini bildirenler olunca Sultan II. Abdülhamid, Ertuğrul'un seyre uygunluğu hususunda bir rapor istedi. Teknik heyet tarafından yapılan tetkikler sonucu: "... Fırkateynin Japonya sularına kadar gidip dönmesi ve Osmanlı Saltanatının büyüklüğünün delili olan büyük şanını yükseltmek için Osmanlı'nın zafer alametli sancağının Uzak Doğu sularında tam bir başarıyla dalgalanmasına vasıta olabilecek bir duruma sahip olduğunun büyük bir şükran ve memnuniyetle görüldüğü..." şeklinde takdim edilen rapora istinaden sefer için padişah iradesi çıktı. Vazifelendirilen Fırkateyn için hazırlanan seyir plânına göre Süveyş, Aden, Bombay, Kolombo, Singapur, Saygon ve Hong Kong gibi limanları öncelikli olmak üzere, Kızıldeniz, Hint Okyanusu ve Japonya sularını kapsayan bir yolculuk öngörülüyordu.

Ertuğrul Fırkateyni'nin hazin ve gururlu öyküsü, Japon halkının kaza sonrası gösterdiği büyük yardım ve vefa seferberliği, bugünkü Türk-Japon ilişkilerinin de mihenk taşı olmuştur.

Yolculuk vakti geldiğinde, İstanbul'da sevinç, coşku ve ayrılığın hüznü bir arada yaşanıyordu. Hiç bilmedikleri diyarlarda dostluk meşalesini yakacak, hilafet sancağını dalgalandıracak olan yakınlarını uğurlamak üzere iskeleyi dolduran kalabalık, aslında ölüme mendil salladığını bilmiyordu. 14 Temmuz 1889'da coşkulu kalabalığı ve askerî merasimi ardında bırakarak İstanbul'dan ileri hareket eden Ertuğrul Fırkateyni, 61'i subay ve memur, 548'i er ve erbaş olmak üzere Mekteb-i Fünun-i Bahriye mezunu talebelerin de içinde bulunduğu 609 kişilik mürettebattan oluşuyor ve onlara da Miralay Osman Bey kumandanlık ediyordu.

Port Said'e bir günlük liman ziyaretinden sonra Süveyş Kanalı'nda uğradığı iki kaza sonucu 10-12 gün havuza alınıp onarılan ve öngörülen takvimden gecikmeli olarak seyrine devam edebilen fırkateyn; sırasıyla Cidde, Aden, Kolombo ve Bombay limanlarına ziyaretlerde bulunmuş ve buralarda Müslümanların büyük ilgiyle karşılanmıştı. Uzun ve meşakkatli bir deniz yolculuğunun ardından 7 Haziran 1890 tarihinde Yoko-

hama Limanı'na ulaşabilmiş, her limanda olduğu gibi burada da sevinçle karşılanmış; vazifesini yerine getirmiş olmanın gurur ve heyecanı ile sılanya dönüş kararı almıştı. Seyir güzergâhı hazırlanmış ve hava koşullarını da göz önünde bulundurarak bir tarih belirlenmişti ki 37 kişi koleraya yakalandı ve 13 kişi vefat etti. Kayıpların artması endişesiyle de acele eden ve 15 Eylül 1890 tarihinde limandan ayrılmak zorunda kalan gemi; hareketinin ikinci günü öğleden sonra Kobe'ye doğru ilerlerken tayfunu yakalandı, kaptan ve mürettebatın olağanüstü mücadelesine rağmen Oşima yakınlarında kayalıklara çarparak ikiye bölündü ve batmaya başladı. Bütün gece dağ gibi dalgalarla boğuşan kazazedelerden çok azı kendi gayretleriyle kıyıdaki fenere ve köye ulaşmayı başarabilse de başta Tuğamiral Osman Paşa olmak üzere 540 vatan evladı Japon sularında şehit oldu.

Ertuğrul Fırkateyni'nin hazin ve gururlu öyküsü, Japon halkının kaza sonrası gösterdiği büyük yardım ve vefa seferberliği, bugünkü Türk-Japon ilişkilerinin de mihenk taşı olmuştur.

“AKIL PUSULASIYLA” DİNLEMEK

CÂNÂN CEHRİ AKYOL

Diyanet İşleri Uzman Yardımcısı

Sözlerin en güzeliyle insana hitap eden Yaradan; muhatabına sözü anlayacak akılı ve anlatacak lisani, “söz söylemeyi” ihsan etmiş. Her nimetin bir bedeli ve sorumluluğu olduğu için söz söyleyene sorumluluk yüklemiş. Peki, insan her sözünün bir bedeli olduğunun, muhatabının varlığında ve hayatında bir etkisi olduğunun farkında mı? Ne garip bir çelişkidir ki şahsına münhasır bir kısım beniâdem, bu gerçeği kimi zaman unutarak her konuda söz söylemiş; ehliymiş gibi, o konuya vakıfmış gibi. Bildiği konuda da kelimeler etmiş, “Bilmediğin şeyin ardına düşme...” (İsrâ, 17/36.) uyarısına rağmen hiç bilmediği konuda da. İşte bu noktada sözün muhatabına büyük bir görev verilmiştir. Aklını kullanmak...

Yüce Yaradan, vahiyle aydınlattığı bir pusula vermiş insana: Akıl... Bu yüzden söz; yolunu, gideceği menzili belirlerken akılla yoldaşlık edince anlamlı olur, değer kazanır, doğru menzile ulaşır. Sözün muhatabı da dinlerken akıl pusulasını kullanınca, dinlemek ve etkilenmek değer katar kendisine. Aklını kullanmazsa insan oğlu, ne olur? Sözü söyleyen yanlış yönlendirir, sözü dinleyen yanlış etkilenir. Bir zamanlar genç bir bahçıvanın başından geçenleri anlatan hikâyemiz bize her söz sahibine ve her söze değer vermememiz gerektiğini hatırlatır. Derler ki eşsiz ve güzel bir lalezar varmış bir zamanlar. Görenleri hayran bırakmış. Gören, tekrar gelir, ziyaret edermiş meşhur bahçeyi. Görmeyen, dünya gözüyle bir kez şahit olma sevdasıyla dua edermiş nasip olsun diye. Elbette ki bu güzel bahçenin bir üs-

tadı varmış. Duruşuyla, rengiyle, ahengiyle âlemdeki eşsiz tezyinata hayran bırakan bu lalelerin dilinden anlarmış. Günün birinde laleleri görmek nasip olan bir gencin gönlüne, yıllar evvel ustanın gönlünü yakan, yaktıkça ferahlatan ateş düşmüş: Toprağa dokunmak, onun kara bağırından çıkan renk cümbüşünü seyre daldıkça Yaradan'a hayran olmak. İzin istemiş ustadan genç; bu asude bahçede kendisine bir yer, yıllardır biriktirdiği ilminden bir hisse ayırması için. Gencin gözlerindeki irfanı sezen bahçıvan, ona yer açmış bahçesinde. Çalışmış, çabalamış genç adam. Kara kuru topraktan her bir lalenin filizlenişindeki zahmet ve mihnete şahit olmuş mevsimler boyunca. İlmini büyük bir cömertlikle vakfeden usta; bir gün, "Her cefaya tahammül ettin tek bir lalenin gün ışığına kavuşması için. Aklınla kalbin bir olmuş, yoldaş olmuş senin. Böyleleri toprağın dilinden anlar, anladıkça da Yaradan'a hayran olur, teslim olur. Benden de öğrendiklerinle artık yol senin. Senin gibi gönül eri bir gence, lalelerin inceliğini öğretene kadar yalnızsın artık bu yolda." Usta, genç bahçıvana son bir ihsanda bulunmuş. Pek çok zahmet ve sıkıntıdan sonra, büyük bir bedel ödeyerek elde ettiği, ender bulunan bir lale soğanını hediye etmiş genç bahçıvana. Elindeki lale soğanıyla yola çıkmış genç adam. İlk önce bahçesini temizlemiş. Toprağını havalandırmış. Tek tek dualarla dikmiş her bir lale soğanını. Bahçenin en güzel köşesini ustanın hediye ettiği laleye ayırmış. Ahali ise merakla bahçeyi seyrediyormuş. Nihayet bütün

işleri bitirmiş. Ustanın hediyesini, büyük bir dikkatle kazdığı çukura yerleştirmiş. Onu seyredenlerden biri "Ama, hiç burada olur mu? Burası çok güneşli, laleler bu kadar güneşi sevmez ki..." demiş. Lalelerle ilgili yeterince bilgiye vakıf olmasına rağmen, belki biraz da heyecandan, gaflete düşüp "Ya adamcağızın dediği doğruysa..." diye düşünerek soğanı çıkarmış çukurdan. Başka bir yere dikmiş. Bir iki saat sonra başka biri "Ama sen bunu yanlış yere dikmişsin. Burası gölgede kalmış. Hiç güneş görmüyor." diyerek şaşırtmış biçare genci. Soğan; tekrar sökülünce örselenmiş, zarar görmüş. Çiçeği sularken biri yanaşmış yanı başına. "Bu kadar da su dökülür mü? Çürüteceksin zavallıcağı." demiş. Genç, bir süre hiç su vermemiş. Bahçeyi ziyarete gelen başka biri, "Aaa! Susuzluktan kurur bu lale." deyince, bu defa da telaşla suladıkça sulamış. Öyle gaflete kapılmış ki aklını kullanamaz olmuş. Her kelama kulak vermiş, her akıl verenin sözünü dinlemiş. Cahillere uyanın hâli nice olur? Kendi aklıyla ve ilmiyle amel olmayıp, etrafın lakırtısına göre hareket ettiği için lale soğanı kuruyup gitmiş, onu kurtaramamış.

İnsan, doğru bildiğinin hakikatini ehil olmayanların sözleriyle sorgulamamalı. Bu sözler, hedefine giden yolda onu şaşırtıp menzile ulaşmaktan alıkoyar çünkü. Öyleyse cümle âlemin sözüne değil, ehil olanın sözüne itibar edip akıl pusulasıyla yarenliği kesmeden yola devam etmeli vesselam.

ÜSÂME B. ZEYD (R.A.):

Hz. Peygamber'in Sahabeye Önder Kıldığı Bir Genç

DOÇ. DR. SALİH KESGİN

Müslümanlarda büyük bir bekleyiş var... Ebû Bekir (r.a.), Ömer (r.a.), Ebu Ubeyde (r.a.) ve Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.) gibi sahabenin önde gelenlerinin de içinde yer aldığı büyük bir ordu Şam topraklarına gönderilmek üzere hazırlanmaktadır Medine'de. Resûlullah, (s.a.s.) vefatı öncesinde hastalığının günden güne daha da ağırlaşmasına rağmen bu sefere ayrı bir önem vermekte, ashabını hazırlanan orduya katılmaya teşvik etmektedir. Tam da böylesi bir süreçte Medine sokaklarında bir söylenti dolaşmaya başlar:

"Peygamber ilk muhacirlere bir çocuğu komutan tayin etti!" (İbn Sa'd, Tabakat, Beyrut: Daru Sadr, 1968, II/190.)

Yayılan bu bilgiyi araştırdıklarında doğru olduğunu öğrenir ashab. Evet; Hz. Peygamber, henüz 18-20 yaşlarında olduğu bilinen, anne babası Müslüman olmadan evvel köle statüsünde bulunan Üsâme b. Zeyd'i (r.a.) ensar ve muhacirin önde gelenlerinin de yer aldığı orduya komutan olarak tayin etmiştir. Zihinlerde yer eden "Nasıl olur?" sorusu dile de dökülmeye başlayınca âlemlere rahmet olarak gönderilen Efendimiz (s.a.s.) sahabe-i kirama şöyle seslenir:

"Siz onun komutanlığını eleştiriyorsunuz, daha önce babasının komutanlığına da dil uzatmıştınız. Allah'a yemin olsun ki Zeyd, komutanlığa gerçekten lâyük idi ve bana insanların en sevimlisidir. Kendisinden sonra da bana insanların

en sevimlisi, oğlu Üsâme b. Zeyd'dir." (Buhârî, "Eymân ve nüzûr", 2.)

Resul-i Ekrem (s.a.s.) bu görevlendirmesiyle, sadece dirayetli bir genci komutan tayin ederek Hz. Ömer gibi pek çok sahabinin onun emri altında bulunmasında hiçbir mahzur olmadığına dikkat çekmekle kalmamış, toplumsal statü algısını da alt üst ederek azatlı bir köle çocuğunun birçok asil kimseye kumandan olabileceğini de ortaya koymuş oluyordu.

"Üsâme bana insanların en sevimlisidir." iltifatına mazhar olan Üsâme b. Zeyd (r.a.), ashab arasında farklı bir konumdadır artık ve "Resûlullah'ın sevdiği kişi" anlamına gelen "Hibbu Resulillah" lakabıyla anılmaya başlar arkadaşları arasında...

O, ömrünün yaklaşık yirmi yılını Resul-i Ekrem'in hususi himaye ve terbiyesinde geçirendir; Peygamber Efendimizin (s.a.s.) hür kıldığı ve evlat edindiği ilk Müslümanlardan Zeyd b. Harise'nin (r.a.) ve kâinatın efendisine küçük yaşlarında dadılık yapan Ümmü Eymen'in (r.a.) oğludur.

Yaşı küçük olduğu için Bedir'e ve Uhud'a katılamayan, ancak Hendek Gazvesi'ne, Mekke'nin fethine katılan ve Resul-i Ekrem (s.a.s.) ile birlikte Kâbe'nin içine girerek putlardan temizlenmesine yardım edendir o.

İfk Hadisesi'nde ise Hz. Aişe'ye atılan iftira karşısında dimdik duran ve "Ya Resûlallah ben senin ailen

"Üsâme bana insanların en sevimlisidir." iltifatına mazhar olan Üsâme b. Zeyd (r.a.), ashab arasında farklı bir konumdadır artık ve "Resûlullah'ın sevdiği kişi" anlamına gelen "Hibbu Resulillah" lakabıyla anılmaya başlar arkadaşları arasında...

Hicretin sekizinci yılında; mücadeleyi kaybettiği son anda "Lâ ilâhe illallah!" diyerek aman dileyen bir müşrikin -gerçekten mümin olmadığı kanaatiyle- bu beyanını dikkate almadığı için Resûlullah'ın (s.a.s.) "Kalbini yarıp da mı baktın?" sorusuyla karşılaşınca "Keşke daha önce değil de bugün Müslüman olsaydım." diyecek kadar Hz. Peygamber'i üzdüğüne hayıflanandır Hz. Üsâme.

hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Bu söylenen yalan ve batıldır." (İbn Hişam, es-Siretü'n-Nebeviyye, II/301.) diyendir Hz. Üsâme.

Resûlullah'ın (s.a.s.), kendisini çok sevdiğini bilen ashabı kırmayarak hırsızlık yapan bir kadının affedilmesi talebine aracılık edince; Fahr-i Kâinat'ın (s.a.s.) kendi kızı Fâtıma da aynı suçu işlemiş olsa Allah'ın koyduğu cezayı ona da uygulayacağını söylediğini (Buhârî, Fezâilü's-Sahâbe, 18.) tarihin altın sayfalarına yazdırandır o.

Hicretin sekizinci yılında; mücadeleyi kaybettiği son anda "Lâ ilâhe illallah!" diyerek aman dileyen bir müşrikin -gerçekten mümin olmadığı kanaatiyle- bu beyanını dikkate almadığı için Resûlullah'ın (s.a.s.) "Kalbini yarıp da mı baktın?" sorusuyla karşılaşınca "Keşke daha önce değil de bugün Müslüman olsaydım." (Müslim, İman, 158.) diyecek kadar Hz. Peygamber'i üzdüğüne hayıflanandır Hz. Üsâme.

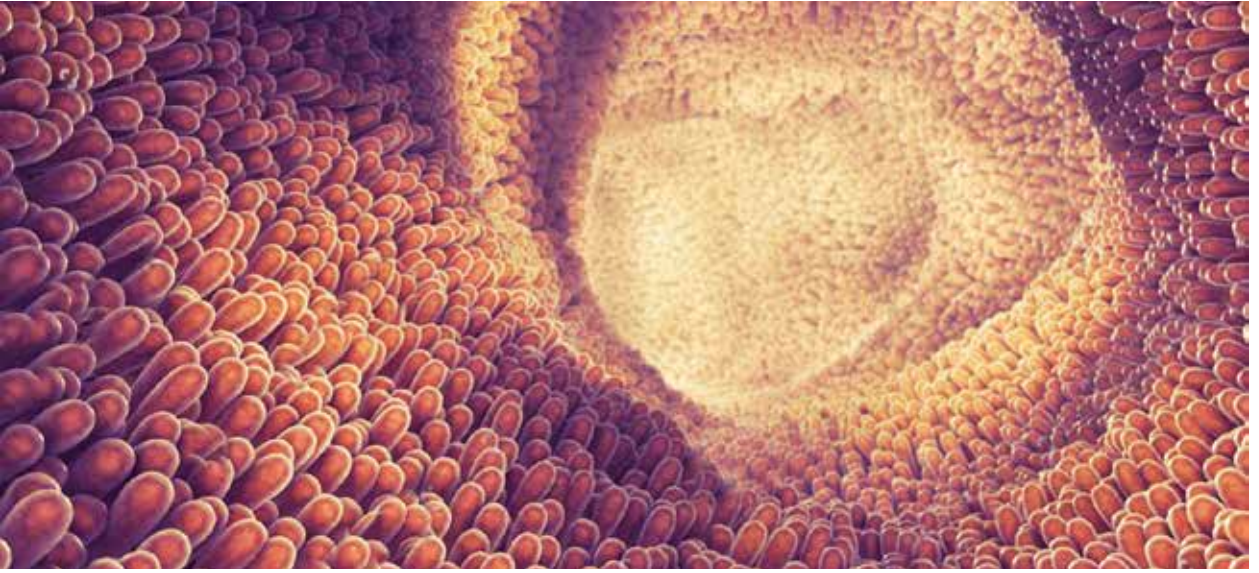
Tam da bu nedenle Üsâme b. Zeyd (r.a.), Hz. Osman ve Hz. Ali dönemlerinde meydana gelen ihtilaflardan uzak durmuş, "Lâ ilâhe illallah" diyen bir kişiyle mücadele etmemeyi benimsemiştir.

Âlemlere Rahmet Efendimiz'den pek çok hadis nakledilir kendisinden. Hz. Peygamber'in rahmet pınarından bizlere aktardığı hadis-i şerifler içerisinde şu hadis Müslümanlar olarak bizlere bir hayat ölçüsü sunar:

"Her kime bir iyilik yapılır, o da yapan kimseye 'Allah seni hayırla mükâfatlandırır!' derse, onun için en güzel duayı yapmış olur." (Tirmizî, Birr, 87.)

Allah'ım! Bizleri bildiklerini hayatına geçirmek için emek veren salih kullarından eyle...

Âmin.

Çölyak hastalığı

DR. BURAK BAHAR
Biyokimya Uzmanı

Çölyak (glüten enteropatisi); ince bağırsağın, gluten adlı proteine karşı ömür boyu süren ve kronikleşen genetik kökenli alerjik hastalığıdır. Yediğimiz besinler, ince bağırsakta bileşenlerine ayrıştırılıp bağırsak mukozası üzerinden kana karışır. Vücudumuzun yeterince gıda alabilmesi, ince bağırsakta çok sayıda bulunan ve villus (tüysü oluşumlar) olarak adlandırılan yapılar tarafından sağlanır. Çölyak hastaları glutenli yiyecekler tükettiğinde villus çıkıntıları ve kıvrımları tahrip olarak azalır ve küçülürler. Böylece bağırsak yüzölçümü gittikçe azalır ve alınan gıdalar emilemez hâle gelir. Sonuçta beslenme yetersizliği, arkasından da hastalık belirtileri ortaya çıkar.

BELİRTİLER

Çölyak hastalığı herhangi bir yaşta ortaya çıkabilir ve her iki cinsiyeti de etkiler. Hastalığın belirtileri

kişiden kişiye değişir. Bununla birlikte, herhangi bir belirti olmasa bile kan testlerinde anormallik olabilir. Örneğin, azalan demir emiliminin bir sonucu olarak anemi gelişebilir. Bazı hastalarda; yorgunluk, iştahsızlık, ishal, kilo kaybı, karında rahatsızlık, aşırı gaz, tırnaklarda şekil ve renk değişiklikleri, saç dökülmesi ve vitamin yetersizliklerinin neden olduğu diğer belirtiler ve bulgular görülebilir.

Çölyak hastalığı olan kişilerde bazı durumlar daha sık görülür. Bunlar; osteopeni veya osteoporoz (kemiklerin zayıflaması), demir eksikliği anemisi, diyabet, tiroid bezi problemleri, cilt rahatsızlıkları, sinir sistemi bozuklukları ve karaciğer hastalıklarıdır. Çölyak hastalığı olan çocukların genellikle kalıcı dişle ilgili renk ve deformasyon sorunları vardır. Bu çocuklar yaşıtalarına oranla daha kısıdırlar.

TEŞHİS YOLLARI

Çölyak hastalığının tanısı zor olabilir çünkü belirtiler diğer hastalıklarla benzerdir. Neyse ki, tedavi edilmemiş çölyak hastalığını diğer hastalıklardan kolayca ayırt edebilen testler mevcuttur.

Antikor testleri: Tedavi edilmemiş

çölyak hastalığı olan kişilerin %95'inden fazlasında artmış antikor düzeyleri bulunurken bu seviyeler çölyak hastalığı olmayanlarda nadiren yükselir. Bu testlerden önce, gluten içeren gıdalar dâhil normal bir diyetle devam etmek önemlidir. Glütensiz diyetin işe yarayıp

Glüten; buğday, çavdar ve arpada bulunan ve çölyak hastalığı olanlara toksik olan protein grubudur; sadece bu tahıllarda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda çok sayıda hazır gıdaların yanı sıra ilaç ve takviyelerde bir bileşen olarak da yer alır. Bu nedenle çölyak hastaları özellikle hazır gıda maddelerinin üzerinde yazılı olan bilgileri dikkatli okumalıdır. Çölyak hastalığı olan kişilerin yaklaşık %10'unda glüten içermeyen bir diyetle rağmen devam eden belirtiler görülür. Bu sorunları olan insanlar refrakter (tedaviye dirençli) çölyak hastalığı olabilir. Bu sorunun nedeni bilinmemektedir.

Çölyak hastalığının tedavisinde temel yaklaşım, yaşam boyu glütensiz diyet uygulamaktır. Glütensiz diyet; buğday, çavdar, arpa ve yulaf içeren tüm gıdaları (hububat, makarna ve birçok işlenmiş gıda) çok az miktarlarda dahi tüketmemek anlamına gelir. Mısır, patates, pirinç, soya unu, et, meyveler ve sebzeler glüten içermez. Çölyak hastaları bu yiyeceklerden istedikleri kadar yiyebilirler. Günümüzde glütensiz unlar ve bundan yapılmış hazır ürünlere market ve eczanelerden ulaşılabilir.

Glütensiz bir diyetin sürdürülmesi, büyük yaşam tarzı düzenlemeleri gerektirebilecek zorlu bir süreçtir. Sıkı bir glüten diyeti önerilmektedir çünkü küçük miktarlarda bile hastalık ağırlaşabilir. Bu nedenle hem glütenden hem de glütenle temas

etmiş eser miktarda un parçacıklarına maruz kalmaktan kaçınmak önemlidir. Glütene ortadan kaldırmak, aileniz için de büyük bir yaşam tarzı değişikliği gerektirir. Ailedeki diğer bireylerinin de çölyak hastalığı riski taşıdıklarının farkında olmaları gerekir. Böylece, birinci dereceden akrabalarınızın (ebeveyn, kardeş ve çocuklar), özellikle de belirtileri varsa, test yaptırılmaları tavsiye edilir.

Beslenme ve diyetetik uzmanınız glütensiz bir diyetin nasıl yapıldığını, hangi yiyeceklerden uzak durulacağını ve beslenme açısından dengeli bir diyet için hangi yiyeceklerin ekleneceğini öğrenmenize yardımcı olabilir. Diyetisyeniniz size vitamin, mineral ve diğer takviyeleri önerebilir; ayrıca alışveriş, yemek hazırlama ve yaşam tarzı değişiklikleri konusunda sizi eğitebilir.

yaramadığını belirlemenin bir yolu, kandaki anti-kor düzeylerini izlemektir. Düzeyler, glütensiz bir diyetle azalır bu durum genellikle diyetin etkili olduğunu gösterir.

İnce bağırsak biyopsisi: Eğer kan anti-kor testiniz pozitif ise bir mikroskop ile ince bağırsak tabakası

örneğini inceleyerek tanı doğrulanmalıdır. Biyopsi, ağırlı bir işlem değildir.

Diğer testler: Tam kan sayımı, lipit düzeyleri, demir, folik asit, B12 vitamini, D vitamini ve tiroid hormon seviyelerini ölçmeye yönelik doktorunuzun gerekli gördüğü diğer testler.

KISSADAN HİSSE

Boş kırba

R

ivayet olur ki, elinde kırbaıyla bir sufi; Nizamülmülk'ün yanına girer ve ona şöyle seslenir: "Ey güçlü vezir, şu kırbamı altınla dordursana!"

Kudretli vezir Nizamülmülk, maiyetindekilere işaret eder. Adamları sufinin kırbasını altınla doldurmak için altın sandığının yanına varırlar ve kırbayı doldurmaya başlarlar. Ancak kırba bir türlü dolmaz. Sandıktaki altınlar neredeyse bitmek üzeredir, yine de kırba henüz dolmamıştır.

Kudretli vezir bu işe şaşırır. On kat daha altın getirilmesini buyurur. Altınlar gelince nezaret ederek kırbayı doldurtur. Sonunda kırba dolmuştur.

Sufi altını alınca kudretli vezire yaklaşır, onun yanı başında durur ve altın dolu kırbayı vezirin başından aşağı boşaltır. Boşalan kırbayı kapıya doğru fırlatır ve der ki, "İşte şurada durdum ve başına altın saçtım. Şu dünyada elimin altında sana verilecek kıymeti haiz bir şey bulamadım. İşte o yüzden senden aldım ve yine sana saçtım. Senden altın alırsam yine onu senin için saçarım."

Böylelikle sufi altının kıymetini altını verenden bilir. Asıl hürmeti altına değil onu ikram edene gösterir ve der ki, "Yüce Allah sana ne verirse sen de O'nun için dağıt. Kalbini ikram olunana değil o ikramı edene aç, Rabb'ine yönel ve inayeti için ona şükranlarını sun. Katından bahşettiği ilim yahut mal mülk ne varsa O'nun yolunda harca."

السَّلَامُ

ESMA-İ HÜSNA

Es-Selâm: "Her türlü tehlikelerden selamete çıkarın."

BİR DUA

Resûlullah (s.a.s.) şöyle dua ederdi:

"Allah'ım! Fakirlikten, yoksulluktan ve zilletten sana sığınırım. Haksızlık etmekten ve haksızlığa uğramaktan da sana sığınırım."

(Ebû Dâvûd, Vitr, 32.)

BİR İNCİ

Bir kalbiniz vardır onu tanıyınız. Bir şehir kadar kalabalıktır bazıları. Bir dehliz kadar karanlıktır bazıları.

Cahit Carifoğlu

LÜGAT

Takazâ-yı bâride (Osmanlıca tamlama):

Soğuk bir serzeniş, soğuk davranarak başa kakma.

Kaza sözcüğü ile kökteş olan "takaza"; başa kakma, serzenişte bulunma ve azarlama gibi anlamlara gelmektedir. "Takaza etmek" ise zorluk çıkarmak, eza etmek anlamında kullanılır. "Bârid" ise soğuk manasında, yine Osmanlıca bir kelimedir. Çoğulu "bevârid"dir. Ekâlîm-i bâride, soğuk iklimler, soğuk memleketler; mâ-yi bârid, soğuk su; tavr-ı bârid, so-

ğuk/çirkin davranış şeklinde tamlama olarak kullanımları mevcuttur.

Takazâ-yı bâride tamlamasının Ömer Seyfettin'in *Tarih Ezeli Bir Tekerrürdür* isimli romanında şu şekilde kullanıldığı görülür:

"Maîşetin takazâ-yı bâridiyle (soğuk serzenişiyile) sahne-i izdivacın (evlilik sahnesinin) en göz alıcı dekorları yıkılır."

HAZIR CEVAP

Çıkmayan Mana

Mehmet Akif, Baytar Mektebi'nde müdür muavini olarak çalıştığı bir dönemde, muhasebeden gelen bir yazıyı anlayamaz. Yazıyı kaleme alan Salih Efendi'yi aratarak yazıda ne demek istediğini sorar:

Salih Efendi, "İki türlü mana çıksın diye böyle yazdık efendim." cevabını verince, Akif dayanamaz ve "Hayret doğrusu!" der. "Biz birini bile çıkartamadık da..."

BERCESTE

'Âlemi gözden geçürsen eylesen bin yıl rasad
Devr içinde durmasan görsen hezârân nîk ü bed
Her taraftan aksa dünya mâlî gelse lâ-yu'ad
Olsa kumlar sağışınca 'ömrüne had ü 'aded
Gelmeye bu şîşe-î çarh içre bir sâ'at gibi

Bâki

Bütün âlemi arayıp tarasan ve bin yıl gözetlesen de; dünya içinde durmayıp binlerce iyi ve kötü şey görse de; her taraftan sayısız dünya malı sana akıp gelse de; ömrün, kum tanelerinin sayısı kadar çok olsa da; bu gökyüzü fanusu içerisinde sana bir saat gibi bile gelmez.

Türkiye'nin birçok zirvesinde yapılan ölçümler sonunda, gökyüzü gözlemlerinin yapılabileceği en karanlık noktanın Isparta'nın Yenişarbademli ilçesindeki bin 700 rakımlı Melikler Yaylası olduğu belirlendi.

Kızıl Gezegen Mars'ın güney kutup dairesinin güneyinde buz örtüsü altına gizlenmiş bir su gölü olduğu keşfedildi. Buzullar, yerin yaklaşık bir buçuk kilometre altında ve yaklaşık 20 kilometre boyunca uzanıyor.

Rengi nedeniyle 'inanılmaz devasa kuyruklu yıldız Dünya'ya en yakın konumuna ulaştı. Kuyruklu yıldızın Güneş'e doğru yol aldığı belirtiliyor.

Saf enerjinin adı: **Anti-madde**

Yeryüzündeki en değerli maddeleri düşünecek olsak aklımıza hemen altın ya da elmas gelir. Hâlbuki bu madenlerle kıyaslanmayacak kadar değerli bir şey varsa o da anti-maddedir. CERN'de anti-madde üretmeye çalışan bilim insanlarına göre 1 g anti-madde için milyarlarca dolar gerekiyor.

Madde atomlardan, atomlar ise nötron, proton ve elektron parçacıklarından oluşuyor. Positron, anti-proton ve nötrondan oluşan anti-madde ise anlaşılacağı üzere maddenin hem ikizi hem de zıttıdır. Evrende ne kadar madde varsa bir o kadar da anti-madde olduğu belirtiliyor. Eğer madde ve anti-madde etkileşime girerse ortaya çıkacak durumu tanımlamak için "felaket" kelimesi yetersiz kalabilir.

Bu karşılaşmadan ortaya çıkacak saf enerjinin karşısında günümüzde en büyük tehdit olarak düşünülen nükleer bombanın bile esamesi okunmaz. 1 g anti madde ile koca bir şehir haritadan silinebilir. Bugün en hızlı uzay araçlarının 70 bin yılda gittiği mesafeye, yakıtında anti-madde kullanılan bir araç sadece 40 yılda ulaşabilir.

Ayrıca anti-maddenin hava dahil hiçbir madde ile temas etmemesi gerekiyor. Aksi takdirde anti-madde, etkileşime girdiği her maddeyi kendisiyle birlikte yok ediyor. Bununla birlikte şimşek ve yıldırımların doğal parçacık hızlandırıcıları olduğu ve anti-madde ürettikleri belirtiliyor. İnsanların bugüne kadar ürettiği anti-madde miktarı ise bir ampülün sadece 1 saniye yakabilir.

Dikkat!

Sizi takip eden biri var!

Türkiye'de ve dünyada en çok kullanılan arama motorlarından biri, siz ayarlarınızı değiştirseniz bile, gün içerisinde bulunduğunuz yerleri kaydedebiliyor. Arama motoru, harita uygulaması açıldığında konum verilerini depolayabildiği gibi hava durumu güncellemelerinde de otomatik olarak bulunduğunuz yeri tam olarak saptayabiliyor.

RUH HÂLİMİZDEN ANLAYAN HAYVANLARIN SAYISI ÇOĞALIYOR

İnsanların ruh hâlinden anlayan hayvanlara bir yenisini daha eklendi. İngiltere'de yapılan bir araştırmada, keçilere aynı kişinin hem kızgın hem de neşeli iki fotoğrafı gösterildi. Araştırmacılar, gülümseyen fotoğrafların keçiler tarafından daha ilgi çekici bulunduğunu ve hayvanların, mutlu fotoğraflarla daha çok etkileşime geçtiğini gözlemledi.

EN KAPSAMLI UZAY PANORAMASI

Hubble Uzay Teleskobu, bugüne kadar görüntülenmiş en kapsamlı galaksi panoramalarından birini kayda aldı. NASA, Hubble'in mor ötesi kamerası tarafından tespit edilen 15 bin galaksiyi içeren panorama fotoğrafını internet sitesinde yayımladı.

ÇEVRECİ İHA'LAR GELİYOR

Teknoloji firmaları, askeri alanda görmeye alıştığımız insansız hava araçlarını (İHA) çevre temizliğinde de kullanılabilecek bir sistem geliştirdi. Yakında İHA'ları sokakları temizleyen görebiliriz.

Dünyanın en eski peyniri bulundu

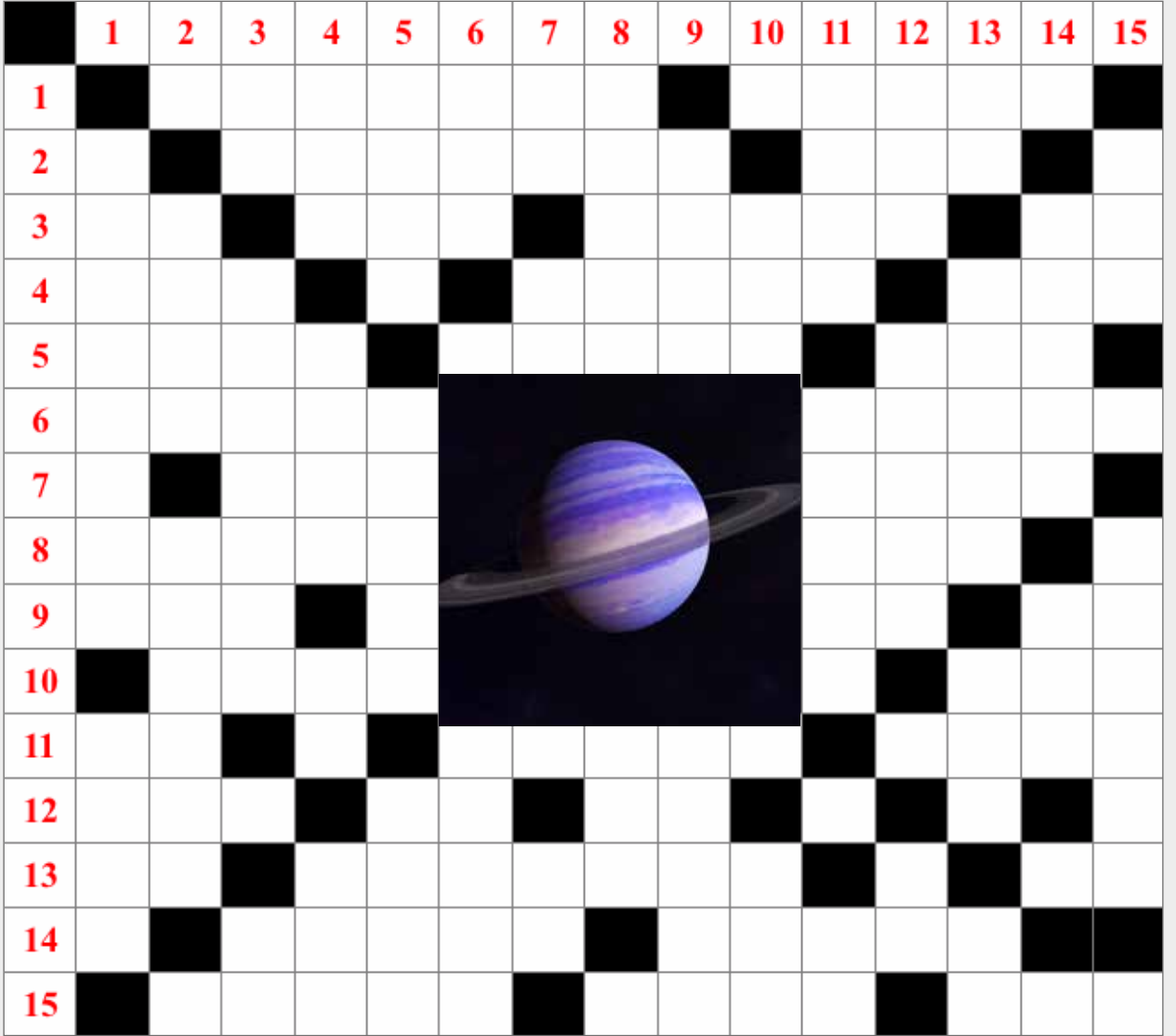
Dünyanın en eski peyniri Mısır'ın antik kenti Memfis'te, geçmişi M.Ö. XIII. yüzyıla dayanan Ptahmes Mezarlığı'nda 3 bin 200 yıllık bir lahdin içinde beze sarılı bir çömlekte ortaya çıktı. İncelemeler sonucu peynirin inek, koyun ve keçi sütünden yapıldığı tespit edildi.

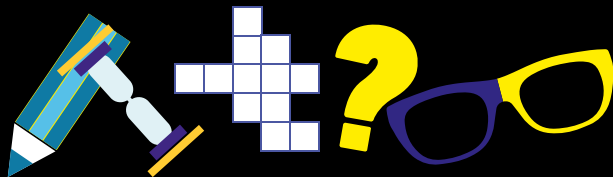
Atom, ışık hızına yaklaştı

CERN'deki bilim insanları ilk kez atomu yörüngesindeki elektronla birlikte ışık hızına yakın hareket ettirmeyi başardı. Bir grup atom, tam güç yüklenerek 2 dakika boyunca elektronlar çekirdekten kopup ayrılmadan hareket etmeyi başardı.

BULMACA

SOLDAN SAĞA 1- Graham Bell tarafından icat edilen, birbirinden uzakta bulunan kişilerin konuşmasını veya iletişime geçmesini sağlayan aygıt. - Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası, dönem. **2-** Görkem. - Yakının zıddı, kuşku, kesinleşmemiş kanaat. **3-** Öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl. - Alışverişlerde ödenen paranın miktarını, vergilerini, alışverişin yapıldığı tarihi gösteren belge. - Becerikli, yetenekli. - Yemekten emir. **4-** Radyasyonun dokularda yaptığı biyolojik hasarın ifadesinde kullanılan radyasyon ölçü birimi. - Her türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne. - Adaletin, hukukun getirdiği şey, kazanç; verilmiş emekten doğan manevi yetki. **5-** Bir işte emir verme yetkisi bulunan kimse, yönetici. - Bir okulu bitirerek diploma almış kimse. - Bir, tek anlamına gelen Farsça sözcük. **6-** Sulh. - Amaç, istek, maksat. **7-** Bir topluluğu oluşturan bireylerden her biri, üye. - Belli, açık. **8-** Genellikle yem olarak kullanılmak üzere yetiştirilen, buğdaygillerden bir bitki. - Tutmaya yarayan bölüm, kabza. **9-** Gözde sarıya çalan kestane rengi. - Lahza. - Demir elementinin kimyasal simgesi. **10-** Ayılmış, uyanık, akli başında olan kimse. - Kolayca yutulabilmesi için toparlak duruma getirilmiş ilaç. **11-** Yemek. - Kelime anlamı zümreler, gruplar olan; Kur'an-ı Kerim'in 39. suresinin adı. - Bir kimsenin kimliğini gösteren, kutlamalarda veya kendini tanıtmada kullanılan, çoğunlukla beyaz, küçük, ince karton parçası, kartvizit. **12-** İnce ve küçük bir nesne ile sert bir yere vurulduğunda çıkan ses. -

Suudi Arabistan'ın uluslararası plaka kodu. - İşaret, emare. **13-** Alamet. - Yiğitlik, kahramanlık, cesaret. - Şan, şöhret. 14- Yön, yan, doğrultu. - Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan. 15- Bugünü takip eden gün. - Kur'an-ı Kerim'in dördüncü suresi. - Zehir.

YUKARIDAN AŞAĞI 1- Un, yağ, badem, fıstık vb. ile yapılan, şekerli küçük çörek. - Çabuk davranan, çevik anlamına gelen bir sıfat. **2-** Büyüme, gelişme, çoğalma. - Bir yerden başka bir yere ulaşma işi. **3-** Birbirine benzeyen iki şeyden her biri, benzeri. - Eski dilde albay. - Uzaklık belirten bir ünlem. **4-** Söz, lakırtı. - Rız olma durumu. - Ezgi, türkü, nağme. - Sıcak, kızgın, yakıcı. **5-** Ahlaki, ahlakla ilgili. - Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık. - Üç ana renkten biri olan, renk kartelasında yeşil ile turuncu arasında bulunan renk. **6-** Gizli olanı açığa vurmak, duyurmak, ortaya dökmek, dile vermek. - Vakit. **7-** Sıkıntı, bezginlik, usanç, acı, yorgunluk vb. duyguları belirten bir söz. - Arapça "kef" harfinin üstün ile okunuşu. - Suçu başlatma. **8-** Her gün beş kez Allah'ın huzuruna çıkma eylemimiz, Müslümanın miracı. - Güzel, temiz. **9-** Bir taşınmazın üstündeki mülkiyet hakkını gösteren belge. - Başlangıcı olmayan, kadim anlamında bir sıfat. **10-** Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı. - Genellikle içine sulu şeyler konulan metal kap. **11-** Ezilmiş hâlde olan. - Kur'an-ı Kerim'in 28. suresi. - Tantal elementinin kimyasal simgesi. **12-** Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı. - Yürüyerek gitmek. - Matematikte 3,14 sabit değerine karşılık gelen sayının adı. **13-** Mağara, kovuk anlamında bir sözcük. - Matematiksel işlem. - Sebze, meyve, bakiyat gibi ürünlerin satıldığı yer. - Müzikte bir nota. **14-** Uzak olmayan. - Taşıtların ön bölümünde bulunan, kısa ve uzun mesafeyi aydınlatmaya yarayan ışık düzeneği. **15-** Şüphe. - 23 Eylül 1846'da keşfedilen, Güneş sistemimizde sekizinci sırada yer alan, mavi renkli gezegen.

ZOR

6	1		8			5	3	
			1	3				
7					9		8	
		1	6			4	9	
		8				7		
	5	6			2	8		
	4		7					1
				1	3			
	3	7			5		4	9

KOLAY

	3	6			7			4
2			3	8				5
			1			8		3
			4	6		5		
		8				6		
		5		9	8			
7		2			5			
1				3	2			6
4			6			2	8	

ÇÖZÜMLER

Bulmacaların çözümlerine karekodu okutarak ya da aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

www.diyandetdergi.com/bulmaca-cozumleri

Siz çiçekler toplayın

Siz çiçekler toplayın
Yine kırlardan
Ve şarkılar söyleyin
Çocuklarınıza
Şarkılarla dolsun eviniz
Çocuk sesleriyle dolsun
Sevin, okşayın onları
Bir gül gibi koklayın

Siz çiçekler toplayın
Yine kırlardan
Ve şarkılar söyleyin
Çocuklarınıza
Biz bütün gülücüklerimizi
Armağan ettik onlara
Biz bütün gülücüklerimizi döktük
Sarı başaklar gibi buğday tarlalarına

Gökhan AKÇİÇEK

GÖNÜL DEMEK

Biz ki "gönül" derler bir sırça saray üzerinde yaşarız. Gönlümüze âlemler sığar da o bir yerlere sığamaz, dar gelir şu yeryüzü ona. Çıkıp seyran etmek ister; on sekiz bin âlemi seyran eder de dönüp gelir göğsümüze yine. Gönüller içinde dönmektedir dünya, asıl onun içindedir ömrün cümle serencamı. Şiirler, türküler hep onun içinden doğup gelmektedir, tutunalım diye güne geceye.

Sırçadır ya, en küçük bir darbede kırılır, tuz ile buz olabilir. En hafif bir rüzgârda zarar görebilir. Gönüldür, korunmalıdır. Ama heyhat, korunamaz ki! Kırılıverir mutlaka bir gün, bir yerde. Sebep muhtelif olsa da. Gönüldür; nerede, ne zaman kırılacağı belli olmaz; azami dikkat etmelidir. Çünkü kırılırsa gönül, Arş-ı Rahman titrer, sakınmalıdır bu hâlden; aman hey, medet hey. Alvarlı Efe Hazretleri ne güzel söylüyor, "Hazer kıl, kırma kalbin kimsenin cânını incitme/Esîr-i gurbet-i nâlân olan insanı incitme!"

Gönül ki zaten gurbettedir, dostun diyarından uzaklardadır, incinmesi bahaneye bakıyordur, öyleyse incinmesindir değil mi?

Hayalî Bey ne hoş demiş, "Anı hoş tut garîbindir efendim işte biz gittik/Gönül derler, ser-i kûyunda bir divânemiz kaldı." Gönüldür hoş tutulmalıdır, incitmeye gelmez.

CENGİZHAN ORAKÇI

RECA

Bohçam boş
Öteberim eksik
Aziğim kuru
Canım aç

Yüzüm sana çevrili
Adımım sana
Irmaklarına
Bir lokma suya geldim, su denmez
Kabul ola affola

CAHİT ZARİFOĞLU

